

METAEWALUACJA WYNIKÓW BADAŃ EWALUACYJNYCH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTELIGENTNY ROZWÓJ 2014-2020

WNIOSKI I ZARYS PLANU EWALUACJI DLA PERSPEKTYWY 2021-2027

Raport cząstkowy

08.09.2020 r.

Raport powstał w ramach projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Konsorcjum:

IDEA Instytut Sp z o.o.

IMAPP Consulting sp. z o.o.

Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o.o. (PAG Uniconsult)

Spis treści

---

1. WYKAZ SKRÓTÓW	5
2. STRESZCZENIE	6
3. WPROWADZENIE	13
3.1 CELE I ZAKRES BADANIA.....	13
3.2 METODOLOGIA BADANIA – INFORMACJE OGÓLNE	16
4. REKOMENDACJE Z BADAŃ EWALUACYJNYCH 2014-2020	18
4.1 OBSZAR PROBLEMOWY NR 1: „UKIERUNKOWANIE WSPARCIA B+R+I”	18
4.1.1 Podobszar: „Nowe instrumenty i rozszerzenie zakresu wsparcia w ramach projektów”	18
4.1.2 Podobszar: „Koncentracja sektorowa”	22
4.1.3 Podobszar: „Demarkacja i komplementarność wsparcia”	25
4.1.4 Podobszar: „Ciągłość instrumentów wsparcia”	29
4.1.5 Podobszar: „Wdrażanie instrumentów finansowych”	32
4.1.6 Podsumowanie – rekomendacje kluczowe dla obszaru „Ukierunkowanie wsparcia B+R+I”	38
4.2 OBSZAR PROBLEMOWY NR 2: „KRAJOWY SYSTEM WSPARCIA INNOWACYJNOŚCI”	41
4.2.1 Podobszar: „System instytucji otoczenia biznesu”	41
4.2.2 Podobszar: „Projekty realizowane w ramach konsorcjów”	45
4.2.3 Podsumowanie – rekomendacje kluczowe dla obszaru: „Krajowy system wsparcia innowacyjności”	48
4.3 OBSZAR PROBLEMOWY NR 3: „SYSTEM WDRAŻANIA PO IR”	48
4.3.1 Podobszar: „System wdrażania – zagadnienia horyzontalne”	48
4.3.2 Podobszar: „System wyboru projektów”	54
4.3.3 Podobszar: „Monitoring i ewaluacja”	56
4.3.4 Podobszar: „Współpraca z wnioskodawcami”	59
4.3.5 Podobszar: „Zagadnienia inne”	63
4.3.6 Podsumowanie – rekomendacje kluczowe dla obszaru „System wdrażania PO IR+”	66
5. PLANOWANIE EWALUACJI NA OKRES 2021-2027 DLA PO IR+.....	69
5.1 BENCHMARKING BADAŃ EWALUACYJNYCH – PRZYKŁADY DOBRZYCH PRAKTYK W ZAKRESIE METODYKI BADAWCZEJ	69
5.2 STUDIUM PRZYPADKU – DOBRE PRAKTYKI W ZAKRESIE KOMUNIKACJI WYNIKÓW BADAŃ EWALUACYJNYCH.....	86
5.3 BENCHMARKING PLANÓW EWALUACJI – PRZYKŁADY DOBRZYCH PRAKTYK.....	104
6. ZAŁĄCZNIKI	114
6.1 BIBLIOGRAFIA	114

6.2	TABELA AKTUALIZUJĄCA REKOMENDACJE Z OBECNEGO OKRESU PROGRAMOWANIA W ZAKRESIE DOT. WSPARCIA B+R ORAZ SYSTEMU WDRAŻANIA PO IR	120
-----	---	-----

1. Wykaz skrótów

BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
B+R	Badania i rozwój
B+R+I	Badania, rozwój i innowacje
CAWI	Wspomagany komputerowo wywiad internetowy
CP	Cel Polityki
CT	Cel Tematyczny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
FNP	Fundacja na rzecz Nauki Polskiej
FS	Fundusz Spójności
FST	Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony
IP	Instytucja Pośrednicząca
IZ	Instytucja Zarządzająca
KE	Komisja Europejska
MŚP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
OPI	Ośrodek Przetwarzania Informacji
PO IG	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013
PO IR	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020
PO IR+	Następca Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój dla perspektywy 2021-2027
KPO	Krajowe programy operacyjne
MFIPR	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
MR	Ministerstwo Rozwoju
NCBR	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
UE	Unia Europejska
UP	Umowa Partnerstwa
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
SzOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych
WLWK	Wspólna lista wskaźników kluczowych
WRF	Wieloletnie Ramy Finansowe
ZUP	Założenia do Umowy Partnerstwa

2. Streszczenie

W raporcie przedstawiono wyniki pierwszego etapu prac badawczych, polegających na wykonaniu metaewaluacji wyników badań ewaluacyjnych Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 (PO IR). Badanie zostało zrealizowane w związku z trwającym procesem projektowania następcy Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (PO IR+).

Analiza obejmuje dwa komplementarne obszary. Pierwszy z nich dotyczy bezpośrednio procesu projektowania PO IR+. Drugi obszar dotyczy procesu przygotowania wybranych elementów systemu monitorowania i ewaluacji nowego Programu. W przedmiotowym raporcie częściowym skupiamy się na pierwszym obszarze badawczym, a rezultatem tych prac jest wskazanie kluczowych rekomendacji, które powinny zostać wykorzystane podczas opracowania PO IR+ oraz systemu jego wdrażania.

Czynności badawcze wykonane na obecnym etapie objęły przede wszystkim pogłębioną analizę danych zastanych, w tym przeprowadzonych badań ewaluacyjnych w perspektywie 2014-2020. Jednocześnie w analizach uwzględniono kluczowe dokumenty strategiczne, programowe, ekspertyzy i inne opracowania, mające znaczenie w kontekście projektowania następcy PO IR. Metodyka badania uwzględniała również konsultacje dokonanych ustaleń z szerokim gronem interesariuszy, w tym z przedstawicielami instytucji zaangażowanych w realizację PO IR, przedsiębiorcami, przedstawicielami instytucji otoczenia biznesu, jednostek naukowych, czy wreszcie samych ewaluatorów.

W wyniku dokonanego przeglądu blisko 90 badań i ponad 1200 rekomendacji oraz wyselekcjonowaniu z nich blisko 20 ewaluacji i ponad 50 płynących z nich rekomendacji, wyróżniono trzy główne obszary problemowe w kontekście projektowania następcy PO IR, obejmujące zagadnienia związane z:

- 1) ukierunkowaniem wsparcia B+R+I;
- 2) krajowym systemem wsparcia innowacji;
- 3) systemem wdrażania programu.

Dla każdego z obszarów zidentyfikowano tematycznie pogrupowane podobszary, które w sposób szczegółowy wskazują pożądane działania lub ich kierunki, odnoszące się do PO IR+. Łącznie wyróżniono dwanaście podobszarów tematycznych. W kolejnym kroku rekomendacje skonfrontowano z aktualnie przygotowanymi dokumentami (m.in. Projektem Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, dokumentami roboczymi na poziomie krajowym i europejskim, wynikami innych niż ewaluacje analiz i ekspertyz itp.) oraz opiniami wspomnianego, szerokiego grona interesariuszy.

Ocena rekomendacji dotyczyła m.in. ich adekwatności z punktu widzenia bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz projektami aktów prawnych, dotyczących funduszy europejskich dla okresu 2021-2027. Rekomendacje były również analizowane pod kątem aktualności (np. w zakresie adresatów rekomendacji). W niniejszym streszczeniu przedstawiono główne rekomendacje dla PO IR+, które są wynikiem opisanej powyżej

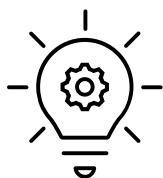
skrótowo analizy. Szczegółowe ustalenia odnoszące się do szerszej listy rekomendacji, przedstawiono w głównej części raportu.

Co istotne, znaczna część rekomendacji pochodzi z badań zrealizowanych na przestrzeni ostatnich kilku lat, a rekomendacje w nich postawione zostały częściowo lub w całości już uwzględnione w procesie realizacji PO IR lub planowania jego następcy. W tym przypadku, rolą niniejszego badania jest potwierdzenie słuszności podjętych działań – oczywiście w obszarach, w których podjęte decyzje są zgodne z wynikami badań.

W odniesieniu do drugiego obszaru badawczego, rezultatem niniejszej metaewaluacji będzie przedstawienie głównych założeń systemu ewaluacji PO IR+. Obejmuje on m.in. przygotowanie zarysu planu ewaluacji, w tym z uwzględnieniem struktury organizacyjnej tego procesu, wskazanie ramowej metodyki dla zleczanych badań, czy też opracowanie listy wskaźników sukcesu planowanej interwencji. Zadania te zostaną wykonane na etapie prac nad raportem końcowym. W szczególności będzie to możliwe po otrzymaniu projektu PO IR+. Na etapie niniejszego raportu cząstkowego dokonano analizy wybranych dobrych praktyk w zakresie metodyki badań ewaluacyjnych oraz sposobów komunikacji ich wyników, co stanowić będzie dobry punkt wyjścia do dalszych prac badawczych. W ramach badania opracowanych zostało m.in. pięć analiz benchmarkingowych, pięć studiów przypadku ewaluacji (w sumie w studiach przypadku odwołujemy się do dziesięciu badań – pięciu wiodących oraz pięciu posiłkowo) oraz przedstawiono dobre praktyki z trzech planów ewaluacji.

W kolejnej części streszczenia przedstawiono kluczowe rekomendacje dla PO IR+, wynikające z przeanalizowanych badań ewaluacyjnych, wykonanych w perspektywie 2014-2020. Przedstawiony w streszczeniu wykaz kluczowych rekomendacji uwzględnia tylko te propozycje, które w opinii autorów przedmiotowego raportu warto wykorzystać w trakcie projektowania PO IR+. Szersza lista rekomendacji, wraz ze stosownym komentarzem, przedstawiona została w dalszej części raportu.

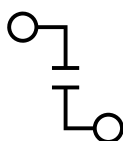
Podobszar:
„Nowe instrumenty
i rozszerzenie
zakresu wsparcia w
ramach projektów”

W kolejnym okresie programowania **należy kontynuować interwencje w sferze B+R+I w sektorze przedsiębiorstw**. Przy czym jej zakres powinien być **rozszerzony w stosunku do obecnego o instrumenty wspierające małe projekty badawczo-rozwojowe** (do 1 mln zł kosztów całkowitych). Z przeprowadzonych badań wynika bowiem, że wsparcie z PO IR okazało się skutecznym narzędziem zachęcającym beneficjentów do podejmowania działalności B+R i zwiększania nakładów na nią (dotyczy to głównie podmiotów już aktywnych na tym polu), co uznać należy za sukces programu. Niemniej wsparcie publiczne powinno wspierać nie tylko firmy prowadzące działalność B+R, dając im bodziec do zintensyfikowania prac, ale i zachęcać do niej nowe podmioty. Bez dodatkowych zachęt firmy, szczególnie MŚP nie będą podejmować tego typu inicjatyw. Stąd potrzeba uruchomienia wsparcia na małe projekty B+R. Jeśli linia demarkacyjna w kolejnej perspektywie finansowej to dopuści, małe projekty B+R mogą być wdrażane w ramach RPO.

W PO IR+ **rozszerzeniu powinien ulec zakres działań możliwych do sfinansowania w ramach jednego projektu** (m.in. o zakup aparatury badawczej oraz podnoszenie kompetencji kadr B+R). **Beneficjenci powinni mieć również możliwość łączenia w ramach jednego projektu różnych aktywności badawczych** (od prowadzenia prac B+R, przez wdrożenia, po czynności towarzyszące). Oba rozwiązania stanowią odpowiedź na zdiagnozowaną w obecnej perspektywie finansowej wycinkowość wsparcia sfery B+R+I. Ich wdrożenie powinno doprowadzić do lepszego dopasowania oferty do potrzeb beneficjentów oraz realizacji kompleksowych projektów B+R.

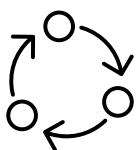
Podobszar:
„Demarkacja i
komplementarność
wsparcia”

Dla zwiększenia efektywności wydatkowania środków publicznych w obszarze B+R+I istotne będzie takie zaprojektowanie wsparcia, aby poszczególne instrumenty uzupełniały się, a nie konkurowały ze sobą. Dlatego kolejną kluczową rekomendacją jest **zaprojektowanie odpowiedniej linii demarkacyjnej pomiędzy wsparciem krajowym i regionalnym**. Jednocześnie przeprowadzone dotychczas badania nie dają jednoznacznych rekomendacji w zakresie kryteriów, na których powinna oprzeć się nowa linia demarkacyjna. Żadne z rozwiązań nie jest pozbawione ograniczeń. Decyzja w tym zakresie musi być wypracowana w ścisłej współpracy z przedstawicielami regionów.

Podobszar:
„Ciągłość
instrumentów
wsparcia”

Ustalenia wybranych badań ewaluacyjnych wskazują, że konieczne jest **zapewnienie w PO IR+ środków na wsparcie wdrożeń wyników prac B+R**. Wskazuje się tu w szczególności na potrzebę wsparcia projektów, które były realizowane w ramach bieżącej perspektywy finansowej, lecz z uwagi na czas zakończenia, nie będą mogły uzyskać dofinansowania etapu wdrożeń. Wyrazem uwzględnienia tej rekomendacji będzie zapewnienie w PO IR+ obecności instrumentu analogicznego do działania 3.2.1 – Badania na rynek.

Jednocześnie biorąc pod uwagę ograniczony potencjał innowacyjny polskich MŚP, jak również fakt iż wsparcie na prace B+R oferowane było firmom dużym, pożądanym byłoby również **rozszerzenie grupy potencjalnych beneficjentów o przedstawicieli firm o średniej kapitalizacji (ang. mid-caps)**. Wsparcie tej grupy podmiotów powinno być warunkowane zapewnieniem współpracy w ramach projektu z podmiotami sektora MŚP.

Podobszar:
„Wdrażanie
instrumentów
finansowych”

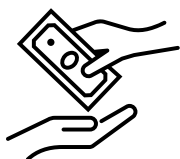

Kluczowe rekomendacje pod kątem wykorzystania instrumentów finansowych w ramach PO IR+ dotyczą przede wszystkim wprowadzenia ułatwień w **łączeniu wsparcia zwrotnego i bezzwrotnego** w ramach jednego projektu, co zresztą powinno być możliwe w świetle projektów odpowiednich aktów prawnych dotyczących Polityki Spójności 2021-2027. Dzięki temu wsparcie nie będzie dostępne w postaci de facto dwóch form: dotacji i instrumentów finansowych, ale wachlarza form, o różnym udziale elementu zwrotnego i bezzwrotnego, co ułatwi dostosowanie charakterystyk wsparcia do typów wspieranych projektów oraz beneficjentów/ostatecznych odbiorców.

Jako bardzo istotne należy także uznać **wzmocnienie odpowiednich działań informacyjnych i promocyjnych**, dotyczących oferty instrumentów finansowych oraz (dotąd prawie nieobecnych) instrumentów łączących wsparcie zwrotne i bezzwrotne. W okresie 2014-2020 działania promocyjne były przede wszystkim realizowane przez pośredników finansowych, co czasami okazywało się wystarczające, niekiedy jednak powodowało, że określone typy firm (szczególnie firmy mniejsze, działające na mniej rozwiniętych gospodarczo terenach, o mniejszym nasyceniu siecią instytucji otoczenia biznesu) mogły mieć niewystarczający dostęp do szczegółowych informacji o ofercie instrumentów zwrotnych.

„Wdrażanie instrumentów finansowych c.d.”

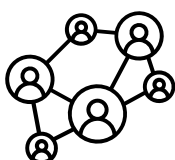
Jako bardzo ważne, należy również uznać **uproszczenie zasad realizacji projektów finansowanych w sposób zwrotny** (np. wprowadzenie możliwości ryczałtowego rozliczania części wydatków, rezygnacja z wymogu osiągnięcia wskaźników rezultatu etc.), a także uwzględnienie specyfiki niektórych typów instrumentów finansowych, jak na przykład poręczenia, związanego ze współpracą z sektorem bankowym.

Obszar problemowy: „Krajowy system wsparcia innowacyjności”

Podobszar:
„System instytucji otoczenia biznesu”

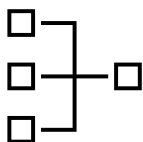

Doświadczenia z obecnego okresu programowania wskazują, że oddziaływanie PO IR na budowanie potencjału IOB będzie bardzo ograniczone. Popytowy model w jakim świadczone były usługi na rzecz MŚP w praktyce zaangażował bardzo wąskie grono IOB. Wybrane badania wskazują również, że schematy wsparcia mające wzmacniać popyt (przedsiębiorców) na usługi świadczone przez ośrodki innowacji były mało użyteczne w przypadku usług specjalistycznych, realizowanych w oparciu o infrastrukturę B+R. W rezultacie generowany popyt okazał się rozproszony i na poziomie poszczególnych ośrodków niski, co z kolei przekłada się, negatywnie na decyzje dotyczące ewentualnych inwestycji w poszczególnych podmiotach. Biorąc pod uwagę potrzebę dalszego rozwoju systemu otoczenia biznesu, który powinien pełnić ważną rolę w krajowych/narodowych systemach innowacji, należy rozważyć **odejście (lub częściowe odejście) od wyłącznie popytowego modelu świadczenia usług przez te instytucje**. Szczególnie w przypadku wysoce specjalistycznych usług, realizowanych z wykorzystaniem infrastruktury B+R, wsparcie powinno być kierowane **bezpośrednio do IOB**, optymalnie konsorcjów tych jednostek oraz **konsorcjów IOB z jednostkami naukowymi**. Należy jednocześnie zagwarantować, by **wsparcie kierowane było do wiodących IOB**, dysponujących wysokim potencjałem do świadczenia innowacyjnych usług na rzecz przedsiębiorców.

Dostępne badania ewaluacyjne w bardzo ograniczony sposób odnoszą się do kwestii klastrów w omawianym systemie, co jest konsekwencją znacznego ograniczenia wsparcia dla tej grupy podmiotów w obecnej perspektywie finansowej. Ekspertyzy wykonane w tym obszarze wskazują jednak, że w kontekście budowania trwałego systemu wsparcia innowacyjności, konieczne jest również **wypracowanie założeń spójnej polityki klastrowej zarówno na poziomie krajowym i regionalnym**.

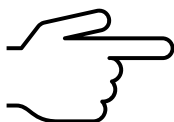

Podobszar:
„System wdrażania
– zagadnienia
horyzontalne”

W obszarze systemu wdrażania PO IR kluczowym wyzwaniem pozostaje wprowadzanie dalszych uproszczeń istotnych z punktu widzenia potencjalnych i faktycznych beneficjentów wsparcia. W szczególności **należy dążyć do redukcji obciążeń występujących na etapie aplikowania o wsparcie oraz wdrażania projektu**, ponieważ obciążenia związane z procesem pozyskiwania wsparcia i realizacji projektów skutecznie zniechęcają niektóre firmy od aplikowania o środki unijne, a w przypadku innych podnoszą koszty projektu (z uwagi na konieczność zatrudnienia firm doradczych). **Szczegółowe rozwiązania w tym zakresie dotyczą wielu zagadnień o charakterze operacyjnym**, w tym m.in. propozycji uproszczeń w zakresie konstrukcji wniosku o dofinansowanie oraz rozwoju wybranych funkcjonalności generatora, które będzie zwiększać efektywność procesu (w tym komunikacji z wnioskodawcą). Usprawnienia w tym obszarze dotyczą również szerszej elektronizacji procesów, m.in. w zakresie weryfikacji statusu MŚP w oparciu o dane rejestrowe. Dalsze propozycje dotyczą utrzymania etapowania naborów, stosowania stawek ryczałtowych, rezygnacji z procedury rozeznania rynku, czy wreszcie przemodelowania procedury konkurencyjności.

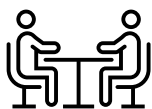
Podobszar:
„System wyboru
projektów”

Uzupełniająco do zagadnień horyzontalnych należy wyróżnić wybrane rekomendacje dla systemu wyboru projektu. Po pierwsze należy od samego początku realizacji PO IR+ utrzymać kluczowe rozwiązania wprowadzone nowelizacją „ustawy wdrożeniowej” z 2017 r., w tym przede wszystkim **możliwość poprawiania wniosku pod kątem spełnienia odpowiednich kryteriów wyboru projektów**. Należy przy tym pamiętać o skutkach tych zmian po stronie obciążeń zespołów i instytucji odpowiedzialnych za ocenę. Konieczne jest **ustalenie „gotowości” poszczególnych instytucji i komórek do oceny określonej liczby wniosków, ze wskazaniem wartości krytycznych**.

W nowej perspektywie finansowej wskazane jest również opracowanie udoskonalonej formuły oceny projektów, w której z jednej strony **eksperti oceniający wnioski dysponować będą aktualną wiedzą branżową specyficzną dla danego obszaru**. Z drugiej, zminimalizowane zostanie ryzyko związane z powiązaniem pomiędzy ekspertami a firmami konkurencyjnymi dla wnioskodawców.

Podobszar:
**„Współpraca z
wnioskodawcami i
inne zagadnienia”**

W nowym okresie programowania (PO IR+) **należy dążyć do redukcji obciążeń występujących na etapie aplikowania o wsparcie oraz wdrażania projektu**, ponieważ obciążenia administracyjne związane z procesem pozyskiwania wsparcia i realizacji projektów skutecznie zniechęcają niektóre firmy od aplikowania o środki unijne, a w przypadku innych podnoszą koszty projektu (z uwagi na konieczność zatrudnienia firm doradczych). Rekomendacja ta ma charakter uniwersalny, przy czym należy dodać, że jest ona szczególnie ważna **w przypadku instrumentów finansowych, bowiem jej realizacja przyczyni się do podniesienia ich atrakcyjność** (w porównaniu z finansowaniem bezzwrotnym). Należy pamiętać, że realizacja rekomendacji w sferze instrumentów finansowych wymaga bliskiej współpracy z pośrednikami finansowymi, aby zapewnić, że stosowane przez nich procedury i dokumentacja były możliwie mało skomplikowane, oparte na zrozumiałych (przejrzystych) rozwiązaniach formalnoprawnych.

W przyszłym programie będzie mieć ważne znaczenie wsparcie beneficjentów, **prowadzące do odpowiedniego rozumienia i stosowania procedury konkurencyjności**, stosowanej przy wyborze dostawców usług / wyrobów w ramach wdrażanych projektów. Rekomendacja ta jest szczególnie istotna dla beneficjentów, bowiem zapewni redukcję ryzyk wdrożeniowych (materializujących się w postaci sankcji finansowych) oraz wpływać będzie na kształtowanie przyjaznego środowiska formalnoprawnego, związanego z wdrażaniem wsparcia w ramach nowego programu.

W sferze wdrożeniowej PO IR+ należy z konsekwencją zadbać o **przyjazny przekaz informacyjny**, przejrzyste opisy całej interwencji nowego programu, w sposób odpowiadający percepcji adresatów działań wspierających program. W tym zakresie na czoło wysuwa się kwestia stosowania odpowiedniego języka komunikacji o ofercie programu i korzyściach, które mogą wynikać w przypadku skorzystania ze wsparcia.

Cały czas należy doskonalić **elektroniczne mechanizmy kierujące procesami naborów**, jak również wspomagające stronę rozliczeniową projektów. Chodzi tu o zapewnienie sprawnego funkcjonowania generatora wniosków.

3. Wprowadzenie

3.1 Cele i zakres badania

Niniejsze badanie realizowane jest w związku z pracami nad następcą Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (PO IR+) oraz równoległym procesem planowania systemu ewaluacji nowego programu. W badaniu wyznaczone zostały dwa główne cele, tj.:

- 1) wypracowanie kluczowych rekomendacji, które zostaną wykorzystane podczas opracowania następcy PO IR oraz systemu jego wdrażania.
- 2) przygotowanie głównych założeń systemu ewaluacji dla PO IR+.

Analiza obejmuje więc dwa komplementarne obszary badawcze, przy czym w przedmiotowym raporcie częściowym skupiamy się na pierwszym z nich. Rezultatem badania jest w tym zakresie wskazanie kluczowych rekomendacji, które powinny zostać wykorzystane podczas opracowania PO IR+ oraz systemu jego wdrażania.

W odniesieniu do drugiego obszaru badawczego, w ramach badania opracowane zostaną główne założenia systemu ewaluacji dla PO IR+, w tym przygotowany zostanie zarys planu ewaluacji oraz inne elementy kluczowe z punktu widzenia poprawnej organizacji i późniejszej realizacji całego procesu (m.in. ramowa metodyka oraz wskaźniki sukcesu). Przy czym obszar ten zostanie kompleksowo przeanalizowany na etapie prac nad raportem końcowym z niniejszego badania. Na etapie niniejszego raportu częściowego dokonana została analiza wybranych dobrych praktyk w tym obszarze, co stanowić będzie punkt wyjścia do dalszych prac badawczych.

Rysunek 1 Cele oraz główne produkty badania

Cel pierwszy:	wsparcie procesu projektowania PO IR+
	Rekomendacje dla następcy Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (PO IR+)
	Rekomendacje dla systemu wdrażania PO IR+
Cel drugi:	Wsparcie procesu projektowania monitorowania i ewaluacji PO IR+
	Główne założenia systemu ewaluacji PO IR+
	Zarys planu ewaluacji PO IR+
	Wymogi metodologiczne dla ewaluacji PO IR+
	Wskaźniki sukcesu PO IR+

Źródło: opracowanie własne

Należy na wstępie zauważyć, że „metaewaluacja” zastosowana została w niniejszym badaniu w znaczeniu ewaluacji podsumowującej¹. Obejmuje ona analizę porównawczą, w ramach której dokonuje się klasyfikacji oraz syntezy wniosków i rekomendacji z wcześniejszych badań, przeprowadzonych w odniesieniu do podobnych instrumentów wsparcia². W ramach niniejszej ewaluacji analiza wniosków i rekomendacji objęła badania ewaluacyjne przeprowadzone po 2014 r., sfinansowane ze środków PO IR³ oraz pozostałych krajowych programów operacyjnych (KPO) w obszarze instrumentów o charakterze zbliżonym do wsparcia PO IR – tj. dotyczących wsparcia innowacyjności, prac B+R oraz współpracy między przedsiębiorstwami a sferą nauki.

Punktem wyjścia do przeprowadzenia analiz była baza rekomendacji badań ewaluacyjnych, pochodząca z Systemu Wdrażania Rekomendacji, administrowanego przez Krajową Jednostkę Ewaluacji. Baza uwzględniała wszystkie badania ewaluacyjne zrealizowane w perspektywie 2014-2020, wg stanu na koniec czerwca 2020 r. Było to wyjściowo 214 różnych badań ewaluacyjnych i 2148 przypisanych do nich rekomendacji. Selekcja badań na potrzeby dokonania metaewaluacji, polegająca na identyfikacji badań i rekomendacji adekwatnych z punktu widzenia przedmiotu niniejszej ewaluacji miała charakter kilkustopniowy.

W pierwszym kroku, stosując szerokie kryteria selekcji, dokonano wyboru badań i rekomendacji w oparciu analizę obszarów tematycznych rekomendacji oraz ogólną tematykę badań. W szczególności wybrano te ewaluacje, w których rekomendacje zostały sformułowane w obszarze dotyczącym „Innowacyjności oraz badania i rozwoju” oraz „Przedsiębiorczości”. Jednocześnie, ponieważ istotna część ważnych badań zaklasyfikowana została poza tymi kategoriami, każde z badań w bazie zostało indywidualnie przeanalizowane pod kątem potencjalnej użyteczności z punktu widzenia badania. W rezultacie wybrano blisko 90 badań do dalszej analizy. Wyselekcjonowane w tym kroku badania grupowały się wg trzech głównych kategorii: ewaluacje kryteriów wyboru projektów (19 badań), ewaluacje mid-term postępu rzeczowego (21 badań), ewaluacje w obszarze instrumentów finansowych – przede wszystkim analizy ex ante tych instrumentów (10 badań) oraz tzw. policy-mix, obejmujące rozmaite badania tematyczne, realizowane na różnym poziomie ogólności (38 badań). Łącznie badania te obejmowały około 1,2 tys. rekomendacji.

W drugim kroku, ocena adekwatności z poziomu badania przeniesiona została na poziom rekomendacji. Każda z nich została przeanalizowana pod kątem tematycznego związku z PO IR (np. ewaluacje realizowane na poziomie RPO w zakresie kryteriów wyboru projektów lub

---

¹ W literaturze wyróżnia się jeszcze drugi typ metaewaluacji, której głównym celem jest „ewaluacja” ewaluacji, a więc ocena jakości zrealizowanych badań ewaluacyjnych, m.in. pod kątem spełniania określanych standardów jakości, rzetelności etc.

² Por. Olejniczak K. (2008). Mechanizmy wykorzystania ewaluacji. Studium ewaluacji średniookresowych INTERREG III. Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.

³ Ewaluacją objęte zostaną badania ewaluacyjne sfinansowane z PO IR tj. badania dotyczące PO IR, ale również ewaluacje ex-post Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (w obszarze wsparcia PO IR) oraz wybrane badania ewaluacyjne realizowane w ramach projektów pozakonkursowych PO IR.

ewaluacji mid-term, odnosiły się w części do zagadnień pozostających bez związku ze wsparciem w ramach CT1, czy CT3). Analiza na tym etapie umożliwiła zredukowanie puli rekomendacji do około 300 (blisko 60 badań). Kolejny krok to ekspercka analiza rekomendacji z punktu widzenia ich faktycznej użyteczności przy projektowaniu PO IR+, co zaowocowało wybraniem ponad 50 rekomendacji, pochodzących z blisko 20 badań⁴.

Wybrane rekomendacje zostały następnie podrupowane tematycznie w trzy główne obszary problemowe oraz 12 podobszarów w zakresie udzielanego wsparcia B+R+I, jak i funkcjonowania systemu realizacji PO IR. Struktura wyróżnionych obszarów i podobszarów przedstawia się następująco:

- I. Obszar problemowy nr 1: „Ukierunkowanie wsparcia B+R+I”.**
  1. Podobszar: „Nowe instrumenty i rozszerzenie zakresu wsparcia w ramach projektów”.
  2. Podobszar: „Koncentracja sektorowa”.
  3. Podobszar: „Demarkacja i komplementarność wsparcia”.
  4. Podobszar: „Ciągłość instrumentów wsparcia”.
  5. Podobszar: „Wdrażanie instrumentów finansowych”.
- II. Obszar problemowy nr 2: „Krajowy system wsparcia innowacyjności”.**
  6. Podobszar: „System instytucji otoczenia biznesu”.
  7. Podobszar: „Projekty realizowane w ramach konsorcjów”.
- III. Obszar problemowy nr 3: „System wdrażania PO IR”.**
  8. Podobszar: „System wdrażania – zagadnienia horyzontalne”.
  9. Podobszar: „System wyboru projektów”.
  10. Podobszar: „Monitoring i ewaluacja”.
  11. Podobszar: „Współpraca z wnioskodawcami”.
  12. Podobszar: „Zagadnienia inne”.

Dalej wszystkie rekomendacje zostały w przekrojowy sposób przeanalizowane pod kątem aktualności, adekwatności do obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej, adekwatności adresatów rekomendacji, z wykorzystaniem źródeł danych i informacji, o których mowa w kolejnej części raportu. Rekomendacje powtarzające się zostały skonsolidowane. Wreszcie z rekomendacji wybrane zostały rekomendacje kluczowe, które powinny być uwzględnione w PO IR+. Obejmują one większość z wymienionych powyżej podobszarów (za wyjątkiem koncentracji sektorowej i projektów realizowanych w ramach konsorcjów – dla tych podobszarów zidentyfikowane zostały rekomendacje warte uwzględnienia w następcy PO IR, jednak nie mają one charakteru kluczowego)

---

⁴ W toku procesu analiz rekomendacji identyfikowane były również badania będące poza systemem wdrażania rekomendacji jednak istotnych z punktu widzenia niniejszej metaewaluacji. W tym przypadkach badania te były każdorazowo dodawane do analiz.

Rysunek 2 Ogólny schemat realizacji metaewaluacji

Wnioski i rekomendacje z ewaluacji przeprowadzonych po 2014 r., zrealizowanych w obszarze instrumentów o charakterze zbliżonym do wsparcia PO IR	Obszary (3)/ Podobszary (12) problemowe PO IR		Przypisanie rekomendacji kluczowych		Przekrojowa analiza rekomendacji	
	→	Obszar problemowy 1	←	Rekomendacje 1, 2...n	←	Status/ ocena rekomendacji
	→	Obszar problemowy 2	←	Rekomendacje 1, 2...n	←	Status/ ocena rekomendacji
	→	Obszar problemowy 3	←	Rekomendacje 1, 2...n	←	Status/ ocena rekomendacji
	→	...	←	Rekomendacje 1, 2...n	←	Status/ ocena rekomendacji
	→	Obszar problemowy n	←	Rekomendacje 1, 2...n	←	Status/ ocena rekomendacji

Źródło: opracowanie własne

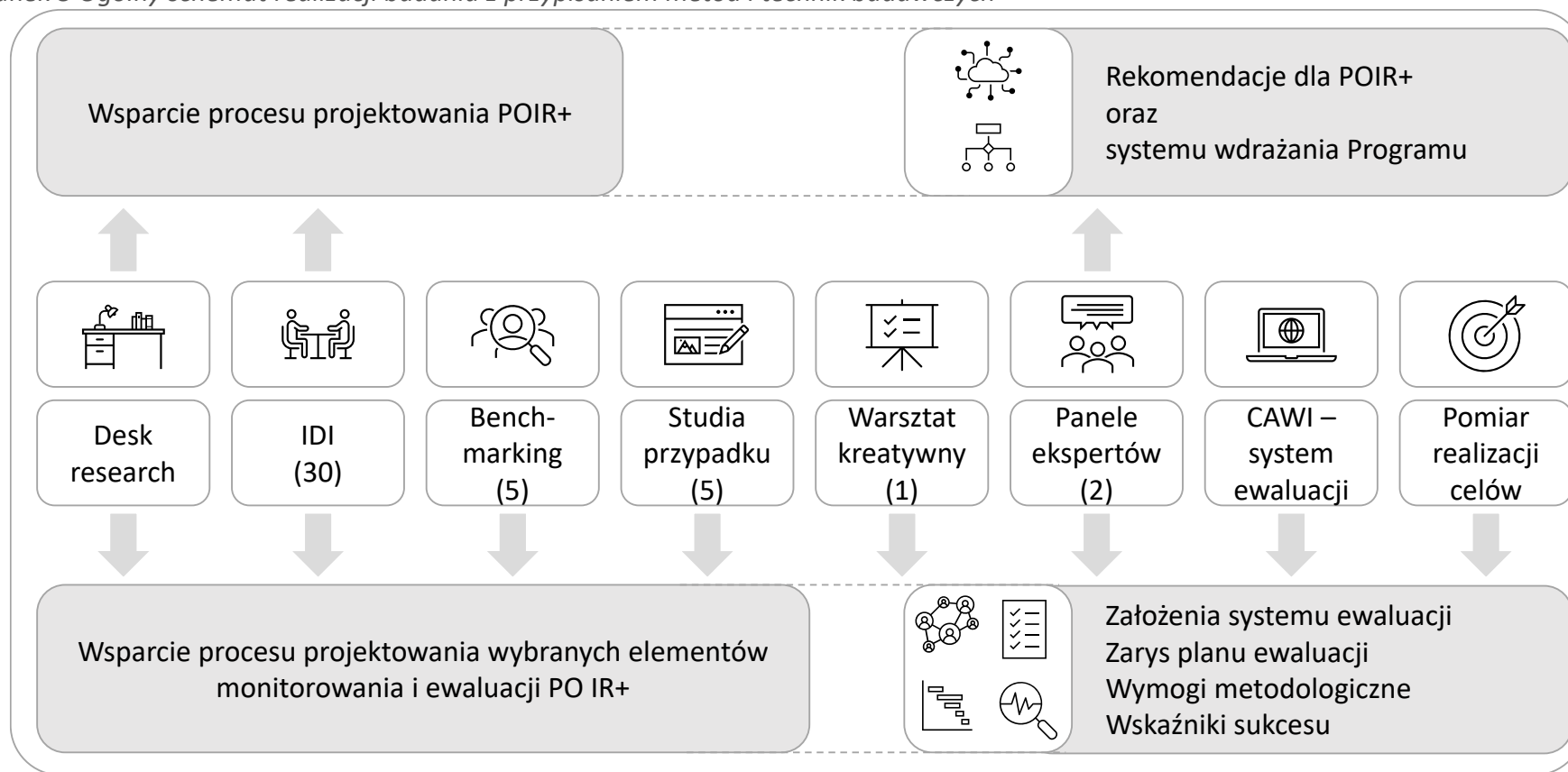
3.2 Metodologia badania – informacje ogólne

W badaniu przewidziano zastosowanie rozmaitych metod i technik gromadzenia i analizy danych. Z uwagi na specyfikę ewaluacji, do najważniejszych należy analiza danych zastanych (*desk research*), obejmująca badanie szerokiej listy ewaluacji i dokumentów źródłowych. Jednocześnie w badaniu przewidziano rozmaite terenowe techniki gromadzenia danych, w postaci wywiadów z interesariuszami (przedstawiciele instytucji zaangażowanych w realizację PO IR, przedstawiciele przedsiębiorstw, IOB, jednostek naukowych, ewaluatorów), panele eksperckie, warsztat kreatywny, czy też badanie internetowe CAWI z pracownikami jednostek ewaluacyjnych. Ponadto w badaniu przewidziano wykorzystanie technik benchmarkingowych oraz analizę studium przypadku, których rolą jest przedstawienie dobrych praktyk w obszarze planowania, realizacji oraz komunikacji wyników badań ewaluacyjnych. Część spośród wymienionych metod (szczegółowo opisanych w raporcie metodologicznym) realizowana będzie w związku z drugim etapem niniejszego badania, na który składa się m.in. opracowanie zarysu planu ewaluacji PO IR+ oraz przedstawienie wskaźników sukcesu projektowanej interwencji.

Poniżej przedstawiamy ogólny schemat realizacji badania uwzględniający analizowane zagadnienia badawcze oraz przypisane do nich techniki analityczne, z ramowym wskazaniem ich zakresu. Jak wspomniano poszczególne techniki badawcze mają szerokie zastosowanie zarówno na etapie wypracowywania rekomendacji dla PO IR+, jak również na etapie projektowania wybranych rozwiązań na potrzeby procesu monitorowania (wskaźniki) i ewaluacji (m.in. planu ewaluacji).

Rysunek 3 Ogólny schemat realizacji badania z przypisaniem metod i technik badawczych

Źródło: opracowanie własne

4. Rekomendacje z badań ewaluacyjnych 2014-2020

4.1 Obszar problemowy nr 1: „Ukierunkowanie wsparcia B+R+I”

4.1.1 Podobszar: „Nowe instrumenty i rozszerzenie zakresu wsparcia w ramach projektów”

Opis podobszaru

Jeden z najszerzej omawianych obszarów problemowych w analizowanych badaniach dotyczy ukierunkowania wsparcia sektora B+R+I w perspektywie programowej 2021-2027. Co do zasady przeanalizowane badania wskazują, że wsparcie dostępne w PO IR 2014-2020 dobrze odpowiadało na zdiagnozowane problemy i wyzwania. Dostępne instrumenty pozwalają na wsparcie niemal całego procesu innowacyjnego (od prac B+R na niskich poziomach gotowości technologicznej, przez wdrożenia, po promocje produktów), odpowiadając tym samym na zróżnicowane potrzeby beneficjentów prowadząc do zwiększenia ich aktywności na polu badawczo-rozwojowym. Dlatego w analizowanych badaniach znalazły się rekomendacje dotyczące potrzeby kontynuacji wsparcia działalności B+R.

Pomimo generalnie pozytywnej oceny dostępnego wsparcia, ewaluatorzy zwrócili uwagę na pewne braki w ofercie, które warto uzupełnić w przyszłym okresie programowania.

- Obecny system wsparcia faworyzuje firmy o większym doświadczeniu i potencjale w prowadzeniu działalności B+R. Pozwala to na zintensyfikowanie działalności badawczo-rozwojowej tych podmiotów, nie inicjuje jednak aktywności nowych podmiotów na tym polu.⁵ Natomiast oferta wsparcia dotacyjnego na mniejsze projekty (do 1 mln zł) jest bardzo ograniczona.⁶ Zmniejsza to szansę na aktywizację w zakresie działalności B+R firm, które dotychczas miały w tym zakresie niewielkie doświadczenie.⁷
- W PO IR 2014-2020 występują ograniczenia w ofercie wsparcia prac B+R na niskich poziomach gotowości technologicznej. Pomimo tego, że w programie co do zasady możliwe jest finansowanie projektów od TRL II, to od przedsiębiorstw rozpoczynających projekt na tym etapie wymaga się realizacji eksperymentalnych prac rozwojowych oraz wdrożeń. Ponieważ przedsiębiorstwa napotykają problemy na najwcześniejszych etapach B+R, wymogi NCBR skłaniają je do stosowania zachowawczego podejścia do określania zakresu projektów i jego oczekiwanych

⁵ Por. Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju B+Radar -Pakiet I-mid term.

⁶ Por. Ocena skuteczności wdrażania PO IR przez NCBR, sprawności obsługi projektów oraz identyfikacji dobrych praktyk w Działaniu 1.1 - MODUŁ I: skuteczność wdrażania PO IR.

⁷ Por. Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

efektów. To z kolei zmniejsza szanse na opracowanie przełomowych innowacji w ramach dofinansowanych przedsięwzięć.⁸

- Dostępne wsparcie nie uwzględnia w wystarczającym stopniu potrzeby rozwoju kadr B+R w przedsiębiorstwach, bez których dofinansowana infrastruktura i wyposażenie nie będą mogły być w pełni wykorzystane.⁹
- Przedsiębiorcy nie mogą w ramach jednego projektu sfinansować prac badawczych i zakupu aparatury badawczej (kosztem kwalifikowalnym jest tylko amortyzacja, która nie zawsze jest wystarczająca). Chcąc otrzymać wsparcie na oba elementy firmy muszą aplikować o środki z dwóch instrumentów, wdrażanych przez dwie instytucje, co zwiększa ryzyko po ich stronie (niepewność dotycząc otrzymania wsparcia z obu instrumentów oraz wydłużenie całego procesu). Co więcej, dostępne wsparcie na środki trwałe (Działanie 2.1) ograniczone jest do stosunkowo dużych inwestycji (minimum 2 mln zł), przez co przedsiębiorstwa nie mają możliwości sfinansowania aparatury nisko kosztowej.¹⁰¹¹
- Dostępne wsparcie w niewystarczającym stopniu uwzględnia potrzebę działań marketingowych związanych z wprowadzeniem na rynek produktu będącego wynikiem prac B+R, które mogą być bardzo kosztowne dla przedsiębiorstwa.¹²

Rekomendacje możliwe do wykorzystania w PO IR+

Przytoczone powyżej wnioski zaowocowały następującymi rekomendacjami:

- Wskazana jest kontynuacja dofinansowania działalności B+R+I przedsiębiorstw, która uzupełniona powinna zostać o uruchomienie wsparcia dla przedsiębiorstw na niewielkie projekty B+R, których łączna wartość nie przekroczy 1 mln zł. Pozwoli to na wzrost aktywności B+R zarówno pod względem nakładów na nią (intensyfikacja działalności podmiotów już aktywnych), jak i zainicjowanie działalności przedsiębiorstw do tej pory niepodjęających tego typu prac. Wsparcie dotacyjne – szczególnie dla mniej doświadczonych podmiotów – powinno być uzupełniane działaniami informacyjno-edukacyjnymi oraz wsparciem mentoringowym. Ich celem byłaby budowa potencjału badawczo-rozwojowego i innowacyjnego beneficjentów.
- Dodatkowym rozszerzeniem interwencji, które warto wdrożyć jest stworzenie instrumentu ukierunkowanego na identyfikację i wsparcie szczególnie innowacyjnych pomysłów o spodziewanym dużym potencjale rynkowym, które znajdują na bardzo wczesnym etapie rozwoju. Wsparcie to skierowane powinno być do osób lub

---

⁸ Por. Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach.

⁹ Tamże.

¹⁰ Por. Ocena skuteczności wdrażania PO IR przez NCBR, sprawności obsługi projektów oraz identyfikacji dobrych praktyk w Działaniu 1.1 - MODUŁ I: skuteczność wdrażania PO IR

¹¹ Por. Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach.

¹² Tamże.

zespołów badawczych np. pracowników naukowych lub studentów), które osiągnęły już pierwsze efekty prac B+R (np. mają już prototypy i/lub rozwiązania z konkursów badawczych) lecz nie posiadają kompetencji (wdrożeniowych i biznesowych) potrzebnych do kontynuacji projektu. Celem tego instrumentu byłoby zwiększenie wykorzystania wyników prac B+R w gospodarce. Wsparcie to wdrażane może być w formie osobnego instrumentu/konkursu i obok dotacji powinno obejmować również mentoring w zakresie komercjalizacji oraz doradztwem np. w zakresie rozwinięcia działalności typu spin-off/spin-out.¹³

- Kolejnym rekomendowanym uzupełnieniem oferty PO IR+ jest uruchomienie instrumentu finansującego tylko projekty na etapie badań przemysłowych (II-VI TRL), których beneficjenci nie mieliby obowiązku wdrożenia wyników prac badawczych. Celem tej rekomendacji jest stworzenie warunków do wspierania rzeczywiście innowacyjnych i ryzykownych pomysłów, które niekoniecznie muszą się skończyć powodzeniem (wdrożeniem). Zdaniem autorów rekomendacji projekty te powinny stanowić odpowiedź na potrzeby konkretnych przedsiębiorstw, ale warto, aby w ich realizację zaangażowane były jednostki naukowe. Inspiracją dla nowego instrumentu mogłyby być TEAM-Tech (wdrażany przez FNP), Program Horyzont 2020 lub fiński Co-creation.
- W nowym PO IR warto rozszerzyć zakres dostępnego wsparcia o:
  - wsparcia rozwoju kadr B+R w przedsiębiorstwach – wsparcie może być wdrażane albo jako element projektów w PO IR+, albo w ramach POWER+.
  - finansowania zakupu nisko kosztowej aparatury badawczej – jako element projektu nie powinna ona przekraczać 5-10% kosztów kwalifikowalnych;
  - finansowania działań marketingowych, których celem będzie wprowadzenie na rynek produktu będącego efektem prac B+R;

powyższe rozszerzenia zakresu wsparcia mogą być finansowane w ramach projektów B+R, dzięki rozszerzeniu katalogu kosztów kwalifikowalnych wsparcia lub jako oddzielne typy projektów. Celem tych rekomendacji jest umożliwienie realizacji beneficjentom bardziej kompleksowych projektów, które będą lepiej dopasowane do ich potrzeb.

Status rekomendacji

Większość rekomendacji dotyczących ukierunkowania wsparcia w kolejnej perspektywie finansowej została w całości lub części zatwierdzona do realizacji. Ich adresaci zostali dobrze

---

¹³ Por. Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju B+Radar -Pakiet I-mid term

zdefiniowani przez badaczy. Ponieważ rekomendacje dotyczą zakresu wsparcia dostępnego w PO IR+ są one skierowane je do IZ PO IR+ oraz, w wybranych przypadkach, IP PO IR+.

Jedynym odrzuconym pomysłem jest uruchomienie w perspektywie finansowej 2021-2027 instrumentu dedykowanego projektom na niskich stopniach gotowości technologicznej, w którym nie wymagano by od beneficjentów wdrożenia efektów prac B+R. Zgodnie ze stanowiskiem IZ i IP¹⁴ kontrowersyjnym elementem tej propozycji, który zadecydował o jej odrzuceniu jest brak wymogu wdrożenia efektów projektu. Zdaniem przedstawicieli tych instytucji przedsięwzięcia B+R powinny być projektowane z myślą o tym, że ich efekty będą wdrażane, co przyniesie korzyści zarówno beneficjentom, innym firmom, jak i szerzej społeczeństwu. Odstąpienie od obowiązku projektowania przedsięwzięcia z myślą o wdrożeniu może przynieść negatywne skutki w postaci wspierania środkami publicznym projektów, które „w większości nie będą prowadziły do osiągnięcia zakładanych celów”, a więc nie przyniosą też korzyści gospodarce ani społeczeństwu. Co więcej, wdrożenie rekomendacji pociągnęłoby za sobą konieczność opracowania nowych instrumentów, mających na celu kontynuację projektów B+R, jeśli efekty prac badawczych okazałyby się pozytywne i możliwe do wdrożenia do praktyki gospodarczej. Przytoczone argumenty uzasadniają odrzucenie tej rekomendacji. Co do zasady wsparcie B+R powinno być udzielane na projekty, których efekty mogą być wdrażane w praktyce gospodarczej i które zaprojektowane zostały w tym celu.

Zastrzeżeń nie budzi i powinna być wdrożona rekomendacja dotycząca uruchomienia wsparcia na niewielkie (do 1 mln zł) projekty B+R. Ma ona szczególnie istotne znaczenie dla mniejszych firm, do tej pory nieaktywnych badawczo. Jej realizacji przyczyni się do tworzenia warunków do poszerzenia bazy podmiotów prowadzących prace B+R. Na osiągnięcie tego celu wpływ będzie miało również wprowadzenie w życie drugiej z rekomendacji zakładającej wsparcie projektów o dużym potencjale rynkowym, znajdujących się na wczesnych etapach rozwoju, w którym obok dotacji zespołom realizującym projekt udzielane będzie wsparcie monitoringowe. Wdrożenie obu tych rekomendacji może mieć potencjalnie bardzo duże znaczenie dla zwiększenia liczby podmiotów aktywnych badawczo, czego efektem powinien być wzrost innowacyjności gospodarki.

Jak wynika z wywiadów przeprowadzonych z przedstawicielami przedsiębiorstw, niezwykle cenne będzie dla nich wdrożenie rekomendacji związanych z poszerzeniem katalogu kosztów kwalifikowalnych o działania związane z rozwojem kadr B+R i zakupem aparatury badawczo-rozwojowej, w tym aparatury nisko kosztowej. Mniej istotne wydają się kwestie związane z zapewnieniem środków na działania marketingowe. Rozszerzenie zakresu działań możliwych do realizacji w ramach jednego projektu pozwoli im na realizację kompleksowych

---

¹⁴ Stanowisko IZ i IP zostało zaprezentowane w pliku zawierającym informacje z konsultacji rekomendacji z badania pt.: *Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach*, przekazany wykonawcy na potrzeby niniejszej ewaluacji.

przedsięwzięć, o potencjalnie większym oddziaływaniu dla danej firmy i, szerzej, całej gospodarki.

Zgodnie z wnioskami z wywiadów przeprowadzonych z przedstawicielami IZ oraz analizą stanowiska zaprezentowanego w ramach konsultacji rekomendacji, oczekiwania przedsiębiorców powinny zostać spełnione w ramach wsparcia dostępnego w osi I PO IR+. Z dostępnych informacji wynika, że planowana jest w niej realizacja kompleksowych projektów, łączących w sobie moduł B+R z innymi modułami (m.in. wdrożeniami, wsparciem infrastruktury, internacjonalizacją, kompetencjami kadr, automatyką i robotyzacją), które będą niezbędne beneficjentom do osiągnięcia zakładanych efektów projektów. To beneficjent będzie decydował o tym, z których z dostępnych modułów skorzysta (np. wsparcia na B+R i wdrożenia lub B+R i podnoszenie kompetencji kadr). Nowa formuła wsparcia wydaje się być bardzo interesującym rozwiązaniem, elastycznie odpowiadającym na potrzeby przedsiębiorstw, zwiększającym tym samym trafność, a potencjalnie i skuteczność wsparcia publicznego w obszarze B+R. Jest ona również odpowiedzią na postulat z projektu Umowy Partnerstwa, w których wprost pisze się o kluczowym – dla rozwoju przemysłu 4.0 i gospodarki o obiegu zamkniętym – stworzeniu „możliwości realizacji <<projektów łączonych>>, obejmujących zarówno projekt badawczy, inwestycje, jak i odpowiednie wsparcie dla tworzenia kompetencji (zgodnie z indywidualnymi potrzebami i zidentyfikowanymi brakami na poziomie beneficjentów danej interwencji).¹⁵

W ujęciu ogólnym rekomendacje dotyczące ukierunkowania wsparcia ocenić należy pozytywnie. Koncentrują się one na najważniejszych – z punktu widzenia potrzeb odbiorców – kwestiach. Ich wdrożenie powinno zwiększyć skuteczność interwencji w obszarze B+R oraz przyczynić się do realizacji założeń wsparcia określonych w projekcie UP.

Co do zasady sugerujemy, aby tam, gdzie to możliwe poszerzać zakres wsparcia dostępnego w ramach jednego projektu (jak ma to mieć miejsce w przypadku planowanych projektów modułowych), niż tworzyć oddzielne, nowe instrumenty (np. na zakup nisko kosztowej aparatury badawczej).

4.1.2 Podobszar: „Koncentracja sektorowa”

Opis podobszaru

Koncentracja sektorowa/tematyczna interwencji jest jednym ze sposobów wzmocnienia kluczowych obszarów gospodarki. W obecnym okresie programowania jej zapewnieniu służyły m.in. koncentracja wsparcia z osi I PO IR na branżach wpisujących się w KIS oraz programy sektorowe wdrażane przez NCBR, które obejmować mogły również branże spoza KIS, wyłonione w ramach mechanizm przedsiębiorczego odkrywania. W analizowanych badaniach co do zasady pozytywnie oceniane są programy sektorowe, pewne zastrzeżenia są jednak wysuwane pod adresem KIS i innych klasyfikacji mających służyć koncentracji

---

¹⁵ Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Departament Strategii, *Projekt Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027*, Warszawa, sierpień 2020, s. 12.

wsparcia. W ewaluacjach wskazano również potencjalne branże, na których wsparciu warto się skupić w kolejnej perspektywie.

- KIS ocenione zostały jako mało przydatne narzędzie koncentracji tematycznej wsparcia z uwagi na ich relatywnie szeroki i przekrojowy charakter. Dodatkowym problemem była mnogość wielu innych klasyfikacji stosowanych w dokumentach programowych PO IR i dokumentach strategicznych (obok KIS, programy pierwszej prędkości, sektory wysokich i średniowysokich technologii, sektory strategiczne gospodarki), która w jeszcze większym stopniu ograniczała skuteczność tych klasyfikacji jako narzędzi koncentracji tematycznej. Widoczny jest jednak potencjał do zintegrowania wsparcia z założeniami koncentracji tematycznej wyrażonymi w SOR.¹⁶
- Z przeprowadzonych w jednej z ewaluacji analiz ilościowych wynika, że sektory budownictwa, przemysłu lekkiego, przemysłów kreatywnych, transportu i ICT najefektywniej wykorzystują dostępne środki. Wynika to prawdopodobnie z ich robotyzacji i postępującego unowocześnienia, które pozwalają na bardziej efektywne wykorzystywanie zasobów.¹⁷

Rekomendacje możliwe do wykorzystania w PO IR+

Powyższe wnioski skutkowały następującymi rekomendacjami:

- W PO IR+ należy kontynuować wsparcie w postaci programów sektorowych. Powinny one stanowić element całościowej polityki wsparcia sektorów uznanych za strategiczne w SOR. Wdrożenie tej rekomendacji ma na celu zwiększenie efektu synergii działań zmierzających do podniesienia konkurencyjności wybranych branż, zidentyfikowanych w dokumentach programowych i strategicznych.
- W kolejnej perspektywie finansowej wskazane jest ujednoczenie i uproszczenie klasyfikacji stosowanych w różnych programach i dokumentach (programowych i strategicznych) dotyczących ukierunkowania interwencji. Realizacja tej rekomendacji powinna doprowadzić do zwiększenia efektu synergii działań legislacyjnych, organizacyjnych, instytucjonalnych i finansowych. Wymaga ona integracji zapisów dokumentów programowych kolejnej perspektywy finansowej oraz krajowych dokumentach strategicznych w tym SOR. Jednym z możliwych rozwiązań jest podział wsparcia na innowacyjne technologie o zastosowaniu horyzontalnym (np. nanotechnologie, automatyka i robotyka) oraz rozwój sektorów o wysokiej dynamice wzrostu, które mogą stać się przyszłymi motorami polskiej gospodarki (np. *sektor produkcji środków transportu, sektor produkcji leków, sektor specjalistycznych technologii informatycznych czy sektor lotniczo-kosmiczny*).

---

¹⁶ Por. Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju B+Radar -Pakiet I-mid term.

¹⁷ Por. Analiza wybranych działań PO IG na poziomie sektorowym i makroekonomicznym za pomocą modelu przepływów międzygałęziowych.

- W PO IR+ warto objąć wsparciem sektory oparte na wiedzy (ICT i sektory kreatywne), ze względu na generowanie przez nie największych efektów netto. Wdrożenie tej rekomendacji służyć ma efektywnemu wydatkowaniu środków publicznych.

Status rekomendacji

Powyższe rekomendacje należy uznać za aktualne i możliwe do wykorzystania przy opracowaniu PO IR+. Wszystkie z nich zostały w całości zatwierdzone do realizacji, przy czym pierwsza z nich została już wdrożona, ostatnia jest w trakcie realizacji, natomiast druga z ww. nie jest jeszcze realizowana, co wynikać może z faktu nadal trwających prac nad kształtem dokumentów programowych nowej perspektywy oraz koniecznością weryfikacji dokumentów strategicznych. Ich adresatami są instytucje pośredniczące (NCBiR i PARP), instytucja zarządzająca oraz Ministerstwo Rozwoju (obecnie Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej), jako podmiot zaangażowany w opracowanie, koordynację i wdrażanie programów strategicznych.

Wdrożenie rekomendacji dotyczących uwzględnienia w PO IR+ koncentracji sektorowej oraz objęcia wsparciem sektorów opartych na wiedzy może potencjalnie przyczynić się do zwiększenia efektywności wydatkowania środków publicznych, dzięki zapewnieniu strumienia wsparcia dla wybranych branż. Wsparciem dla tych działań będzie niewątpliwie ujednoczenie i uspoźnienie klasyfikacji stosowanych w różnych dokumentach programowych i strategicznych, co wpłynęłoby na przejrzystość polityki wsparcia wybranych sektorów i zwiększyło użyteczność przyjętych klasyfikacji.

Koncentracja sektorowa wsparcia i uporządkowanie oraz uspoźnienie pod tym względem dokumentów programowych i strategicznych jest pożądane, bowiem dostępne analizy wskazują, że polityka wsparcia innowacyjności w Polsce jest zbyt rozproszona, co zmniejsza jej skuteczność. W krajach, w których prowadzona jest efektywna polityka wsparcia innowacyjności (Wielka Brytania i Niemcy), wsparcie publiczne dostosowane jest do silnych i słabych stron gospodarek i skoncentrowane na wąskiej liście podstawowych celów i kluczowych branż.¹⁸

Rekomendowane podejście do podziału wsparcia na innowacyjne technologie o zastosowaniu horyzontalnym oraz sektory o wysokiej dynamice wzrostu wydaje się ciekawym rozwiązaniem. Niemniej jego wdrożenie wymagać będzie pogłębionych analiz dotyczących proponowanego podziału oraz sektorów, które miałyby być wspierane w ramach tej klasyfikacji. Co więcej zmiany te w pierwszej kolejności powinny być poczynione na poziomie dokumentów strategicznych, a w następnym kroku w dokumentach programowych, które powinny uwzględniać wytyczne z tych pierwszych.

Warto odnotować, że wnioski i rekomendacje dotyczące koncentracji sektorowej wsparcia oraz poprawy koordynacji tego procesu znalazły również swoje odzwierciedlenie w projekcie

---

¹⁸ Por. NBP, *Potencjał innowacyjnej gospodarki: uwarunkowania, determinanty, perspektywy*, Warszawa, maj 2016, s. 139

UP. Autorzy tego dokumentu wskazują, że wyzwaniem w nowym okresie programowania będzie „zwiększenie znaczenia inteligentnych specjalizacji w procesie koncentracji wsparcia publicznego na wybranych obszarach oraz wprowadzenie kompleksowych narzędzi wsparcia branż strategicznych, wynikających z dokumentów strategicznych.”¹⁹ Jednocześnie zaznaczono, że dla skuteczności wsparcia inteligentnych specjalizacji (wybranych sektorów i branż), potrzebne jest „wzmocnienie koordynacji na poziomie krajowym i na poziomie regionalnym (a także wzmocnienia samego procesu koordynacji między ww. poziomami).”²⁰ Zapisy te trafnie obrazują zdiagnozowany w badaniach ewaluacyjnych problem dotychczas niewielkiej użyteczności KIS jako narzędzia koncentracji wsparcia. Od tego na ile uda się osiągnąć cele wyznaczone w UP (dotyczące zwiększenia znaczenia IS i koordynacji procesu ich wspierania) zależeć będzie skuteczność tego narzędzia w przyszłej perspektywie finansowej.

4.1.3 Podobszar: „Demarkacja i komplementarność wsparcia”

Opis podobszaru

W opracowaniach uwzględnionych w ramach niniejszej ewaluacji zwrócono uwagę na problemy z demarkacją oraz potrzebę zapewnienia komplementarności pomiędzy różnymi instrumentami wsparcia sfery B+R+I.

- Z przeprowadzonych badań wynika, że demarkacja w obecnym okresie programowania nie do końca spełnia swoją rolę, w efekcie czego programy krajowe i regionalne nie są względem siebie komplementarne, a konkurencyjne. Co do zasady wsparcie z PO IR traktowane jest przez przedsiębiorców jako bardziej atrakcyjne.^{21,22} Podobny problem występuje pomiędzy wybranymi działaniami PO IR (1.1 i 1.2 oraz 4.1.2 i 4.1.4.), które traktowane są zamiennie (w przypadku porażki w uzyskaniu wsparcia w jednym z nich, wnioskodawcy składają ten sam projekt do drugiego).²³
- W badaniu poświęconym ocenie efektów wsparcia infrastruktury B+R przedsiębiorstw zwrócono uwagę, że potencjał jej rozwoju nie będzie w pełni wykorzystany bez potencjału operacyjnego u przedsiębiorstw, pozwalającego na prowadzenie projektów badawczych, w których korzysta się z tej infrastruktury. Wśród ryzyk efektywnego wykorzystania wsparcia na infrastrukturę B+R wymieniono dostępność kadry naukowo-badawczej.²⁴

---

¹⁹ ZUP, s. 7.

²⁰ Tamże, s. 7.

²¹ Por. Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach.

²² Por. Ocena skuteczności wdrażania PO IR przez NCBR, sprawności obsługi projektów oraz identyfikacji dobrych praktyk w Działaniu 1.1 - MODUŁ I: skuteczność wdrażania PO IR.

²³ Tamże.

²⁴ Por. Ewaluacja efektów wsparcia inwestycji w infrastrukturę B+R przedsiębiorstw w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka w kontekście realizacji działania 2.1 PO IR.

- Obecny system również w bardzo ograniczony sposób wspierał powiązania między komplementarnymi projektami. W jednym z badań wskazuje się, że w przypadku PO IR 2014-2020 wsparcie procesu innowacyjnego (na różnych jego etapach) zostało podzielone na wiele instrumentów wdrażanych przez różne instytucje. Nie była to dla przedsiębiorców sytuacja korzystna bowiem oznaczała konieczność kilkukrotnego przechodzenia procedury aplikacyjnej. Utrudniało to zachowanie ciągłości realizowanego projektu (czy szerzej inwestycji). Badania bazujące na pierwszych efektach PO IR pokazały, że nie udało się również osiągnąć komplementarności między wsparciem projektów B+R a wsparciem wdrożeń. Do rzadkości należały przypadki, kiedy beneficjenci osi pierwszej PO IR na etapie wdrożenia skorzystali z poddziałania 3.2.1 lub 3.2.2.²⁵ Oczywiście wnioski te bazowały na doświadczeniach z pierwszych lat wdrażania interwencji, a beneficjenci osi pierwszej nadal mają możliwość skorzystania ze środków z osi trzeciej, tak więc ocena ta może się jeszcze zmienić.

Rekomendacje możliwe do wykorzystania w PO IR+

Zidentyfikowane problemy skutkowały rekomendacjami przytoczonymi poniżej:

- Dla zwiększenia efektywności wydatkowania środków publicznych w kolejnej perspektywie finansowej konieczne będzie opracowanie demarkacji pomiędzy wsparciem sfery B+R na poziomie krajowym i regionalnym. Wykonawcy ewaluacji wskazali dwa potencjalne podejścia do tego problemu:
  - Po pierwsze rekomenduje się odejście od demarkacji kwotowej, wskazując na alternatywne rozwiązania. Autorzy raportu wskazują, że należy dążyć do tego, aby projekty najbardziej innowacyjne i ryzykowane wspierać na poziomie krajowym. Proponują, aby na szczeblu centralnym wspierać fazę badawczą, natomiast fazę wdrożeniową na poziomie regionalnym (oznacza to rozdzielenie procesu B+R+I pomiędzy PO IR+, a programy regionalne). Inne opcje to wspieranie w regionach projektów innowacyjnych w skali maksymalnie regionu oraz projektów zaczynających się na wyższych poziomach gotowości technologicznej (np. wyłączenie prace rozwojowe).²⁶
  - W drugim z badań proponuje się nieco inne rozwiązanie, tj. na poziomie regionu wspierać projekty ograniczające się do wdrożeń wyników prac B+R oraz specjalizacji nie istniejących na poziomie kraju. Z kolei na

²⁵ Por. Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach.

²⁶ Por. Ocena skuteczności wdrażania PO IR przez NCBR, sprawności obsługi projektów oraz identyfikacji dobrych praktyk w Działaniu 1.1 - MODUŁ I: skuteczność wdrażania PO IR.

szczeblu centralnym dofinansowanie powinno być przeznaczane na projekty łączące wsparcie B+R i wdrożenia.²⁷

- W perspektywie finansowej 2021-2027 warto dążyć do zapewnienia komplementarności pomiędzy programami wspierającymi działalność B+R, projektami akceleryacyjnymi, projektami dotyczącymi rozwoju kapitału ludzkiego, seed capital i projektami inwestycyjnymi. Wdrożeniem tej rekomendacji zająć się ma powołany do tego celu zespół roboczy złożony z przedstawicieli IZ PO IR, IZ POWER, IZ RPO oraz IP wybranych działań poszczególnych programów operacyjnych, którego zadaniem będzie wypracowanie konkretnych rozwiązań zwiększających komplementarność pomiędzy instrumentami. Wdrożenie tej rekomendacji zwiększy efektywność wydatkowania środków publicznych i przyczyni się do osiągnięcia efekty synergii.
- W PO IR+ warto zastosować rozwiązania zapewniające firmom w większym stopniu możliwość płynnego przechodzenia przez poszczególne etapy procesu innowacyjnego, a także możliwość łączenia w ramach jednego projektu różnych aktywności badawczych, wdrożeniowych i towarzyszących. Wykonawca ewaluacji zaproponował dwa warianty wdrożenia rekomendacji:
  - Pierwszy polega na zaprojektowaniu i zaoferowaniu przedsiębiorcom instrumentów tzw. „łączonych”, w których dofinansowywane byłyby różne etapy procesu innowacyjnego, podobnie jak miało to miejsce w działaniach 1.4-4.1 PO IG, w których wspierano prace B+R i wdrożenia, podobnie jak w poddziałaniach 2.3.1 i 2.3.2 PO IR. W system udzielania wsparcia na projekty łączone powinno się wbudować mechanizmy minimalizujące ryzyko jakie projekty te (z uwagi na swój szeroki zakres i czas trwania) stwarzają dla beneficjentów. Firma powinna zostać zobligowana do przedstawienia szczegółowych założeń, w tym finansowych, etapu wdrożeniowego dopiero bezpośrednio przed zamiarem przystąpienia do jego realizacji (a nie przed rozpoczęciem prac badawczych jak to miało miejsce w działaniu 1.4-4.1).
  - Drugi, to oferowanie przedsiębiorcom nie instrumentów ukierunkowanych na wsparcie projektów określonego typu, lecz katalogu modułów/etapów (np. prace rozwojowe, działania marketingowe, inwestycja w aparaturę badawczą) wraz z przypisanymi do nich kosztami kwalifikowalnymi. Z dostępnego katalogu przedsiębiorcy samodzielnie „budowałiby” projekt o optymalnym z ich punktu widzenia zakresie przedmiotowym. W ramach każdego modułu/etapu beneficjent zobowiązywałby się do osiągnięcia określonych efektów.

---

²⁷ Por. Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach.

Status rekomendacji

Rekomendacje dotyczące demarkacji i komplementarności zostały zaadresowane do IZ PO IR+ i zatwierdzone w całości lub w części. Wszystkie z nich są nadal aktualne i co do zasady można je ocenić pozytywnie.

Nie budzą wątpliwości i powinny być wdrożone zalecenia dotyczące zapewnienia komplementarności pomiędzy różnymi instrumentami wsparcia i programami operacyjnymi. Realizacja tej rekomendacji przyczynić się może do osiągnięcia efektu synergii, pozwalającego na bardziej efektywne wykorzystanie środków publicznych. Przy czym należy pamiętać, że w tym przypadku istotne będą również działania informacyjne, skierowane do potencjalnych beneficjentów, w których informowani będą o możliwości łączenia różnych form wsparcia. Bez podjęcia tych działań wysiłki dotyczące odpowiedniego zaprojektowania instrumentów mogą się okazać niewystarczające dla efektywnego wydatkowania środków publicznych.

Co do zasady, również rekomendacja dotycząca opracowania linii demarkacyjnej dotyczącej wsparcia B+R pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym jest aktualna. Niemniej na obecnym etapie (gdy nieznany jest jeszcze szczegółowy zakres wsparcia dostępnego w CT1 w kolejnej perspektywie) trudno o jednoznaczną ocenę propozycji przeprowadzenia linii demarkacyjnej zaproponowanych w omawianych badaniach. Na pewno warto wdrożyć tę ich część, która dotyczy finansowania na poziomie krajowym projektów łączonych (tj. prace B+R i wdrożenia). Pozwoli to na wspieranie na szczeblu centralnym kompleksowych projektów, które mają szanse na relatywnie szybkie wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych do praktyki gospodarczej. Podejście takie zostało zresztą uwzględnione w projekcie PO IR+, w którym beneficjenci będą mieli możliwość – jeśli zidentyfikują taką potrzebę – korzystania z wsparcia modułowego. Jest to rozwiązanie potencjalnie podnoszące efektywność wsparcia i lepiej dopasowane do zróżnicowanych potrzeb przedsiębiorstw. W konsekwencji, w naszej opinii należy odrzucić rozwiązanie, w którym ewaluatorzy proponują, aby na szczeblu centralnym wspierać tylko fazę badawczą, a wdrożenia z niej wynikające sędować na poziom regionalny. Może to niepotrzebnie wydłużyć proces realizacji inwestycji oraz zwiększy ryzyko dla przedsiębiorcy, związane zarówno z niepewnością przyznania wsparcia na wdrożenia, jak i ryzykiem późnej implementacji wyników prac B+R do praktyki gospodarczej.

Wyzwaniem pozostaje to w jaki sposób wsparcie B+R+I wdrażać na szczeblu regionalnym. Czy powinno się ono ograniczać tylko do prac rozwojowych, czy tylko do specjalizacji nieistniejących na poziomie kraju. Oparcie demarkacji na tych propozycjach wydaje się rozwiązaniem trudnym do wdrożenia i może nie rozwiązywać problemu mało precyzyjnego podziału wsparcia (inteligentne specjalizacje są bardzo pojemne, natomiast podział na TRL może być niejasny dla przedsiębiorców). Z przeprowadzonych wywiadów i warsztatów wynika, że jednym z rozważanych rozwiązań w nowej perspektywie finansowej jest oparcie linii demarkacyjnej na wartości projektu (małe przedsięwzięcia wspierane na poziomie

regionów), tj. to rozwiązanie, którego autorzy rekomendacji chcieli uniknąć. Zakładając, że wsparcie na B+R kontynuowane będzie na poziomie regionalnym, demarkacja kwotowa może się jednak okazać nieidealnym, ale jednak najbardziej jednoznacznym oraz łatwym do zastosowania rozwiązaniem. W trakcie badań jakościowych wskazano również na inny rozważany podział wsparcia B+R pomiędzy poziom regionalny i centralny, w którym to pierwsze zależeć będzie od potencjału występującego w danym regionie. Rozwiązanie to wydaje się interesujące, jednak nie dysponujemy wystarczającymi informacjami pozwalającymi na jego ocenę. Niemniej wydaje się, że nie musi ono wykluczać również jakiejś formy demarkacji kwotowej.

Ostatnia z omawianych rekomendacji została już wykorzystana przy projektowaniu Umowy Partnerstwa oraz założeń programowych PO IR+. W programie tym przewidziana jest realizacja projektów modułowych, w których elementem obowiązkowym będzie moduł B+R, który przedsiębiorcy, w zależności od swoich potrzeb, będą mogli uzupełniać dodatkowymi elementami (m.in. wdrożeniami, szkoleniem kadr, internacjonalizacją). Wybór takiego podejścia (zamiast realizacji działań łączonych) wydaje się rozwiązaniem ciekawszym, potencjalnie skuteczniejszym oraz lepiej dopasowanym do preferencji potencjalnych beneficjentów.

4.1.4 Podobszar: „Ciągłość instrumentów wsparcia”

Opis podobszaru

Objęte analizą badania ewaluacyjne zwracają uwagę na potrzebę zachowania ciągłości wsparcia publicznego ukierunkowanego na rozwój sfery B+R+I. Zagadnienie to obejmuje dwie zasadnicze (choć w dużej mierze od siebie niezależne) kwestie, bazujące na następujących wnioskach:

- W latach 2019-2021 będzie miała miejsce kumulacja liczby kończących się projektów B+R (głównie z działań 1.1 oraz 1.2 PO IR), w przypadku których najprawdopodobniej nie będzie możliwe sfinansowanie części wdrożeniowej w ramach bieżącej perspektywy finansowej. W związku z powyższym istnieje ryzyko, że część wartościowych projektów, bez wsparcia etapu wdrożenia, nie zostanie zrealizowana.²⁸ Zwraca się tutaj na następstwo czasowe wdrożeń i czas trwania procesu innowacyjnego, który może być trudny do realizacji w ramach jednej perspektywy finansowej.
- Jednocześnie zwraca się uwagę na zalety wynikające z zachowania ciągłości instrumentów wsparcia (utrzymania podobnych narzędzi wsparcia sfery B+R+I, również biorąc pod uwagę sposób ich nazywania) przyczynia się do większej ich

---

²⁸ Por. Ewaluacja mid-term postępu rzeczowego Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020; Ocena skuteczności wdrażania PO IR przez NCBR, sprawności obsługi projektów oraz identyfikacji dobrych praktyk w Działaniu 1.1 - MODUŁ I: skuteczność wdrażania PO IR.

rozpoznawalności przez przedsiębiorców oraz możliwości planowania projektów w dłuższej perspektywie.²⁹

Rekomendacje możliwe do wykorzystania w PO IR+

Zidentyfikowane obszary problemowe zaowocowały postawieniem rekomendacji wskazujących na konieczność:

- Zapewnienia w następcy PO IR-a środków finansowych na wsparcie wdrożeń wyników prac badawczych dofinansowanych w obecnej perspektywie finansowej. Jednocześnie w kontekście powyższej rekomendacji zwraca się uwagę na problem związany potencjałem polskich MŚP do wdrażania wyników prac B+R. W badaniu pomocy publicznej PARP wskazano, że jedną z przyczyn niesatysfakcjonującego poziomu absorpcji środków m.in. w ramach poddziałania 3.2.1 PO IR – Badania na rynek (i tym samym braku komplementarności między I i III osią priorytetową PO IR), jest w praktyce ograniczona liczba firm sektora MŚP, gotowa do realizacji projektów, takich jak oczekuje się w tym instrumencie. Wewnętrzna ekspertyza PARP wykazała, że liczba firm gotowych do realizacji projektu tego typu wynosi ok. jednego tysiąca, tj. tyle ile złożonych zostało wniosków w owym czasie w związku z ogłoszonymi naborami³⁰. Z tego też powodu w badaniu zaproponowano rozważenie możliwości rozszerzenia przedmiotowego wsparcia na firmy o średniej kapitalizacji (ang. mid-caps), tj. podmioty większe niż MŚP, biorąc pod uwagę np. wielkość zatrudnienia, ale zważywszy na wielkość osiągniętych obrotów istotnie mniejszych od firm uznawanych tradycyjnie za duże, zwłaszcza w porównaniu do firm z krajów zachodniej Europy. Zwrócono również uwagę, że co do zasady firmy te, zgodnie z dostępnymi danymi, mają większy potencjał do wdrażania innowacji.
- Postępowania się dotychczasowymi nazwami instrumentów np. Bon na innowacje, Kredyt technologiczny, Szybka Ścieżka w sytuacji kontynuacji wsparcia do podobnym zakresie do perspektywy 2014-2020. W tym celu zaproponowano m.in. by projektując wsparcie w kolejnej perspektywie finansowej dążyć do zachowania obecnych nazw, wybranych instrumentów, w tym m.in.: „Bon na innowacje”, „Szybka ścieżka”, „Badania na rynek”, „Kredyt technologiczny”.

Status rekomendacji

Przedstawione rekomendacje dotyczące kontynuacji wsparcia wdrożeń wyników prac B+R oraz zachowania ciągłości wybranych instrumentów wsparcia, zostały zatwierdzone (przynajmniej częściowo) do wdrażania. Propozycje dotyczące objęcia wsparciem również podmioty określane mianem mid-caps są aktualnie w fazie konsultacji. Należy jednak uznać,

---

²⁹ Por. Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach.

³⁰ Por. Ewaluacja pomocy publicznej PARP w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020

że wszystkie przedstawione w tej części rekomendacje są kierunkowo właściwe, ale oczywiście wymagają kilku istotnych zastrzeżeń.

W przypadku ciągłości wsparcia, w znaczeniu zagwarantowania środków na wdrażanie wyników prac B+R z perspektywy 2014-2020 w perspektywie 2021-2027, to wyniki wybranych badań w istocie pokazują, że nie ujawniła się komplementarność pomiędzy działaniami I i III osi PO IR, w tym w szczególności pomiędzy instrumentami działania 1.1 PO IR (prace B+R) oraz poddziałaniem 3.2.1 PO IR (wdrożenia)³¹. Jednocześnie wnioski z tych badań pokazują, że nie wynikało to wyłącznie z braku czasu na wdrożenie dwóch projektów w ramach jednej perspektywy. Wskazuje się bowiem, że przynajmniej w części przedsięwzięć firmy realizowały prace wdrożeniowe w ramach projektów badawczych³².

Z pewnością wystąpią sytuacje, w których projekty B+R będą kończyć się w ostatniej fazie realizacji bieżącej perspektywy i nie będzie już możliwe wsparcie sfinansowania ich wdrożeń. Wyrazem wdrożenia tej rekomendacji będzie zapewnienie obecności instrumentu analogicznego do działania 3.2.1 – Badania na rynek, w którym przedsiębiorcy będą mieli możliwość sfinansować część kosztów wdrożeń prac badawczych. Zasadność kontynuacji tego instrumentu, płynie również z rekomendacji badania pomocy publicznej programu pomocowego PARP³³. W kontekście uwag dot. ograniczonego potencjału MŚP do dokonywania wdrożeń i tym samym ograniczonej podaży przedsiębiorstw, które będą mogły aplikować o wsparcie, to również należy uznać zasadność zaproponowanej rekomendacji. Zresztą jest ona tym bardziej aktualna, iż w ramach naborów I osi priorytetowej o wsparcie mogły ubiegać się również firmy zaklasyfikowane jako duże (przy uwzględnieniu kryterium zatrudnieniowego). Jednocześnie biorąc pod uwagę ograniczone możliwości wspierania przedsiębiorstw dużych (a do tej grupy kwalifikują się firmy określane mianem mid-caps'ów), wsparcie powinno mieć charakter warunkowy i uzależniony od współpracy takich podmiotów z przedstawicielami sektora MŚP.

W odniesieniu kwestii kontynuacji nazewnictwa należy zauważyć, że zaproponowany postulat wpisuje się w szersze rekomendacje związane z upraszczaniem systemu wdrażania i komunikacji na temat funduszy europejskich. Kontynuacja nazewnictwa kluczowych instrumentów, o ile tylko nie zmieni się istotnie ich zakres rzeczowy oraz istota wsparcia, z pewnością ograniczy barierę wejścia, przynajmniej dla części wnioskodawców (zwiększenie rozpoznawalności). Jednak jak wspomniano na wstępie możliwość pełnej oceny zasadności rekomendacji możliwa będzie dopiero po zapoznaniu się z propozycją projektu PO IR+, w tym przede wszystkim założeniami i zakresem poszczególnych instrumentów wsparcia. W tym kontekście ważna będzie również instytucjonalna struktura wdrażania poszczególnych

---

³¹ Por. Ewaluacja pomocy publicznej PARP w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020; Analiza porównawcza instrumentów w ramach działania 3.2 PO IR Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R.

³² Por. Analiza porównawcza instrumentów w ramach działania 3.2 PO IR Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R.

³³ Tamże.

instrumentów – zmiana instytucji pośredniczącej odpowiedzialnej za wdrażanie może powodować zasadność zmiany nazwy instrumentu.

Adresatami przytoczonych rekomendacji jest IZ PO IR oraz poszczególne IP PO IR i należy uznać, że wskazanie to pozostaje aktualne.

4.1.5 Podobszar: „Wdrażanie instrumentów finansowych”

Opis podobszaru

Przedmiotem analizy w tej sferze były ewaluacje dotyczące zastosowania instrumentów finansowych w sferze innowacyjności, konkurencyjności oraz projektów badawczo-rozwojowych. Tego typu badań realizowano stosunkowo dużo (głównie jako oceny ex ante instrumentów finansowych w ramach poszczególnych programów operacyjnych oraz ich aktualizacje) Warto przy tym pamiętać, że w ramach PO IR wdrażano przede wszystkim (i to na bardzo dużą skalę) instrumenty kapitałowe, w znacznie mniejszym stopniu instrumenty gwarancyjne, zaś do niedawna całkowicie nieobecne były typowe instrumenty dłużne³⁴. Odwrotna była sytuacja w sferze instrumentów finansowych wdrażanych w ramach regionalnych programów operacyjnych, w których dominowały instrumenty dłużne, a rola instrumentów poręczeniowych i kapitałowych była stosunkowo niewielka.

W analizowanych raportach wskazywano, że postęp wdrażania instrumentów finansowych ukierunkowanych bezpośrednio na wsparcie projektów badawczo-rozwojowych jest stosunkowo ograniczony (dotyczyło to przede wszystkim instrumentów kapitałowych, gdyż przede wszystkim za pomocą takich instrumentów wspierano projekty B+R). Tymczasem skala ich stosowania będzie w przyszłości na pewno nadal stosunkowo znacząca. Warto zatem zastanowić się nad zwiększeniem atrakcyjności instrumentów finansowych oraz uproszczeniem zasad realizacji projektów, finansowanych za ich pomocą.

W znacznej części raportów wnioski i rekomendacje dotyczyły kwestii, związanych bezpośrednio z wdrażaniem instrumentów finansowych w ramach danego programu operacyjnego, takich jak zasadność korekty ich wybranych parametrów (maksymalna wielkość finansowania, zapadalność, współczynnik tzw. szkodowości). Siłą rzeczy użyteczność tego typu rekomendacji dla projektowania następcy PO IR jest bardzo ograniczona. Tym niemniej w niektórych raportach pojawiały się też rekomendacje, które powinny być brane pod uwagę przy projektowaniu instrumentów finansowych w ramach następcy PO IR, które omawiamy dalej.

---

³⁴ Sytuacja uległa zmianie w związku z pandemią COVID-19, w ramach poddziałania 3.1.3 PO IR utworzono „Fundusz Pożyczkowy wsparcia płynności MSP”, przeznaczając na ten cel środki w wysokości 2 miliardów złotych.

Kluczowe wnioski z badań

Wnioski z analizowanych badań w sferze instrumentów finansowych, które wydają się być aktualne w kontekście następcy programu PO IR koncentrowały się na następujących obszarach:

- Postęp wdrażania instrumentów finansowych dla wsparcia projektów badawczo-rozwojowych jest stosunkowo ograniczony. Tymczasem skala ich stosowania będzie w przyszłości na pewno nadal stosunkowo znacząca. Warto zatem zastanowić się nad zwiększeniem atrakcyjności instrumentów finansowych oraz uproszczeniem zasad realizacji projektów, finansowanych za ich pomocą. W szczególności większej uwagi wymagają kwestie związane z określaniem statusu danej firmy jako należącej (lub nie) do sektora MŚP, a także zasad łączenia instrumentów finansowych z instrumentami bezzwrotnymi.
- Oparcie struktury funduszy na formule FIZ (zamiast np. *block of finance*), podlegającej regulacjom ustawy o funduszach inwestycyjnych, spowodowało wygenerowanie dodatkowych kosztów operacyjnych i trudności w zakresie zarządzania zmianami w zakresie instrumentu.
- Wskazywano też, że obecne regulacje pozwalają na inwestycje kontynuacyjne dla pośredników finansowych, z którymi podpisano umowy do końca 2018 roku. Sytuacja ta oznacza, że inwestycje o charakterze kontynuacyjnym będą realizowane tylko dla części podmiotów, gdyż część umów zostanie zawarta w 2019 r.
- Ważnym problemem jest też skala prowadzonych przez pośredników działań promocyjnych oraz dostępność informacji o ofercie instrumentów finansowych, która wydaje się znacząco mniejsza, niż w przypadku instrumentów bezzwrotnych.
- Jak się wydaje, jakość obsługi klienta ze strony pośredników finansowych stoi na dość wysokim poziomie, jednak pojawiają się głosy, że w przypadku niektórych pośredników sprawność rozpatrywania wniosków nie jest wystarczająca. Dodatkowo, (szczególnie przy bardziej złożonych instrumentach) spójność dokumentacji i przejrzystość dokumentów elektronicznych nie zawsze stoi na najwyższym poziomie.
- Z punktu widzenia kapitałowych form wsparcia, znaczenia nabiera dostępność celów inwestycyjnych. Choć identyfikacja celów inwestycyjnych jest zadaniem funduszy VC, to jednak pożądane jest budowanie tzw. gotowości inwestycyjnej projektów. Przykładowo, podkreśla się, że gotowość inwestycyjna w przypadku jednostek naukowych i projektów tam tworzonych jest generalnie niska (pomimo dużego potencjału). Dodatkowo większość projektów badawczych znajduje się na bardzo wczesnych etapach rozwoju technologicznego, co uniemożliwia ich rynkową prezentację i tym samym zainteresowanie potencjalnych inwestorów. W rezultacie, udział w portfelach funduszy VC projektów powiązanych z sektorem jednostek naukowych przyrasta znacznie wolniej niż inwestycji wywodzących się z sektora komercyjnego (gospodarczego). Jest mało prawdopodobne, aby to źródło podaży

(jednostki naukowe) zostało już całkowicie spenetrowane i wyczerpane³⁵. Określone działania służące podnoszeniu gotowości inwestycyjnej są zasadne w postaci programów ukierunkowanych na akcelerację projektów inwestycyjnych, które w przeszłości tworzyć mogły zasób celów dla instrumentów kapitałowych³⁶.

Rekomendacje możliwe do wykorzystania w PO IR+

Na podstawie analizy wniosków i rekomendacji można wskazać następujące, grupy rekomendacji możliwych do wykorzystania w PO IR+. Większość w nich koncentrowała się na konieczności prowadzenia działań, zmierzających do poprawy atrakcyjności instrumentów finansowych z punktu widzenia ostatecznych odbiorców i – szerzej – ułatwianiu wdrażania instrumentów finansowych. Można wskazać na następujące kluczowe kwestie, które pozostają aktualne także dla kontynuacji programu PO IR:

- Wprowadzenie ułatwień w możliwości łączenia wsparcia zwrotnego i bezzwrotnego w ramach jednego projektu³⁷, tak aby na przykład można było 30% kosztów projektu finansować dotacyjnie, a resztę pożyczką (oczywiście z wymaganym udziałem własnym). W okresie 2014-2020 było to teoretycznie możliwe³⁸, ale bardzo trudne, ze względu na problemy w kontrolowaniu rozdzielności kosztów kwalifikowalnych, finansowanych za pomocą obu form wsparcia (do pewnego stopnia wyjątkiem były instrumenty kapitałowe, ze względu na specyfikę kosztów kwalifikowalnych, którym było obejmowanie udziałów lub akcji). Tego typu możliwości otwierają się natomiast w okresie 2021-2027.
- Uproszczenie zasad realizacji projektów finansowanych w sposób zwrotny (np. wprowadzenie możliwości ryczałtowego rozliczania części wydatków, rezygnacja z wymogu osiągnięcia wskaźników rezultatu etc.)³⁹, a także uwzględnienie specyfiki niektórych typów instrumentów finansowych, jak na przykład poręczenia, związanego ze współpracą z sektorem bankowym. W tym ostatnim przypadku rozważenie odmiennego podejścia do rozliczania wydatków kwalifikowalnych, poręczenie lub gwarancja mają bowiem charakter wspomagający, podczas gdy

---

³⁵ Por. Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju B+Radar -Pakiet II - raport mid term.

³⁶ Por. Ewaluacja ex-post pilotażu Działania 1.1 POPW 2014-2020 Platformy startowe dla nowych pomysłów.

³⁷ Por. Analiza zasadności zastosowania poszczególnych form finansowania projektów w ramach I osi priorytetowej Przedsiębiorcza Polska Wschodnia POPW 2014-2020; Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju B+Radar -Pakiet I-mid term.

³⁸ Pozytywnym wyjątkiem był Fundusz Gwarancyjny PO IR i udzielana w jego ramach dotacja na spłatę odsetek gwarantowanego kredytu.

³⁹ Por. Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju B+Radar -Pakiet I-mid term.

projekt jest finansowany za pomocą kredytu lub pożyczki i rozliczanie wydatków dotyczy właśnie tego finansowania⁴⁰.

- Silniejsze rozpropagowanie instrumentów finansowych, o których wiedza jest jeszcze niewystarczająca (w odróżnieniu od dotacji, w przypadku których wiedza o ich istnieniu jest na pewno większa, także dzięki roli firm doradczych piszących wnioski, które poszukując klientów promują jednocześnie ofertę poszczególnych programów wsparcia; taka sytuacja jest zaś praktycznie niespotykana w przypadku instrumentów finansowych). Ważne jest także zadbanie o promocję instrumentów finansowych, realizowaną w skali ogólnokrajowej⁴¹. W zasadzie natomiast prawie nie pojawiał się postulat uproszczenie języka i terminologii, stosowanych w opisie instrumentów finansowych, który zdecydowanie zasługiwałby na uwzględnienie. Istotne jest także wprowadzenie innych rozwiązań, stymulujących pośredników finansowych do aktywnej promocji swojej oferty, jak na przykład oddzielnego budżetu na promocję dla pośredników finansowych, z którego środki, w razie ich niewykorzystania, podlegałyby zwrotowi⁴².
- Informacje na temat ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych są znacznie bardziej ograniczone, niż informacje o beneficjentach dotacji (informacje o ostatecznych odbiorcach nie są bowiem zbierane w ramach systemu SL2014, wspierającego realizację programów operacyjnych realizowanych w ramach Funduszy Europejskich 2014-2020), co może utrudniać monitoring i ewaluację rezultatów wspartych projektów. Celowe byłoby zatem objęcie ostatecznych odbiorców przekrojowymi badaniami ewaluacyjnymi, takimi jak Barometr Innowacyjności PARP dotyczący beneficjentów PO IR oraz Programu Operacyjnego Polska Wschodnia, a także zadbanie o zawarcie w odpowiednich umowach klauzul obligujących ostatecznych odbiorców do uczestnictwa w badaniach ewaluacyjnych⁴³.
- Kontynuowanie wdrażania, najbardziej skomplikowanych ze wszystkich instrumentów finansowych, instrumentów kapitałowych, a także uproszczenie struktury ich wdrażania (obecne rozwiązania stosowane w ramach PO IR są wprawdzie korzystne z punktu widzenia inwestorów i zapewniające im odpowiednią

---

⁴⁰ Por. Aktualizacja analizy ex-ante w zakresie możliwości zastosowania instrumentów finansowych w województwie dolnośląskim w okresie 2014-2020.

⁴¹ Por. Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju B+Radar -Pakiet I-mid term.; Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju B+Radar -Pakiet II - raport mid term; Ewaluacja systemu realizacji instrumentów finansowych w ramach PO IR.

⁴² Por. Ocena instrumentów finansowych wdrażanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

⁴³ Por. Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach.; Ocena ex ante wsparcia z instrumentów finansowych w ramach PO PW 2014-2020, w tym ocena ryzyka dla gwarancji.

ochronę, ale dość utrudniają zarządzanie instrumentami na poziomie całego programu i spowalniają dokonywanie ewentualnych zmian). Celowe byłoby także rozluźnienie wymogów dotyczących kwalifikowalności wydatków, jak na przykład wydłużenie okresu, w jakim mogą być realizowane tzw. inwestycje kontynuacyjne, a także doprecyzowywanie i rozluźnienie regulacji, dotyczących możliwości inwestycji w spółki zagraniczne, jednak planujące prowadzenie działalności także na terenie Polski⁴⁴.

- Położenie większego nacisku na jakość i szybkość obsługi klientów oraz przejrzystość dokumentacji; w przypadku instrumentów finansowych ze względu na ich mniejszą atrakcyjność, w stosunku do dotacji, ta bariera ma większe znaczenie⁴⁵. Ta rekomendacja dotyczyła jednak przede wszystkim instrumentów dłużnych, które zapewne w ramach następcy PO IR nie będą stosowane lub też będą stosowane w bardzo ograniczonej skali.
- W niektórych rekomendacjach zwracano także uwagę na kwestie bardziej operacyjne, które mogą nadal mieć pewne znaczenia w ramach PO IR+, takie jak problemy po stronie pośredników finansowych z badaniem statusu MŚP dla firm o bardziej złożonych strukturach⁴⁶, a także na kwestie związane z zapewnieniem przez pośredników finansowych wystarczającego wkładu krajowego⁴⁷.
- Uruchomienie programów budowania gotowości inwestycyjnej przeznaczonych dla jednostek naukowych, centrów transferu technologii i spółek celowych, w celu budowy zasobu celów inwestycyjnych dla wspieranych równolegle inwestycji kapitałowych. Jednocześnie wzmocnienie komponentu edukacyjnego w przedsięwzięciach, których celem jest inkubacja start-upów, koncentrującego się na korzyściach płynących z udziału w inkubacji tj. ustalenie środka ciężkości przekazu promocyjnego, skupionego na korzyściach wynikających z samego procesu inkubacji, możliwość pozyskania kapitału prywatnego i *smart money*.

Status rekomendacji

Olbrzymia większość rekomendacji dotyczących instrumentów finansowych została częściowo lub całkowicie zatwierdzona i wdrożona lub też znajdowała się w trakcie wdrażania. Spośród analizowanych rekomendacji, mogących być użytecznych dla projektowania PO IR+, tylko dwie zostały całkowicie odrzucone.

Adresatami rekomendacji były przeważnie instytucje zarządzające danym programem operacyjnym, bądź też odpowiednie instytucje pośredniczące, a także odpowiednie

---

⁴⁴ Por. Ewaluacja systemu realizacji instrumentów finansowych w ramach PO IR.

⁴⁵ Por. Aktualizacja analizy ex-ante w zakresie możliwości zastosowania instrumentów finansowych w województwie dolnośląskim w okresie 2014-2020.

⁴⁶ Por. Analiza porównawcza instrumentów w ramach działania 3.2 PO IR Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R.

⁴⁷ Por. Ocena instrumentów finansowych wdrażanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

instytucje odpowiadające za zarządzanie instrumentami finansowymi jak na przykład Bank Gospodarstwa, czy też PFR Ventures.

Generalna ocena trafności rekomendacji w tej sferze jest pozytywna, dotyczyły ona ważnych kwestii z punktu widzenia konstrukcji i zasad wdrażania instrumentów finansowych. W analizowanych badaniach w ograniczonym stopniu (co oczywiście w znacznym stopniu mogło być wynikiem odpowiedniej konstrukcji opisów zamówienia i zakresu pytań badawczych) były natomiast reprezentowane kwestie, związane z zasadnością stosowania instrumentów finansowych dla poszczególnych obszarów – omawialiśmy je zresztą w rozdziale dotyczącym ukierunkowania wsparcia. Tymczasem wydaje się, że to właśnie ta sfera analiz ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia PO IR+. Dodatkowym bardzo ważnym czynnikiem mogą być rozwiązania dotyczące możliwości łączenia wsparcia zwrotnego z bezzwrotnym, powodujące, że nie tyle będzie istotne pytanie „*kiedy i dla jakich projektów należy stosować instrumenty finansowe, a kiedy dotacje*”, ale „*jaka powinna być odpowiednia ‘mieszanka’ instrumentów finansowych i dotacji dla poszczególnych typów projektów i jaki powinien być udział komponentu zwrotnego, a jako bezzwrotnego*”? Tego typu analizy i decyzje będą niemal całkowitą nowością, w przypadku projektowania instrumentów wsparcia ze środków europejskich⁴⁸.

Wydaje się, że znaczna część rekomendacji będzie aktualna dla PO IR+. W szczególności, naszym zdaniem należy podkreślić rolę rekomendacji kładących nacisk na uproszczenia formalne i sprawozdawcze⁴⁹ w przypadku instrumentów finansowych, w porównaniu do dotacji (zarówno – i przede wszystkim - na poziomie ostatecznych odbiorców, jak i pośredników finansowych), a także rekomendacji dotyczących dostępności danych o ostatecznych odbiorcach wsparcia.

Ze względu na przewidywane korzystne zmiany w zasadach łączenia udzielanego ze środków europejskich wsparcia w formie zwrotnej i bezzwrotnej, duży nacisk należy położyć na akcję informacyjną dotyczącą tej kwestii, zarówno wśród personelu instytucji zaangażowanych we wdrażanie następcy PO IR, beneficjentów i ostatecznych odbiorców wsparcia, a także – *last not least* – przedstawicieli instytucji kontrolnych.

Bardzo ważną kwestią wydaje się także doskonalenie działań promocyjnych i informacyjnych dotyczących instrumentów finansowych, w przypadku dotacji istotną rolę w tej sferze odgrywają bowiem firmy przygotowujące wnioski, dzięki nim informacja o dostępności finansowania łatwo dociera do potencjalnych wnioskodawców; z taką sytuacją nie mamy do czynienia w przypadku instrumentów zwrotnych. Z kolei przekazanie wszystkich działań promocyjnych (jak to często de facto ma miejsce) na poziom pośredników finansowych, choć

---

⁴⁸ Chociaż warto wskazać, że tego typu rozważania były też prowadzone, ale na bardzo niewielką skalę, wszędzie tam, gdzie był stosowany instrument tzw. pomocy zwrotnej; były to jednak bardzo nieliczne przypadki.

⁴⁹ To znaczy na przykład zmniejszenie zakresu sprawozdań składanych przez pośredników finansowych, a także uproszczenie i ograniczenie rozliczania wydatków finansowanych zwrotnie przez ostatecznych odbiorców.

częściowo zrozumiałe, wydaje się jednak bardzo ryzykowne, ponadto na ogół potencjalni odbiorcy traktują informacje przekazywane przez instytucje publiczne jako bardziej wiarygodne (co zresztą niekoniecznie musi być słuszne).

Jak się wydaje część rekomendacji będzie zrealizowana, przykładowo projekty odpowiednich aktów prawnych dla okresu 2021-2027 wskazują na znaczące ułatwienia w łączeniu wsparcia oferowanego w różnych formach.

Za ważne uznać należy propozycje wskazujące na realizację działań wspierających, mających na celu podnoszenie gotowości inwestycyjnej projektów (inkubacja pomysłów, prowadząca do powstawania start-upów). Jest to rekomendacje oddziaływująca w sposób pośredni na warunki wdrażania instrumentów finansowych, a szczególnie pewnej ich formy tj. inwestycji kapitałowych. W ten sposób tworzone powinny być zasoby ułatwiające wykorzystywanie wsparcia przez pośredników finansowych w instrumentach kapitałowych. Jest to więc rekomendacja istotna, bowiem dotyczy podnoszenia efektywności wykorzystania wsparcia kapitałowego, które w przyszłym okresie programowania będzie mieć duże znaczenie – szczególnie na poziomie form instrumentów finansowych przewidzianych w PO IR+.

4.1.6 Podsumowanie – rekomendacje kluczowe dla obszaru „Ukierunkowanie wsparcia B+R+I”

To w jaki sposób ukierunkować wsparcie w perspektywie finansowej 2021-2027 jest jednym z kluczowych zagadnień w ramach analizowanych badań. Z oczywistych względów rekomendacje tego dotyczące są nadal aktualne i warte rozważenia przy projektowaniu PO IR+. Spośród wszystkich omawianych w tym rozdziale zaleceń dla kolejnej perspektywy znajduje się kilka kluczowych rekomendacji, które należy uwzględnić przy pracach nad PO IR+ i szerzej, wsparciem obszaru B+R+I.

Po pierwsze, w kolejnym okresie programowania **należy kontynuować interwencje w sferze B+R+I w sektorze przedsiębiorstw**. Przy czym jej zakres powinien być **rozszerzony w stosunku do obecnego o instrumenty wspierające małe projekty badawczo-rozwojowe** (do 1 mln zł kosztów całkowitych). Z przeprowadzonych badań wynika bowiem, że wsparcie z PO IR okazało się skutecznym narzędziem zachęcającym beneficjentów do podejmowania działalności B+R i zwiększania nakładów na nią (dotyczy to głównie podmiotów już aktywnych na tym polu), co uznać należy za sukces programu. W dłuższym horyzoncie to właśnie wzrost nakładów na wewnętrzną działalność B+R stworzy warunki do tego, aby polska gospodarka mogła stawać się coraz bardziej innowacyjna i przejść z fazy korzystania z technologii zagranicznych, do etapu, w którym coraz więcej firm krajowych będzie zdobywać pozycję lidera technologicznego w wybranych niszach na rynku światowym.⁵⁰ Niemniej wsparcie publiczne powinno wspierać nie tylko firmy prowadzące działalność B+R, dając im bodziec do zintensyfikowania prac, ale i zachęcać do niej nowe podmioty. Bez dodatkowych zachęt firmy, szczególnie MŚP nie będą podejmować tego typu inicjatyw, ponieważ „szanse

---

⁵⁰ Por. NBP, *Potencjał innowacyjnej gospodarki: uwarunkowania, determinanty, perspektywy*, Warszawa, maj 2016, s. 32

na indywidualny sukces w działalności B+R są na tyle małe, że dla ogromnej rzeszy małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) nie stanowią one wystarczającego bodźca do rozwoju działalności B+R.”⁵¹ Dlatego w kolejnej perspektywie warto uruchomić niewielkie instrumenty wsparcia, które pozwoliłyby na zainicjowanie działalności B+R. Dotacje powinny być w tym przypadku obudowane wsparciem doradczym. W tym miejscu warto wspomnieć, że w obecnym okresie programowania dostępne jest wsparcie na niewielkie projekty badawczo-rozwojowe w ramach działania 2.3.2 „Bony na innowacje dla MŚP”. Instrument ten pozwala jednak na sfinansowanie zakupu usług badawczych od jednostek naukowych, a nie prowadzenie prac własnych, nie rozwiązuje więc do końca problemu, o którym piszemy. Niemniej, jego wdrażanie również powinno być kontynuowane w kolejnej perspektywie, ponieważ pozwala podmiotom z małym potencjałem badawczo-rozwojowym na wdrażanie w swojej działalności gospodarczej wyników prac B+R. Może również potencjalnie wpływać na niwelowanie barier we współpracy sektora przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi.⁵²

Do dyskusji pozostaje kwestia czy środki na małe projekty B+R powinny być dystrybuowane w programie krajowym, czy na poziomie regionów. Za tym pierwszym rozwiązaniem przemawia większe doświadczenie i specjalizacja instytucji zaangażowanych w proces wdrażania PO IR+. Jednak pewnym wyzwaniem może się w tym przypadku okazać duża liczba małych projektów, która może być zbyt dużym obciążeniem dla instytucji wdrażających. Za drugim rozwiązaniem przemawia bliskość instytucji wdrażających (potencjalny beneficjent może kontaktować się z instytucjami zlokalizowanymi relatywnie blisko jego miejsca działalności) oraz to, że taki podział wsparcia jest najbardziej intuicyjną demarkacją pomiędzy szczeblem centralnym a regionalnym. Ograniczeniem w tym wypadku może być jednak mniejszy potencjał regionów do wdrażania projektów B+R, w szczególności, jeśli wsparcie dotacyjne miałyby być uzupełniane doradztwem w tym obszarze.

Obok stworzenia instrumentu dedykowanego małym projektom B+R, kolejnymi kluczowymi w naszej opinii rekomendacjami są powiązane ze sobą, **rozszerzenie zakresu działań możliwych do sfinansowania w ramach jednego projektu** (m.in. o zakup aparatury badawczej oraz podnoszenie kompetencji kadr B+R) oraz **umożliwienie beneficjentom łączenia w ramach jednego projektu różnych aktywności badawczych** (od prowadzenia prac B+R, przez wdrożenia, po czynności towarzyszące). Oba rozwiązania stanowią odpowiedź na zdiagnozowaną w obecnej perspektywie finansowej wycinkowość wsparcia sfery B+R+I. Ich wdrożenie powinno doprowadzić do lepszego dopasowania oferty do potrzeb beneficjentów

---

⁵¹ NBP, s. 76

⁵² W raporcie NBP *Potencjał innowacyjny gospodarki...*, przywoływane są wyniki badań, w których zidentyfikowane zostały bariery współpracy jednostek naukowych z przedsiębiorstwami, wynikające w głównej mierze z odmiennych perspektyw obu grup. Dla przedstawicieli jednostek naukowych współpraca ta może być mało atrakcyjna z uwagi na jej mały wpływ na rozwój kariery naukowej, mały prestiż w środowisku naukowym wynikający z współpracy z biznesem, czy niewystarczające korzyści finansowe (kwestia patentów) i samo finansowanie. Z punktu widzenia przedsiębiorstw problemem jest odmienne podejście do kwestii prac B+R i ich przeznaczenia, biurokratyzowanie jednostek naukowych oraz duże oczekiwania finansowe i problem własności intelektualnej.

oraz realizacji kompleksowych projektów B+R. Teoretycznie z perspektywy instytucji wdrażających korzyścią z kolei mogłoby być zmniejszenie obciążeń administracyjnych wynikające z mniejszej liczby wspieranych projektów, a więc i mniejsze koszty związane z ich selekcją, prowadzeniem, rozliczaniem i monitorowaniem. Można się jednak spodziewać, że tego typu projekty będą na tyle skomplikowane, że „opieka” nad nimi przez jedną osobę będzie niemal niemożliwa i opiekun projektu potrzebował będzie wsparcia merytorycznego dodatkowych osób. W trakcie jednego z wywiadów prowadzonych w ramach niniejszej ewaluacji wskazano bowiem, że trudno będzie znaleźć w instytucjach wdrażających wsparcie osoby, których kompetencje pokryją cały proces innowacyjny (tj. potencjalnie możliwe w ramach jednego projektu np. prace B+R, rozwój potencjału kadr B+R, wdrożenie wyników i internacjonalizację), szczególnie że do tej pory kompetencje dotyczące wsparcia poszczególnych etapów procesu badawczego były podzielone pomiędzy dwie instytucje. Oczywiście wszystko zależeć będzie od konkretnych założeń wsparcia, niemniej istnieje ryzyko, że duże, kompleksowe projekty B+R+I zamiast zmniejszać obciążenia po stronie instytucji wdrażających wsparcie (z uwagi na ograniczenie liczby dofinansowanych projektów), de facto zwiększą te obciążenia (z uwagi na poziom skomplikowania wdrażanych projektów i szerokiego zakresu kompetencji wymaganych po stronie instytucji).

Dla zwiększenia efektywności wydatkowania środków publicznych w obszarze B+R+I istotne będzie takie zaprojektowanie wsparcia, aby poszczególne instrumenty uzupełniały się, a nie konkurowały ze sobą. Dlatego kolejną kluczową rekomendacją jest **zaprojektowanie odpowiedniej linii demarkacyjnej pomiędzy wsparciem krajowym i regionalnym**. Ponieważ jej ostateczny kształt uzależniony jest od zakresu interwencji przewidzianego do wsparcia w perspektywie finansowej 2021-2027, nie ma więc teraz podstaw do zaproponowania ostatecznego rozwiązania tej kwestii. Szczególnie że zgodnie z informacjami pozyskanymi podczas wywiadów nadal ważą się losy wsparcia B+R na poziomie regionalnym. To co można powiedzieć na obecnym etapie to to, że na poziomie krajowym należy wspierać – jak to zresztą zaplanowano – projekty łączące prace B+R, wdrożenia i działania towarzyszące. Natomiast na poziomie regionalnym – jeśli ostatecznie wsparcie w tym obszarze będzie dopuszczone – lepiej dofinansowywać mniej złożone przedsięwzięcia. Jednym z rozwiązań możliwych do wdrożenia jest scedowanie na poziom regionów wsparcia dla małych projektów B+R (proponowany nowy instrument do 1 mln zł). Do rozważenia pozostanie kwestia, czy przedsięwzięcia te ograniczyć do projektów będących na zaawansowanych stadiach gotowości technologicznej, czy pozostawić tu dowolność wyboru.

Reasumując kwestie zapewnienia odpowiedniej demarkacji pomiędzy wsparciem B+R+I na poziomie krajowym i regionalnym to jedno z kluczowych zagadnień dla przyszłej perspektywy finansowej. Rekomendacje z przeprowadzonych badań wskazują na pewne kierunki podziału wsparcia, jednak w naszej opinii obecnie brak jest wystarczających informacji (głównie szczegółowego zakresu planowego wsparcia) aby wypracować ostateczne rekomendacje w tym obszarze.

W zakresie przedmiotowym i podmiotowym wsparcia należy za kluczowe uznać również rekomendacje dotyczące zasadności kontynuacji wsparcia wdrożeń wyników B+R. Wyrazem wdrożenia tej rekomendacji będzie zapewnienie w następcy PO IR instrumentu odpowiadającego zakresowi aktualnego poddziałania 3.2.1 – Badania na rynek. Jednocześnie należy wziąć pod uwagę możliwość warunkowego rozszerzenia wsparcia na grupę przedsiębiorstw o średniej kapitalizacji (firmy z grupy mid-caps).

Jeżeli chodzi o sferę instrumentów finansowych to należy przede wszystkim zadbać o wprowadzenie ułatwień w **łączeniu wsparcia zwrotnego i bezzwrotnego** w ramach jednego projektu. Dzięki temu wsparcie nie będzie dostępne w postaci wachlarza form o różnym udziale elementu zwrotnego i bezzwrotnego, co ułatwi dostosowanie charakterystyk wsparcia do typów wspieranych projektów oraz beneficjentów/ostatecznych odbiorców. Jako bardzo ważne, także w tym kontekście, należy również wskazać konieczność **wzmocnienia odpowiednich działań informacyjnych i promocyjnych**, dotyczących oferty instrumentów finansowych (oraz instrumentów łączących obie formy wsparcia).

4.2 Obszar problemowy nr 2: „Krajowy system wsparcia innowacyjności”

4.2.1 Podobszar: „System instytucji otoczenia biznesu”

Opis podobszaru

Wyniki badań wskazują, że na poziomie PO IR skala oddziaływania interwencji na budowanie trwałego systemu instytucji otoczenia biznesu będzie bardzo ograniczona. Służące do tego celu instrumenty w ramach działania 2.3 PO IR, w tym przede wszystkim poddziałanie 2.3.1 „Proinnowacyjne usługi IOB dla MŚP”, najprawdopodobniej w bardzo niewielkim stopniu przełożą się na rozwój potencjału tych podmiotów w szerokiej skali. W rezultacie oczekiwanie by instytucje te przeszły w perspektywie 2021-2027 na rynkowy model działania⁵³, niezależny od wsparcia publicznego, okazał się niemożliwy do osiągnięcia. Popytowy model świadczenia usług przez te instytucje, bazujący na koncepcji pośredniego wsparcia IOB⁵⁴ przełożył się na faktyczne zaangażowanie relatywnie niedużej grupy IOB. Jak pokazuje badanie PARP⁵⁵, w przypadku poddziałania 2.3.1 akredytowanych było około 60 instytucji, przy czym w ramach wszystkich 308 projektów, dla których podpisana została umowa o dofinansowanie, usługi świadczone były zaledwie przez 32 różne IOB. Część IOB świadczyła usługi na rzecz przedsiębiorstw więcej niż raz. Trzy najczęściej świadczące usługi proinnowacyjne IOB zostały zaangażowane w łącznie w 159 projektach, tj. w ponad połowie przypadków. Natomiast dziesięć najczęściej wybieranych IOB, świadczyła usługi proinnowacyjne w ponad 81% projektów (250). Pozostałe instytucje (22) w ciągu całego okresu wdrażania świadczyły od 1 do maksymalnie 5 usług proinnowacyjnych na rzecz MŚP.

⁵³ Por. Zakres i główne zasady interwencji dla CT3, określone w ramach w Umowie Partnerstwa - Programowanie perspektywy finansowej 2014 -2020, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, styczeń 2020.

⁵⁴ Środki finansów trafiają do IOB za pośrednictwem MŚP, w związku z otrzymaną usługą doradczą.

⁵⁵ Por. Ewaluacja pomocy publicznej PARP w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020;

Uzupełniając wyniki innego badania PARP⁵⁶ wskazują, że „schematy pomocowe mające wzmacniać popyt (przedsiębiorców) na usługi świadczone przez ośrodki innowacyjności są mało użyteczne w przypadku niektórych usług – szczególnie zaawansowanych (takich, które muszą być świadczone w oparciu o infrastrukturę B+R). Generowany popyt (poprzez popytowe kierunkowanie wsparcia) okazuje się rozproszony (w rezultacie niski), nie dając zarządzającym OI wiarygodnych przesłanek (szczególnie dotyczących pewności wystąpienia oraz skali popytu) do podejmowania decyzji inwestycyjnych”.

Jednocześnie zwraca się uwagę na zasadniczą rolę i znaczenie otoczenia biznesu w rozwoju krajowych/ narodowych systemów innowacji.⁵⁷

Rekomendacje możliwe do wykorzystania w PO IR+

W reakcji na powyższe wnioski, w analizowanych ewaluacjach zaproponowane zostały następujące kluczowe rekomendacje:

- Biorąc pod uwagę potrzebę dalszego, trwałego rozwoju systemu otoczenia biznesu, który powinien pełnić ważną rolę w krajowych/ narodowych systemach innowacji, należy rozważyć odejście (lub częściowe odejście) od popytowego modelu wsparcia tych instytucji.
- Szczególnie w przypadku wysoce specjalistycznych usług, realizowanych z wykorzystaniem infrastruktury B+R, wsparcie powinno być kierowane bezpośrednio do IOB, najlepiej konsorcjów tych jednostek, w tym z jednostkami naukowymi, występujących jako wnioskodawcy i wskazujący konkretne grupy przedsiębiorstw, które będą korzystać ze wsparcia tych ośrodków (konsorcjów)⁵⁸. Propozycje te wpisują się w rekomendacje dotyczące wsparcia tworzenia wyspecjalizowanych ośrodków innowacji cyfrowych – zgodnie z koncepcją DIH (digital innovation hub).
- Wsparcie powinno być kierowane do wiodących IOB, dysponujących wysokim potencjałem do świadczenia innowacyjnych usług na rzecz przedsiębiorców.
- Badacze wskazują również, że istotne dla dalszego i efektywnego rozwoju ośrodków innowacyjności w Polsce, będzie wsparcie systemu sieciowania IOB – zarówno między sobą jak i z otoczeniem, w tym ze wspomnianym sektorem nauki. Jest to więc postulat przynajmniej częściowego powrotu do rozwiązań funkcjonujących w Polsce w przeszłości, takich jak Krajowa Sieć Innowacji⁵⁹.
- W podobnym duchu idą rekomendacje z innego badania, w ramach którego w ramach planowania działań przewidzianych do realizacji w nowej perspektywie finansowej sugeruje się wsparcie działań ukierunkowanych na wzmocnienie

---

⁵⁶ Por. „Analiza potencjału ośrodków innowacji i ich wpływu na realizację założeń (konceptji) inteligentnych specjalizacji w Polsce”, Raport końcowy. Konsorcjum Policy & Action Group Uniconsult, Taylor Economics, na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa, 2019 r.

⁵⁷ Por. Ewaluacja pomocy publicznej PARP w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020;

⁵⁸ Por. Analiza potencjału ośrodków innowacji i ich wpływu na realizację założeń (konceptji) inteligentnych specjalizacji w Polsce.

⁵⁹ Por. [Link do serwisu PARP](#).

współpracy pomiędzy krajowymi firmami w oparciu o już istniejące industrial commons⁶⁰. W opinii ewaluatorów warto przewidzieć wsparcie finansowe dla tych inicjatyw branżowych i ponadbranżowych (np. klastrów, sieci współpracy), które mają udokumentowane sukcesy w zrzeszaniu firm z określonego obszaru i oferowaniu na ich rzecz użytecznych usług sieciowania, promocji, dystrybucji wiedzy itp. Szczegółowy zakres tego wsparcia należałoby wypracować wspólnie z tego typu inicjatywami (nie ograniczając się do wybranych branż).

Status rekomendacji

Przedstawione wnioski i rekomendacje w większości pochodzą z niedawno zakończonych badań. W większości trwa proces konsultacji przedstawionych rekomendacji, a więc nie jest jeszcze ustalony ich finalny status, biorąc pod uwagę plan ich ewentualnego wdrożenia. Należy jednak stwierdzić, że biorąc pod uwagę przedstawione wyniki badań są one adekwatne i pozostają aktualne, w tym z punktu widzenia bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej. Na podobny kierunek zmian zwraca się zresztą uwagę w UP⁶¹, w których stwierdzono w kontekście planowania polityk wsparcia IOB, że „[...]choć dotychczasowa interwencja przyczyniła się do zwiększenia dostępności i rozszerzenia oferty usług otoczenia biznesu, to nie była ona w pełni dopasowana do potrzeb przedsiębiorstw. Oznacza to konieczność dalszego jej rozwoju oraz rozbudowy potencjału podmiotów świadczących usługi (w szczególności proinnowacyjne) dla biznesu, aby stanowiły one stabilny i istotny element ekosystemu innowacji..”

Zaproponowane rekomendacje są również zgodne z aktualnie podejmowanymi działaniami, związanymi z planowaniem wsparcia systemu otoczenia innowacyjności. Trwające aktualnie w tym zakresie prace wskazują, że wsparcie IOB będzie realizowane w podejściu mieszanym, tj. zarówno z wykorzystaniem mechanizmów popytowych, jak również z wykorzystaniem mechanizmów podażowych. Rozwiązanie to stanowi wyjście naprzeciw potrzebie wzmocnienia potencjału wybranych IOB, również poprzez kierowane do nich bezpośrednio wsparcie. Przewiduje się, że będzie w tym zakresie zastosowana demarkacja z uwzględnieniem poziomu wdrażania poszczególnych instrumentów (kraj/region). Wstępna propozycja⁶² w tym zakresie przewiduje, że na poziomie krajowym prowadzone będą działania sprzyjające podnoszeniu potencjału IOB, w tym w zakresie zasobów ludzkich, ale również w odniesieniu do infrastruktury w połączeniu z nową usługą proinnowacyjną. Wspierane mają być na tym poziomie również konsorcja IOB oraz koszty zarządzania nimi. Na poziomie kraju ma być również prowadzony system akredytacji IOB – tak jak to miało dotychczas. Natomiast na poziomie regionalnym przewidziana jest kontynuacja realizacji

---

⁶⁰ Por. Analiza wybranych działań PO IG na poziomie sektorowym i makroekonomicznym za pomocą modelu przepływów międzygałęziowych.

⁶¹ Wersja z sierpnia 2020 r.

⁶² Por. Wstępny proponowany zakres interwencji w zakresie klastrów i IOB w CP 1, demarkacja kraj/ region. Materiał roboczy MFIPR z dnia 26 listopada 2019 r.

popytowego modelu wsparcia IOB, z wykorzystaniem bonów dla firm. Podejście to i sposób jego realizacji jest więc swego rodzaju kompromisem między rozwiązaniami z perspektywy 2007-2013 oraz 2014-2020. W świetle wyników i rekomendacji w ramach przedstawionych badań uważamy, że jest to właściwa decyzja, która umożliwi aktywnie wspierać potencjał otoczenia innowacji przy zachowaniu generalnej idei by usługi IOB były odpowiedzią na realne potrzeby przedsiębiorstw. Wskazana potrzeba budowy otoczenia biznesu, wskazuje również, że powinny być tworzone odpowiednie zachęty do kontynuacji działalności w tym obszarze, przez podmioty mniejsze/ początkujące, jednak wykazujące się wyraźnym potencjałem rozwoju (np. wybrane IOB, akredytowane w ramach obecnego systemu, w perspektywie 2014-2020).

Jednocześnie warto w tym kontekście zwrócić uwagę na jedną z rekomendacji, która co prawda nie została wskazana jako kluczowa, gdyż odnosiła się bezpośrednio do perspektywy 2014-2020, która jednak może być również pomocna w projektowanym systemie. W ewaluacji dotyczącej systemu wyboru projektów w ramach PO IR, w kontekście analizy Poddziałania 2.3.1, stwierdzono, iż: „System wyboru projektów w Poddziałaniu 2.3.1 jest nierozdzielnie powiązany z systemem akredytacji IOB. System ten – koordynowany przez Ministerstwo Rozwoju (a wcześniej Ministerstwo Gospodarki) – budowany był z pewnym opóźnieniem względem systemu wyboru projektów. Było to problematyczne zwłaszcza w przypadku pierwszego konkursu, gdy podaż akredytowanych IOB była w owym czasie stosunkowo nieduża. Aktualnie problematyczne pozostaje powiązanie obu systemów, patrząc z punktu widzenia przedsiębiorców. W szczególności należy zwrócić uwagę na ograniczoną dostępność informacji nt. akredytowanych IOB.”⁶³ Rekomendowano w tej sytuacji m.in. by poprawić dostępność informacji na temat akredytowanych IOB. Przedstawione propozycje pozostaną aktualne również w odniesieniu do rozwiązań planowanych dla kolejnej perspektywy. Odpowiednio wczesne uruchomienie systemu akredytacji oraz odpowiednia komunikacja w tym zakresie, są niezbędne do stymulowania współpracy przedsiębiorstw z IOB. Warto również uzupełnić go o odpowiedni system promocji wśród docelowych grup przedsiębiorców.

Adresatami przedstawionych rekomendacji są Ministerstwo Rozwoju, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Starsze rekomendacje adresowane są do Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju oraz Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii. Konieczność aktualizacji adresatów rekomendacji wynika więc z formalnych zmian dotyczących zmian na poziomie resortów odpowiedzialnych za realizację polityki rozwoju regionalnego oraz system wdrażania Funduszy Europejskich. Jednocześnie – biorąc pod uwagę doświadczenie PARP w obszarze wdrażania instrumentów wsparcia IOB w modelu podażowym w perspektywie 2007-2013, warto wykorzystać doświadczenie tej instytucji i osób w procesie wypracowywania modelu rozwoju systemu otoczenia biznesu w okresie 2021-2027.

---

⁶³ Por. Ewaluacja systemu wyboru projektów PO IR – etap II.

4.2.2 Podobszar: „Projekty realizowane w ramach konsorcjów”

Opis podobszaru

Wnioski z badań ewaluacyjnych objętych niniejszą analizą wskazują na zasadność kontynuacji wsparcia projektów realizowanych w konsorcjach. Wniosek ten dotyczy zarówno współpracy podmiotów prywatnych z jednostkami naukowymi (konsorcja naukowo-przemysłowe) jak i współpracy pomiędzy samymi przedsiębiorstwami (w tym współpracy pomiędzy podmiotami z różnych sektorów). Wyniki badań wskazują bowiem na szeroki zakres pośredniego oddziaływania tego typu przedsięwzięć. Po pierwsze projekty te charakteryzują się wysoką efektywnością wsparcia mierzoną stosunkiem wartości dodanej (przyrost PKB) do wielkości poniesionych nakładów⁶⁴. Wynika to m.in. z efektów synergicznych zaistniałych dzięki współpracy międzysektorowej oraz efektów typu *spill over* (także m.in. dzięki szerszemu zaangażowaniu dostawców i kooperantów)⁶⁵. Badania pokazują również wyższą innowacyjność (większe prawdopodobieństwo opracowania innowacji przełomowej) projektów realizowanych przez konsorcja z udziałem przedsiębiorstw i jednostek naukowych⁶⁶. Tego typu projekty mają też większy wpływ na dyfuzję wiedzy w gospodarce⁶⁷. Realizacja projektów w konsorcjum sprzyja dywersyfikacji ryzyka projektów innowacyjnych, które w tym przypadku rozkłada się na większą liczbę podmiotów. Rozwiązuje także część identyfikowanych w ramach badań ewaluacyjnych problemów związanych z koniecznością stosowania procedur konkurencyjności. Konsorcja umożliwiają bowiem dobór sprawdzonych kooperantów co stanowi jeden z istotnych czynników wpływających na skuteczność realizacji biznesowych projektów współfinansowanych ze środków unijnych.

Rekomendacje możliwe do wykorzystania w PO IR+

Zidentyfikowane w ramach ewaluacji kluczowe obszary problemowe pozwoliły na sformułowanie rekomendacji wskazujących na potrzebę:

- Kontynuacji działań (wdrażania instrumentów) mających na celu wdrażanie wspólnych projektów realizowanych między sektorem prywatnym a jednostkami badawczymi lub podmiotami z innych sektorów.
- Kontynuacji i podejmowania kolejnych działań i inicjatyw ukierunkowane na łączenie środowiska nauki z sektorem prywatnym.

---

⁶⁴ Analiza wybranych działań PO IG na poziomie sektorowym i makroekonomicznym za pomocą modelu przepływów międzygałęziowych.

⁶⁵ Tamże.

⁶⁶ Ocena wpływu realizacji wybranych działań IV osi PO IR oraz programów KE na rozwój jednostek naukowych, pobudzenie współpracy i komercjalizacji oraz rozwój kadr B+R a także na umiędzynarodowienie nauki polskiej i możliwości budowania partnerstw międzynarodowych w celu aplikowania do Programu Ramowego UE

⁶⁷ Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

- Wprowadzenia, oprócz podstawowej zasady podziału praw własności intelektualnej w proporcji do kosztów kwalifikowalnych, możliwości stosowanie także innych adekwatnych rozwiązań tych kwestii uzgodnionych pomiędzy konsorcjantami.

Status rekomendacji

Zakres i kierunek rekomendacji dotyczących realizacji i promocji projektów wdrażanych w ramach konsorcjów ocenić należy pozytywnie tj. jako aktualne i w większości trafne.

Rekomendacja traktująca o potrzebie kontynuacji działań mających na celu wdrażanie wspólnych projektów realizowanych między sektorem prywatnym a jednostkami badawczymi lub podmiotami z innych sektorów uzyskała status do wdrożenia i została uwzględniona w ramach prowadzonych obecnie prac nad nowym programem wspierania innowacyjności PO IR+. Duże znaczenie konsorcjów projektowych dla rozwoju innowacyjności zarówno na poziomie wspieranych firm jak i całego systemu innowacji znajduje odzwierciedlenie w założeniach programowych. Jednym z wyrażonych *explicite* kierunków wsparcia służących realizacji celów szczegółowych w ramach Celu Polityki 1 wskazanych w Założeniach Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 jest „wsparcie rozwoju współpracy między (1) przedsiębiorstwami, (2) przedsiębiorstwami a sektorem nauki [...] w procesie tworzenia, rozwoju i wdrażania innowacji oraz rozwoju mechanizmów dyfuzji wiedzy w gospodarce”⁶⁸. W ramach Osi priorytetowej I. nowego programu planowane jest wsparcie dla konsorcjów, w tym także z udziałem jednostek naukowych, w których przedsiębiorca jest liderem. Wyniki badań wskazują na wyższą innowacyjność projektów realizowanych w konsorcjach z udziałem jednostek naukowych⁶⁹. Niemniej prawdopodobieństwo komercjalizacji wyników prac badawczych zależy od stopnia zaangażowania w projekty podmiotów prywatnych. W przypadku projektów w których przedsiębiorca jest liderem ogólne założenia projektu i sposób jego wdrażania trafniej uwzględniają bowiem uwarunkowania ekonomiczne związane z przyszłą komercjalizacją wyników badań⁷⁰.

Analizowane ewaluacje wskazują jednocześnie na bariery utrudniające inicjowanie i realizację projektów wdrażanych w ramach konsorcjów. Do najczęściej wymienianych czynników zmniejszających skłonność do wspólnej realizacji projektów przez przedsiębiorstwa należy niski poziom zaufania do innych firm oraz niechęć do dzielenia się posiadanym *know-how*. Zasadnym wydaje się zatem podjęcie działań wspierających np. w postaci stworzenia instrumentu promującego ideę współpracy w konsorcjach i ułatwiającego

---

⁶⁸ Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, MFiPR, 2020.

⁶⁹ Ocena wpływu realizacji wybranych działań IV osi PO IR oraz programów KE na rozwój jednostek naukowych, pobudzenie współpracy i komercjalizacji oraz rozwój kadr B+R a także na umiędzynarodowienie nauki polskiej i możliwości budowania partnerstw międzynarodowych w celu aplikowania do Programu Ramowego UE

⁷⁰ Ewaluacja strategicznego programu badań naukowych i prac rozwojowych Profilaktyka i leczenie chorób cywilizacyjnych – STRATEGMED

nawiązywanie relacji między firmami z różnych branż. Propozycja taka sformułowana została m.in. w ramach prac wspierających proces programowania PO IR+ (Rekomendacje dla nowego Programu Wsparcia Innowacji⁷¹), gdzie zidentyfikowana została potrzeba wdrożenia instrumentu (nazwanego na roboczo „BizMate”), którego celem byłoby łączenie firm na potrzeby inicjatyw projektowych.

Dla projektów realizowanych przez firmy we współpracy z jednostkami naukowymi identyfikowanymi barierami są m.in. zbyt mała podaż wyników badań na poziomach gotowości technologicznej użytecznej dla przedsiębiorców oraz kwestie praw własności intelektualnej, w tym w szczególności w zakresie ich wyceny⁷². Dla rozwiązania pierwszego problemu należałoby rozważyć stworzenia mechanizmu służącego podnoszeniu gotowości technologicznej wyników prac badawczych oferowanych przez jednostki naukowe przedsiębiorstwom niemniej bez konieczności wdrażania ich w okresie trwałości projektu.⁷³ Aktualna dla nowego okresu programowania pozostaje także kwestia zbyt niskiego poziomu świadomości znaczenia umownych uzgodnień dotyczących praw własności intelektualnej w ramach tworzonych konsorcjów. Stąd zasadnym wydaje się kontynuacja w przyszłym okresie działań informacyjno-promocyjnych w tym obszarze. Wyniki badań wskazują także na potrzebę uelastycznienia regulacji dotyczących sposobów podziałów praw własności. Nie w każdym przypadku bowiem podział wynikający z poniesionych nakładów jest adekwatny i korzystny dla umawiających się stron. Stąd należałoby rozważyć wprowadzenie możliwości regulowania kwestii podziału praw własności także w ramach umowy pomiędzy konsorcjantami⁷⁴.

Przedstawione powyżej wnioski i rekomendacje dotyczące współpracy firm z jednostkami badawczymi pochodzą w większości z zakończonego niedawno badania stąd nie jest jeszcze ustalony ich finalny status. Niemniej uzasadniające je wyniki badania wskazują, że są one adekwatne i aktualne, w tym z punktu widzenia bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej. Należy jednak podkreślić że przedstawione powyżej zmiany proponowane do wdrożenia w ramach PO IR+ służące ułatwieniu realizacji projektów w konsorcjach naukowo-przemysłowych nie rozwiązują kluczowych problemów wynikających z nieefektywnego modelu współpracy przedsiębiorstw z sektorem nauki. Zwiększenie stopnia transferu wyników badań naukowych do gospodarki wymaga przeprowadzenia zmian systemowych (związanych m.in. ze sposobem finansowania nauki czy też wprowadzania w większym zakresie mechanizmów rynkowych), które wykraczają poza sferę oddziaływania PO IR+.

---

⁷¹ Rekomendacje dla nowego Programu Wsparcia Innowacji, MFiPR, 2020.

⁷² *Ocena wpływu realizacji wybranych działań IV osi PO IR oraz programów KE na rozwój jednostek naukowych, pobudzenie współpracy i komercjalizacji oraz rozwój kadr B+R a także na umiędzynarodowienie nauki polskiej i możliwości budowania partnerstw międzynarodowych w celu aplikowania do Programu Ramowego UE*

⁷³ Tamże.

⁷⁴ Tamże.

4.2.3 Podsumowanie – rekomendacje kluczowe dla obszaru: „Krajowy system wsparcia innowacyjności”

W rozpatrywanym podobszarze, za kluczowe należy uznać w szczególności rekomendacje odnoszące się do zagadnień związanych z modelem budowania krajowego systemu wsparcia innowacyjności, w tym potencjału instytucji otoczenia biznesu. W tym zakresie propozycje by odejść od dominującego w obecnej perspektywie popytowego modelu świadczenia usług przez te instytucje, z możliwością przekierowania części środków bezpośrednio do IOB, a optymalnie konsorcjów tych jednostek i jednostek naukowych uznajemy za właściwy kierunek. Ma to uzasadnienie w szczególności w przypadku wysoko wyspecjalizowanych usług (w oparciu o infrastrukturę B+R) oraz tworzących się ośrodków innowacji cyfrowych (DIH). Należy również dalej wspierać tworzenie i rozwój DIH, w formule konsorcjów udziałem aktywnych parków technologicznych i jednostek naukowych.

Należy również zwrócić uwagę na rolę klastrów jako potencjalnie ważnego aktora w systemie wsparcia innowacyjności. W perspektywie 2014-2020 wsparcie kierowane do tej grupy podmiotów było bardzo ograniczone tak wymiarze podmiotowym (koncentrowało się na krajowych Klastrach Kluczowych) jak i przedmiotowym (dotyczyło procesów wsparcia internacjonalizacji KKK). W praktyce poddziałanie 2.3.3 Umieędzynarodowienie Krajowych Klastrow Kluczowych, angażowało te podmioty w niewielkim zakresie, w dużej mierze prowadząc do roli pośrednika w działaniach służących internacjonalizacji przedsiębiorstw – członków klastra. Ograniczony system wsparcia klastrów w obecnej perspektywie, znalazł również odzwierciedlenie w niewielkiej liczbie badań, które dotyczyły oceny ich funkcjonowania (w praktyce nie było żadnego badania ewaluacyjnego, którego byłoby one głównym przedmiotem). Dostępne analizy⁷⁵ zwracają jednak uwagę na powyższe problemy, wskazując jednocześnie, że konieczne jest wypracowanie założeń spójnej polityki klastrowej na poziomie krajowym i regionalnym. Konieczne jest również budowanie systemu wsparcia na poziomie regionalnym (w uzupełnieniu do wsparcia na poziomie KKK). Oba postulaty pozostają w naszej opinii nadal aktualne.

4.3 Obszar problemowy nr 3: „System wdrażania PO IR”

4.3.1 Podobszar: „System wdrażania – zagadnienia horyzontalne”

Opis podobszaru

Zagadnienia związane z systemem wdrażania PO IR poruszane w analizowanych badaniach obejmują stosunkowo kilka kwestii.

- W ewaluacji pomocy publicznej wdrażanej przez NCBR pozytywnie oceniono zróżnicowany sposób wdrażania wsparcia PO IR obejmującego zarówno wsparcie wielosektorowe w ramach szybkiej ścieżki, gwarantujące stały strumień środków na

⁷⁵ Por. Benchmarking klastrów w Polsce – edycja 2018. Raport ogólny

realizację innowacyjnych projektów, jak i programy sektorowe, pozwalające na koncentrację wsparcia na wzmocnieniu wybranych branż gospodarki.⁷⁶

- W jednym z badań zwrócono uwagę na fakt, że projekty B+R wdrażane przez beneficjentów PO IR cechują się stosunkowo dużym poziomem skomplikowania i ze względu na swoją specyfikę wymagają elastyczności ze strony instytucji finansującej projekt. Niezwykle ważna jest w ich przypadku sprawna współpraca na linii beneficjent-instytucja udzielająca wsparcia. Przedsiębiorcy zgłaszają jednak problemy związane z małą dostępnością i dużą rotacją opiekunów projektów, które rzutują na tempo i sprawność ich realizacji.⁷⁷
- Oprócz współpracy z opiekunami projektów dla beneficjentów wyzwaniem są też duże obciążenia administracyjne, na które napotykają już na etapie aplikowania o wsparcie (już na etapie wypełniania wniosku o dofinansowanie), i które trwają przez cały okres realizacji projektu. Z uwagi na duże skomplikowanie procesu część przedsiębiorstw nie była w stanie samodzielnie przygotować dokumentacji aplikacyjnej, część z tego powodu angażowała do obsługi administracyjnej firmy doradcze, co zwiększało koszty projektu.⁷⁸
- Zdaniem ewaluatorów w proces programowania i wdrażania programów zaangażowane powinno być szersze grono interesariuszy.⁷⁹ W jednym z badań wskazano, że dla zwiększenia trafności i efektywności projektowanego wsparcia warto w proces jego opracowania zaangażować potencjalnych beneficjentów, dzięki czemu możliwe będzie poznanie ich perspektywy. Zaprojektowany instrument warto następnie testować w mniejszej skali, tak aby móc wprowadzić ewentualne zmiany przed ostatecznym uruchomieniem wsparcia. Podejście takie pozwala na bardziej efektywne i oszczędne gospodarowanie środkami publicznymi.⁸⁰

Rekomendacje możliwe do wykorzystania w PO IR+

Wnioski z przeprowadzonych badań skutkowały następującymi rekomendacjami:

- W PO IR+ wskazana jest kontynuacja wsparcia w formule mieszanej, obejmująca zarówno nabory ogólnotematyczne (optymalnie w trybie ciągłym, w podziale na

---

⁷⁶ Por. Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

⁷⁷ Por. *Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach oraz Ocena obciążeń administracyjnych beneficjentów Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020*

⁷⁸ Por. *Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach*

⁷⁹ Por. Komplementarność i synergia wsparcia przedsiębiorstw makroregionu w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020, Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 oraz 5 Regionalnych Programów Operacyjnych.

⁸⁰ Por. Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

rundy), jak i nabory tematyczne w ramach programów sektorowych. Potencjalnym kierunkiem wsparcia w ramach naborów tematycznych jest ukierunkowanie ich na rozwój branż/produktów zaawansowanych technologicznie, cechujących się dużą wartością dodaną, w których Polska mogłaby osiągnąć silną pozycję w ramach międzynarodowych łańcuchów wartości (przy czym autorzy raportu nie wskazują jakie sektory należałoby wziąć pod uwagę). Celem tej rekomendacji jest kontynuacja formy wsparcia, która okazała się skuteczna w obecnej perspektywie finansowej.

- Wskazane jest budowanie w instytucjach systemu wdrażania programu potencjału odpowiedniego do realizacji zadań związanych z wsparciem innowacyjnych przedsięwzięć, w szczególności: ograniczenie zjawiska rotacji kadr, zmniejszenie obciążenia pracą przypadającą na jednego opiekuna projektu, wzmocnienie potencjału instytucji do „opiekowania” się beneficjentami, zwłaszcza tymi o szczególnych potrzebach (realizujących najbardziej obiecujące projekty lub o najmniejszym potencjale kadrowym/finansowym). Celem tej rekomendacji jest podniesienie jakości procesu obsługi beneficjentów i poprawa efektywności systemu wdrażania wsparcia. Autorzy rekomendacji wskazują, że jej realizacja wymaga przeprowadzenia w pierwszej kolejności pogłębionej diagnozy występujących deficytów. W ramach bardziej konkretnych wyzwań wskazują m.in. na potrzebę usunięcia wszelkich barier w ramach instytucji wdrażających, które negatywnie wpływają na komunikację z beneficjentami i czas oceny przedkładanych przez nich dokumentów.
- W PO IR+ warto wdrożyć ścieżkę VIP / prestige dla najbardziej innowacyjnych projektów. Polegać ona powinna na objęciu tych projektów wsparciem dedykowanych opiekunów, mających proaktywną postawę względem beneficjenta (obejmującą m.in. inicjowanie bieżącego kontaktu i pomoc w rozwiązywaniu pojawiających się problemów). Autorzy rekomendacji wskazują, że współpraca taka powinna rozpocząć się jeszcze na etapie koncepcyjnym projektu, gdy oceniana jest szansa na przyznanie dofinansowania. Wdrożenie rekomendacji wymaga z jednej strony odpowiedniego przygotowania kadr w instytucji udzielającej wsparcia, z drugiej ograniczenia liczby projektów przypadających na jednego opiekuna. Wdrożenie tej rekomendacji pozwoliłoby na realizację w PO IR+ potencjalnie bardziej innowacyjnych projektów, które bez takiego wsparcia prawdopodobnie nie przeszłyby pozytywnie procesu aplikacji.
- W kolejnej perspektywie finansowej należy dążyć do redukcji obciążeń administracyjnych na etapie naborów oraz w trakcie wdrażania projektów. Wdrożenie tej rekomendacji obejmować może szeroki katalog działań:
  - na etapie aplikowania o wsparcie: uproszczenia wniosku o dofinansowanie (zwłaszcza w części budżetowej), w tym wprowadzenia uproszczeń minimalizujących ryzyko popełnienia błędów przy jego wypełnianiu. Działania te objąć powinny: poprawę mechanizmu walidującego, pod kątem lepszej identyfikacji błędów oraz wprowadzenie w generatorze usprawnień

wspomagających wypełnienie wniosku (instrukcje do poszczególnych pól generatora, wyświetlane w momencie ich wypełniania). W warstwie komunikacyjnej należy zadbać o wdrożenia mechanizmu szybkich uzupełnień listy FAQ (do 48 godzin);

- na etapie oceny: wskazuje się na potrzebę poprawy komunikacji w sprawie wymaganych uzupełnień wniosku (personalizacja tego procesu, umożliwienie bezpośredniego kontaktu z pracownikiem instytucji wdrażającej);
- warto rozważyć wprowadzenie naborów etapowych (w pierwszym etapie ocenianie fiszki projektowej, dopiero po jej akceptacji składanie w drugim etapie pełnego wniosku);
- w trakcie wdrażania projektu: stosowanie stawek ryczałtowych, rezygnację z procedury rozeznania rynku, przemodelowanie procedury konkurencyjności, w tym:
  - podniesienie progu stosowania procedury konkurencyjności do 30 tys. euro (analogicznie jak w przypadku prawa zamówień publicznych);
  - zrezygnowania z procedury konkurencyjności w przypadku zatrudniania personelu badawczego do projektów lub pozyskiwania osób mających realizować prace B+R do współpracy;
  - rezygnację z procedury konkurencyjności w sytuacjach, gdy wybór najkorzystniejszej oferty jest możliwy w oparciu o ogólnodostępne dane (cenniki/porównywarki ofert).⁸¹

Celem wdrożenia tych rekomendacji jest usprawnienie procesu aplikowania oraz eliminacja zbędnych obciążeń, pozwalająca na ograniczenie kosztów realizacji projektów po stronie beneficjentów oraz zachęcenie do ubiegania się o wsparcie przedsiębiorstw, dla których obowiązujące wymogi związane z procesem aplikowania i realizacji projektu okazały się skutecznie odstraszające.

- Należy zwiększyć udział przedstawicieli przedsiębiorstw w pracach Grupy Sterującej Programem – rekomendacja ta dedykowana jest PO PW, niemniej podobną sugestie można wysunąć również pod adresem PO IR. Włączenie w proces programowania i wdrażania interwencji przedsiębiorców pozwoli na jej lepsze dopasowanie do potrzeb i możliwości tego sektora.
- W procesie projektowania instrumentów wsparcia warto wykorzystywać rozwiązania, pozwalające na testowanie pomysłów, tak jak miało to miejsce dotychczas w ramach projektu systemowego PARP – Inno_Lab. Nowy instrument (przed jego ostateczną wersją) powinien zostać poddany pilotażowi (wdrożony na małą skalę), następnie poddany ewaluacji pod względem jego skuteczności i użyteczności. Tam, gdzie to zasadne (programy wiążące się z największą niepewnością) należy rozważyć przeprowadzenie pogłębionych procesów opracowania nowych instrumentów

---

⁸¹ Por. Ocena obciążeń administracyjnych beneficjentów Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020

wsparcia. Wdrożenie tej rekomendacji ma służyć zagwarantowaniu miejsca testowania pomysłów, pozwalającego na optymalne dopasowanie instrumentu wsparcia do zdiagnozowanych potrzeb i celów. Jej realizacja obejmuje 3 procesy. Pierwszy to diagnoza, w tym np. badania i konsultacje pozwalające poznać perspektywę potencjalnych wnioskodawców. Drugi polega na wdrożeniu nowego instrumentu w mikroskali. Trzeci obejmuje ewaluację testowanych rozwiązań.

Status rekomendacji

Większość rekomendacji dotyczących systemu wdrażania PO IR+ została zatwierdzona do realizacji w całości lub w części, w tym kilka rekomendacji dotyczących zmniejszenia obciążeń administracyjnych zostało już wdrożonych. Adresaci rekomendacji zostali właściwie wskazani, są nimi Instytucja Zarządzająca (IZ PO IR+, IZ POPW) oraz pośrednicząca (NCBR). Zakres i kierunek rekomendacji dotyczących systemu wdrażania PO IR+ ocenić należy pozytywnie, są one aktualne i w większości trafne.

Bez wątplenia nadal należy dążyć – tam, gdzie to jeszcze możliwe – do zmniejszenia obciążeń administracyjnych. Pomimo tego, że część rekomendacji dotyczących konkretnych działań mających na celu redukcję obciążeń została już wdrożona, to w naszej opinii należy mieć je na uwadze również w pracach nad systemem wdrażania PO IR+ (czy szerzej, przy opracowaniu rozwiązań dla programów przyszłej perspektywy), ponieważ dotyczą one typowych problemów związanych wnioskowaniem o wsparcie i realizacją projektów. Przy czym oczywiście pewnym wyzwaniem może być zapewnienie bezpośredniego i szybkiego kontaktu z pracownikami IP podczas wprowadzania zmian we wnioskach, szczególnie w naborach cieszących się dużym zainteresowaniem o potencjalnie dużej liczbie wniosków. Dlatego, szczególnego znaczenia nabiera jakość komunikacji z wnioskodawcami oraz przejrzysty system informacji dotyczących zakresu wsparcia oraz wymogów związanych z aplikowaniem.⁸²

W tym miejscu warto przywołać wniosek z wywiadu przeprowadzonego w ramach badania, w którym wskazano, że istnieje również potencjał do ograniczenia obciążeń dla beneficjenta związanych z raportowaniem postępów projektu. Ponieważ wiele informacji, przekazywanych przez niego w różnych sprawozdaniach powtarza się, przynajmniej część z nich mogłaby być zaciągana automatycznie z systemu SL (wymagałoby to oczywiście gruntownego przeglądu danych pozyskiwanych przez IP na wszystkich etapach współpracy z beneficjentem). Kwestie powielania się różnych działań, które obciążają zarówno beneficjenta (który musi przygotować odpowiednie dokumenty i/lub przeprowadzić procedury), jak i instytucje wdrażającą (która musi zweryfikować przesłane dokumenty i/lub poprawność procedur) podnoszone są w analizowanych badaniach, jednak rekomendacje dla nich są na tyle specyficzne, że bez wiedzy o rozwiązaniach (wymogach), które zastosowane będą w PO IR+ trudno ocenić na ile konkretne sugestie można będzie

---

⁸² Kwestie te omawiamy szerzej w podrozdziale poświęconym jakości obsługi wnioskodawców.

zaimplementować w kolejnej perspektywie finansowej. Jednak, co do zasady, tam gdzie to możliwe należy ograniczyć dublujące się procesy.

Warte rozważenia w kontekście PO IR+ jest również proponowane przez ewaluatorów rozwiązanie dotyczące stosowania fiszek projektów na pierwszym etapie oceny, ponieważ oszczędza czas i pieniądze (związane z przygotowaniem dokumentacji aplikacyjnej) potencjalnych beneficjentów.

Niewątpliwie wartą wdrożenia jest również rekomendacja dotycząca poprawy potencjału instytucji wdrażających programy unijne, szczególnie w części dotyczącej zmniejszenia rotacji kadr oraz – zapewne związanego z tym – zmniejszenia obciążenia pracą pracowników, na których często przypada po kilkadziesiąt projektów. Jednak, jeśli w PO IR+ realizowana byłaby podobna liczba projektów, jak obecnie w PO IR, wdrożenie tej rekomendacji wymagałoby prawdopodobnie zwiększenia poziomu zatrudnienia w instytucjach wdrażających. Warto rozważyć również proponowane przez ewaluatora przeprowadzenie pogłębionej diagnozy deficytów występujących w poszczególnych instytucjach. Badanie takie powinno być przeprowadzone w początkowym okresie wdrażania przyszłej perspektywy finansowej, kiedy znany będzie podział zadań i zakres wsparcia wdrażany przez poszczególne instytucje. Wydaje się, że dopiero wtedy będzie można zidentyfikować potencjalne deficyty.

Warto kontynuować te formy wsparcia, które z powodzeniem realizowały cele interwencji w okresie 2014-2020. Programy sektorowe i nabory tematyczne, których dotyczy ta rekomendacja, dają szansę na skoncentrowanie środków publicznych na rozwoju konkretnej branży, co potencjalnie zwiększa efektywność interwencji. Oczywiście w naborach otwartych również można stosować rozwiązania prowadzące do pożądanego ukierunkowania wsparcia (np. poprzez kryteria wyboru promować przedsięwzięcia dotyczące konkretnych branż/tematów). Niemniej rozwiązania te nie będą prawdopodobnie równie skutecznym narzędziem koncentracji wsparcia.

Pewne wątpliwości można wysunąć pod adresem rekomendacji dotyczącej wdrożenia ścieżki VIP/prestige dla najbardziej innowacyjnych projektów. O ile zgodzić się należy z tym, że cały czas potrzebna jest poprawa jakości obsługi wnioskodawców oraz – w zasadzie kluczowe dla niej – zmniejszenie obciążenia pracą opiekunów projektów, równoznaczne ze zmniejszeniem liczby projektów przypadających na jedną osobę. O tyle wydzielanie niejako osobnej ścieżki obsługi dla wybranych przedsięwzięć może być i trudne do implementacji⁸³ i trudne do obronienia z punktu widzenia innych beneficjentów. Wydaje się, że w przypadku realizacji innych rekomendacji dotyczących poprawy potencjału instytucji zaangażowanych w proces

---

⁸³ Wyzwania mogą pojawić się już na etapie wyłaniania projektu do objęcia wsparciem, które ma się zaczynać już na etapie pomysłu na projekt. Pytanie brzmi kto identyfikował by taki projekt, tu oczywiście może pomóc program STEP, ale trzeba by wskazać sposób w jaki informacja o ciekawym pomysle przekazana będzie do instytucji wdrażającej, jak wybrać osobę odpowiedzialną za projekt (kto ma weryfikować pomysł na inwestycję, ile czasu na to poświęcić, czy ta sama osoba ma się później zajmować obsługą projektu, etc.).

wdrażania PO IR+ można zrezygnować z pomysłu oddzielnej ścieżki dla wybranych projektów.

Bardzo ciekawą i wartą wdrożenia jest z kolei rekomendacja dotycząca testowania nowych instrumentów wsparcia w formie pilotaży, przy jednoczesnym zaangażowaniu w proces programowania potencjalnych odbiorców wsparcia. Podejście takie może być potencjalnie bardzo użyteczne dla optymalnego zaprojektowania interwencji, szczególnie tam, gdzie testowane mają być zupełnie nowe formy wsparcia. W podejściu takim należałoby położyć silny nacisk na poznanie perspektywy beneficjentów. Warto zaangażować ich w proces opracowania ostatecznej wersji instrumentu. Warto zresztą zauważyć, że podejście to zostało już wykorzystane podczas prac nad zakresem wsparcia dla nowej perspektywy finansowej.⁸⁴ W projekcie tym grupy eksperckie złożone z przedsiębiorców, ekspertów branżowych oraz przedstawicieli administracji publicznej opracowali projekty instrumentów, które mogą być wykorzystane w CP1, w nowej perspektywie finansowej.

4.3.2 Podobszar: „System wyboru projektów”

Opis podobszaru

W analizowanych badaniach kwestie związane z systemem wyboru projektów ogniskują się wokół kilku zagadnień. Pierwsze z nich dotyczy jakości pracy ekspertów oceniających wnioski. Drugie, samego procesu oceny wniosków, w tym czasu jego trwania i możliwości wnoszenia poprawek do dokumentacji aplikacyjnej. Wnioski z przeprowadzonych ewaluacji wskazują na:

- Problem mylnej oceny prowadzącej do odrzucenia wniosku, wynikający z braku wystarczających kompetencji ekspertów oceniających wnioski, którzy nie zawsze dysponują wystarczającą i aktualną wiedzą na temat branży, której dotyczy dany projekt.⁸⁵
- Korzystnych rozwiązań wprowadzonych w 2017 r. na w ramach nowelizacji tzw. ustawy wdrożeniowej, w tym przede wszystkim wprowadzenia możliwości merytorycznego poprawiania wniosków o dofinansowanie.

Rekomendacje możliwe do wykorzystania w PO IR+

W odpowiedzi na zidentyfikowane wyzwania, autorzy analizowanych badań rekomendują:

- Opracowanie udoskonalonej formuły oceny projektów, w której eksperci oceniający wnioski w obszarze wdrażania wyników prac B+R w większym stopniu znać będą realia działalności danej branży, przy jednoczesnej minimalizacji ryzyka, że będą oni powiązani z firmami konkurencyjnymi dla danego wnioskodawcy. Prace nad nową

---

⁸⁴ Rekomendacje dla nowego Programu Wsparcia Innowacji, Warszawa, luty 2020.

⁸⁵ Por. Analiza porównawcza instrumentów w ramach działania 3.2 PO IR „Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R”.

formułą oceny powierzone miałyby być grupie roboczej składającej się z przedstawicieli innowacyjnych firm, administracji publicznej i sektora B+R.

- Utrzymanie możliwości merytorycznego poprawiania wniosku, jednak w połączeniu z rozważeniem wprowadzenia rozwiązań systemowych, służących optymalizacji działania procedury poprawek i uzupełnień wniosków o dofinansowanie na etapie ich oceny. Jednocześnie biorąc pod uwagę kumulację zadań pracowników poszczególnych instytucji zaangażowanych w ocenę rekomendowano przeprowadzenie krytycznej analizy współwystępowania naborów / rund, z punktu widzenia skali zaangażowania w ocenę wniosków komórek organizacyjnych w poszczególnych instytucjach i w rezultacie rozważenie wydłużenia czasu oceny wniosków w przypadku naborów, w których występują największe problemy z dotrzymaniem zakładanych terminów oceny. Uzupełniając wskazywano, iż konieczne jest również przeprowadzenie analizy obciążeń w procesie oceny, uwzględniającej specyfikę poszczególnych instrumentów interwencji bardziej / mniej „masowe”, co powinno pozwolić na wskazanie wąskich gardeł wynikających z zasobów kadrowych, którymi aktualnie dysponują instytucje przeprowadzające konkursy o wsparcie⁸⁶.
- Na poziomie operacyjnym wskazano również na potrzebę opracowania jednolitego dla wszystkich instytucji dla wszystkich instytucji przeprowadzających konkursy standardu uwidaczniającego zmiany dokonywane w kolejnych naborach w ramach tych samych instrumentów, w kluczowych dokumentach konkursowych⁸⁷. Zgodnie z ww. standardem należy też opracować przed kolejnymi naborami podsumowania obrazujące wprowadzone zmiany wraz z komentarzem na temat ich znaczenia z punktu widzenia wnioskodawcy, w kontekście wnioskowania o wsparcie w ramach danego naboru.

Status rekomendacji

Wszystkie z przytoczonych rekomendacji są w naszej opinii aktualne i powinny być wykorzystane przy pracach nad programem PO IR+. Większość została zatwierdzona do realizacji, ich adresatem jest MFiPR (w przypadku pierwszej rekomendacji) oraz IZ PO IR i poszczególne IP (w przypadku rekomendacji drugiej i trzeciej). Jak wynika z analizy stanowiska IZ⁸⁸, prace nad udoskonaloną formułą oceny projektów rozpoczną się po osiągnięciu gotowości wdrożeniowej PO IR+. W programie tym zapewnione mają zostać odpowiednie zapisy dotyczące poufności w umowach z ekspertami oceniającymi wnioski, co powinno zabezpieczyć interesy wnioskodawców w związku z zablokowaniem możliwości ujawnienia ich pomysłów firmom konkurencyjnym. IZ ma również weryfikować zapotrzebowanie na podnoszenie kompetencji ekspertów oraz organizować adekwatne

---

⁸⁶ Por. Ewaluacja systemu wyboru projektów POIR 2014-2020 – ocena wybranych zmian

⁸⁷ Por. Ewaluacja systemu wyboru projektów POIR 2014-2020 – ocena wybranych zmian

⁸⁸ Odpowiedź IZ zawarta w bazie monitorującej rekomendacji z PO IR przekazanej przez IZ PO IR na potrzeby niniejszego badania.

szkolenia. Realizacja tych działań powinna poprawić jakość oceny, przy czym kwestią otwartą pozostaje pytanie o adekwatność i aktualność kompetencji ekspertów oceniających wnioski w PO IR+ i tego na ile szkolenia organizowane przez IZ będą mogły odpowiedzieć na ewentualne braki wiedzy branżowej. Naturalnie szkolenia powinny być przede wszystkim ukierunkowane na zapewnienie standaryzacji w dokonywanej ocenie (a więc zapewnieniu jednakowego rozumienia zasad oceny, dokonywania punktacji, a przez to powtarzalności wyników oceny), trudno sobie bowiem wyobrazić, by szkolenia prowadzone przez IZ miały na celu zwiększanie kompetencji w danej specjalizacji.

Jednocześnie rekomendacja dotycząca analizy krytycznej obciążenia poszczególnych instytucji pracą została odrzucona. To w naszej opinii błąd w szczególności kluczowe wydaje się określenie progów krytycznych (liczby złożonych wniosków), po przekroczeniu których nie będzie możliwe dotrzymanie terminów oceny wniosków. Progi te wynikają z czynników obiektywnych – tj. liczby osób zaangażowanych w ocenę, liczby złożonych wniosków, przeciętnego czasu niezbędnego na dokonanie pełnej oceny wniosków oraz ustalonego czasu na ocenę.

Generalnie, przywołane wnioski i rekomendacje dotyczące systemu wyboru projektów dotyczą kwestii istotnych dla tego procesu i mogą – w przypadku wdrożenia – wpłynąć na poprawę jego jakości oraz czasu trwania, czyli dwóch czynników niezwykle istotnych z punktu widzenia wnioskodawców.

4.3.3 Podobszar: „Monitoring i ewaluacja”

Opis podobszaru

Oprócz zagadnień dotyczących systemu wdrażania wsparcia oraz wyboru projektów w badaniach objętych analizą w omawianym obszarze poruszono również wątek związany z monitoringiem i ewaluacją efektów wsparcia sfery B+R+I. Ich autorzy zwracają uwagę na:

- W kolejnej perspektywie potrzebne jest odpowiednie zaplanowanie procesu ewaluacji programu pomocowego PO IR+, zarówno pod względem jego zakresu (zakresu analizowanych instrumentów wsparcia), jak i momentu przeprowadzenia badań. W analizowanym badaniu zwrócono uwagę na fakt, że pomimo wykorzystania odpowiedniego podejścia metodologicznego do analizy efektów wsparcia w obecnej perspektywie finansowej (m.in. badań kontrfaktycznych) moment przeprowadzenia ewaluacji podsumowującej był zbyt wczesny, aby pokazać rzeczywiste efekty wsparcia.⁸⁹

---

⁸⁹ Por. BADANIE EWALUACYJNE POMOCY PUBLICZNEJ udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

- W badaniu pomocy publicznej wdrażanej przez NCBR zidentyfikowano kilka, których zbadanie będzie przydatne do zaprojektowania wsparcia w obszarze B+R w perspektywie finansowej 2021-2027.⁹⁰
- W obecnej perspektywie finansowej występują przeszkody związane z realizacją badań terenowych wśród odbiorców ostatecznych wsparcia udzielanego w formie kredytów lub grantów, wynikające z braku odpowiednich zapisów w umowach pomiędzy ostatecznymi odbiorcami a beneficjentami bezpośrednimi wsparcia (bankami), które gwarantowałyby dostępność danych kontaktowych do odbiorców ostatecznych.⁹¹

Rekomendacje możliwe do wykorzystania w PO IR+

W odpowiedzi na zidentyfikowane problemy autorzy badań rekomendują:

- Kontynuację w perspektywie finansowej 2021-2027 wymogu prowadzenia ewaluacji pomocy publicznej dużych programów pomocowych z pewnymi modyfikacjami. Przede wszystkim podzielenie procesu ewaluacji na dwa etapy gwarantujące, że ewaluacja ex-post pozwoli na ocenę całości uzyskanych efektów (tj. będzie przeprowadzona w odpowiednim czasie od zakończenia ich realizacji). Pierwsze z badań powinno być wykonane na koniec pięcioletniego okresu udzielania wsparcia (jak miało to miejsce w bieżącej perspektywie). Drugie badanie, pełniące rolę ewaluacji ex-post powinno być przeprowadzone co najmniej 3 do 5 lat od zakończenia udzielania wsparcia, ponieważ dopiero wtedy możliwe będzie uchwycenie rzeczywistych efektów interwencji. Warto również rozważyć przeprowadzenie badania o szerszym zakresie, tj. takiego które obejmie całość działań pomocy publicznej realizowanych w danym państwie członkowskim, niezależnie od tego które instytucje wdrażają daną kategorię pomocy. Celem wdrożenia tej rekomendacji jest poprawa trafności i użyteczności badania efektów pomocy publicznej.
- Dla zwiększenia trafności projektowanej interwencji warto przeprowadzić badania obejmujące:
  - Strategiczną analizę branż, które generują największą wartość dodaną dla krajowej gospodarki,
  - Międzynarodowy przegląd instrumentów wsparcia prac B+R,
  - Analizę przedsiębiorstw w Polsce, ukierunkowaną na identyfikację determinantów zaangażowania w B+R.

Wdrożenie tej rekomendacji pozwoli zebrać informacje przydatne przy tworzeniu polityki wsparcia B+R+I w kolejnej perspektywie finansowej, pod kątem identyfikacji branż, które należy szczególnie wspierać, identyfikacji instrumentów wsparcia

---

⁹⁰ Tamże.

⁹¹ Por. Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach.

stosowanych w innych krajach, które warto zaimplementować w Polsce oraz identyfikacji potencjalnych beneficjentów programów perspektywy 2021-2027 oraz opracowaniu sposobów aktywizacji nowych firm na polu działalności B+R.

- W PO IR+ oraz innych programach, w których stosowane są podobne instrumenty wsparcia, należy zapewnić dostępność danych kontaktowych oraz zobligować odbiorców ostatecznych wsparcia do udziału w badaniach ewaluacyjnych. Cele ten osiągnąć można poprzez zawarcie odpowiednich zapisów w umowach zawieranych pomiędzy instytucjami udzielającymi kredytów/grantów a odbiorcami ostatecznymi. Realizacja tej rekomendacji pozwoli na objęcie ewaluacją wszystkich rzeczywistych odbiorców wsparcia, zwiększając tym samym rzetelność i trafność wyników badań.

Status rekomendacji

Rekomendacja dotycząca ewaluacji pomocy publicznej skierowana jest do KE. Ponieważ pochodzi ona ze stosunkowo nowego badania (zakończonego w połowie br.) nieznanym jest jeszcze jej status. Niezależnie jednak od tego w naszej opinii powinna ona zostać wdrożona w przyszłym okresie programowania, ponieważ doświadczenia z obecnie przeprowadzonych badań pomocy publicznej wskazują, że jest to niezwykle cenne źródło informacji o interwencji i jej oddziaływaniu. Wdrożenie zalecenia dotyczącego realizacji badania o szerszym zakresie, podzielonego na dwa etapy umożliwi realizację kompleksowej ewaluacji pomocy publicznej, której wnioski będzie można wykorzystać do projektowania ewentualnych kolejnych programów pomocowych.⁹² Co więcej, zaplanowanie cyklicznego, wieloletniego badania, pozwoli na rzetelny monitoring postępów interwencji, bieżące wypracowanie rekomendacji dotyczących potencjalnych zmian we wsparciu oraz analizę efektów tych zmian, która z kolei da podstawy do ich utrzymania lub potrzeby dalszych modyfikacji.

Druga z rekomendacji zaadresowana jest w przypadku dwóch pierwszych badań do MR (obecnie MFiPR), natomiast trzecie badanie dedykowane jest NCBR. Zebranie dodatkowych informacji w trzech wskazanych obszarach niewątpliwie zwiększyłyby trafność planowania wsparcia i potencjalnie jego skuteczność (zakładając, że w trafny sposób zidentyfikowano by sektory szczególnie warte interwencji i potencjalnych beneficjentów oraz wybrano by skuteczne narzędzia wsparcia).

Trzecia z rekomendacji, zaadresowana do IZ PO IR+, została w całości zatwierdzona do realizacji. Jej wdrożenie znacząco ułatwi ewaluację interwencji wdrażanej za pomocą instrumentów innych niż dotacyjne, w których dostęp do danych kontaktowych beneficjentów jest zapewniony. Możliwość bezpośredniego kontaktu z odbiorcami ostatecznymi wsparcia oraz zobligowanie ich zapisami umowy do udziału w badaniach ewaluacyjnych zwiększy trafność i rzetelność wyników tych badań. Warto zauważyć, że

---

⁹² Oczywiście należy pamiętać o tym, że badanie ex-post będzie w tym przypadku realizowane kilka lat po uruchomieniu kolejnej perspektywy finansowej, co oznacza, że wnioski z niego płynące będą mogły być wykorzystane raczej do wprowadzenia ewentualnych modyfikacji we wsparciu, niż zaprojektowaniu jego kształtu od podstaw

rekomendacja ta ma charakter uniwersalnych i powinna być stosowana we wszystkich programach (w części z nich, w tym w programach regionalnych już zresztą jest).

Reasumując, obie rekomendacje dotyczące monitoringu i ewaluacji ocenić należy pozytywnie. Ich wdrożenie z pewnością podniesie jakość ewaluacji i rzetelność uzyskiwanych wyników, stanowiąc tym samym dla IZ i IP źródło cennych informacji, które można wykorzystać przy planowaniu nowych instrumentów wsparcia i/lub wdrażaniu zmian w istniejących.

4.3.4 Podobszar: „Współpraca z wnioskodawcami”

Opis podobszaru

W analizowanych badaniach ewaluacyjnych pojawiają się wątki problemowe i związane z nimi rekomendacje, dotyczące jakości obsługi wnioskodawców, beneficjentów lub odbiorców ostatecznych wsparcia. Analizowane kwestie dotyczą rozmaitych instrumentów wsparcia oraz charakterystycznych dla nich rozwiązań (z uwagi na specyfikę tych instrumentów). Odnośne problemy uwzględniane są zarówno w ewaluacjach instrumentów wsparcia wdrażanych horyzontalnie (na szczeblu krajowym), tj. w ramach PO IR, jak również w regionalnych programach operacyjnych. Formułowane w tym zakresie rekomendacje dotyczą głównie okresu programowania 2014-2020, przy czym – zdaniem ewaluatorów – mają one potencjał w kontekście nowego okresu programowania, w tym programu ogólnokrajowego PO IR+.

W analizowanych ewaluacjach zwraca się uwagę na następujące zagadnienia:

- Znaczenie wysokiej jakości obsługi – w tym przypadku chodzi o odbiorców ostatecznych – dotyczy w szczególności adresatów instrumentów finansowych⁹³. W ewaluacjach podkreśla się, że w zestawieniu z instrumentami bezzwrotnymi, instrumenty finansowe stanowią formę wsparcia, która postrzegana jest jako mniej atrakcyjna. Co do zasady, rzeczywiście tak jest – w rezultacie, przedsiębiorcy, mając możliwość wyboru – preferują wsparcie bezzwrotne. W związku z tym, w celu amortyzacji mniejszej atrakcyjności ekonomicznej instrumentów finansowych, proces ich dystrybucji przez pośredników finansowych powinien być możliwie mało skomplikowany, realizowany w oparciu o przejrzystą dokumentację formalnoprawną. Oczywiście, sytuacja w tym zakresie jest zróżnicowana, co jest pochodną typów instrumentów finansowych, jak również wynika z praktyk stosowanych przez pośredników. Tym niemniej, zasygnalizowany problem jest na pewno istotny i pozostanie takim również w nowym okresie programowania. Ten nurt wskazań stanowi przedmiot dyskusji, dotyczących redukcji obciążeń administracyjnych

---

⁹³ Por. Aktualizacja analizy ex-ante w zakresie możliwości zastosowania instrumentów finansowych w województwie dolnośląskim w okresie 2014-2020.

w zakresie pozyskiwania i wykorzystywania wsparcia niezależnie od jego formy. Zatem, spotykamy go także w przypadku wsparcia o charakterze bezzwrotnym⁹⁴.

- Ewaluatorzy dość powszechnie identyfikują problemy związane ze skutecznym rozpowszechnianiem informacji związanych z konkursami o wsparcie, zaznaczając, że niejednokrotnie stosowanie rozwiązania nie są optymalne i dlatego wciąż wymagają doskonalenia. Odpowiednio skonstruowany i funkcjonujący system informowania jest oczywiście niezbędnym elementem, wpływającym na jakość procesów dystrybucji wsparcia w ramach wszelkich instrumentów interwencji publicznej. W związku z tym wskazuje się na:
  - Potrzebę doskonalenia procesów wymiany informacji pomiędzy instytucjami wdrażającymi instrumenty wsparcia a wnioskodawcami i beneficjentami instrumentów⁹⁵. W tym zakresie bardzo silnie podkreślana jest konieczność stosowania odpowiedniego języka przekazu – zarówno na etapie komunikowania celów działań wspierających, jak i w tworzonych materiałach informacyjnych, a także regulaminach i wytycznych.
  - Kwestie związane z funkcjonującymi systemami zaopatrywania w informacje obejmują także udostępnianie informacji w formie szkoleń / spotkań informacyjnych poprzedzających nabory wniosków o wsparcie. Można tu uzupełnić, że przedmiot szkoleń / spotkań informacyjnych powinien obejmować prezentację i omówienie najczęściej popełnianych błędów (technicznych, jak i merytorycznych) na etapie wnioskowania o wsparcie, zawsze pod kątem zawartości i kryteriów arkusza oceny wniosku.
  - Pośród spraw o charakterze informacyjnym, jako ważny obszar usprawnień postrzega się także doskonalenie dokumentacji konkursowej, mające na celu zapewnienie jej większej przejrzystości i zrozumiałości – powraca tu (m.in.) sprawa stosowanego języka (regulaminu i załączniki)⁹⁶.
- W rekomendacjach dotyczących PO IR zwrócono także uwagę na niedostatecznie eksplorowany kanał informacyjny jaki tworzą doradcy, oferujący usługi w zakresie opracowywania wniosków o wsparcie. Zauważono możliwość włączenia doradców w procesy informowania oraz – z drugiej strony – wsparcia wnioskodawców w efektywnym korzystaniu z usług doradców⁹⁷.

---

⁹⁴ Por. Ocena obciążeń administracyjnych beneficjentów Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020.

⁹⁵ Por. Ocena wsparcia udzielonego w ramach działania 1.2 PO IR na rozwój wybranych sektorów gospodarki.

⁹⁶ Przykładowo, kwestie dotyczące przejrzystości / jasności przekazu informacyjnego, w tym związane ze stosowanym językiem, mechanizmami udostępniania i kompilacją źródeł informacji, wskazywano jako szczególnie istotne w ewaluacji Ocena obciążeń administracyjnych beneficjentów Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020. Ówczesny stan (w okresie ewaluacji) dość obrazowo podsumowano jako „szum informacyjny”, utrudniający i zniechęcający do wnioskowania o wsparcie.

⁹⁷ Por. Ocena obciążeń administracyjnych beneficjentów Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020.

- Wskazuje się także na potrzebę modernizacji stron internetowych instytucji wdrażających wsparcie, ale z położeniem nacisku na Portal Funduszy Europejskich, jako głównej strony informującej o celach programów i działaniach wspierających.
- Zwraca się uwagę na potrzebę wprowadzenia rozmaitych udoskonaleń w zakresie zawartości wniosku o dofinansowanie, w tym wprowadzenia uproszczeń minimalizujących ryzyko popełnienia błędu, poprawy mechanizmu walidującego, pod kątem lepszej identyfikacji błędów (generalnie – usprawnienie funkcjonowania generatora wniosków). Rekomendacje dotyczą także warstwy komunikacyjnej w procesie przygotowywania wniosku tj. przede wszystkim wdrożenia mechanizmu szybkich uzupełnień listy FAQ. Natomiast na etapie oceny, wskazuje się na potrzebę poprawy komunikacji w sprawie wymaganych uzupełnień wniosku (personalizacja tego procesu, umożliwienie bezpośredniego kontaktu z pracownikiem instytucji wdrażającej).

Choć przywoływane tu wskazania (dotyczące instrumentów bezzwrotnych) formułowane są w ewaluacjach dotyczących perspektywy programowej 2014-2020, to jednak mają one walor wskazań uniwersalnych, właściwych dla wszelkich instrumentów interwencji publicznej.

Rekomendacje możliwe do wykorzystania w PO IR+

Zidentyfikowane problemy stanowiły podstawę pewnej grupy wskazań formułowanych w ramach analizowanych badań ewaluacyjnych, mianowicie:

- W kolejnym okresie programowania należy położyć większy nacisk na jakość i szybkość obsługi klientów oraz przejrzystość dokumentacji dotyczącej pozyskiwanego wsparcia. Bariera ta ma szczególne znaczenie w przypadku instrumentów finansowych. Celem działań powinno być dążenie do uatrakcyjnienia instrumentów finansowych wobec finansowania bezzwrotnego, które – co do zasady – cieszy się większym zainteresowaniem potencjalnych wnioskodawców. Podniesienie atrakcyjności instrumentów finansowych powinno wynikać z zapewnienia dystrybucji instrumentów w oparciu o nieskomplikowane procedury pozyskiwania instrumentu, oparte na przejrzystej dokumentacji formalnoprawnej. W tym celu konieczne jest dokonywanie przeglądu procedur / rozwiązań stosowanych przez pośredników finansowych i – zależnie od sytuacji – wskazywanie możliwości uproszczeń (np. w odwołaniu do dobrych praktyk w tym zakresie).
- W procesach komunikacji należy stosować język dostosowany do percepcji wnioskodawców / beneficjentów wsparcia, jak również odzwierciedlający ich cele biznesowe (odejście od sformułowań odzwierciedlających cele donatora, na rzecz celów przedsiębiorcy).
- Zmiana kształtu regulaminów konkursów. Pierwsze strony regulaminów powinny stanowić rozwinięcie ogłoszenia o konkursie. Takie części jak odwołania prawne, czy słownik pojęć powinny być umieszczane na końcu, a nie na początku regulaminu. Odniesienia powinny w większej mierze zawierać cytaty istotnych fragmentów

przywoływanych aktów prawnych, a nie tylko wskazanie nazwy aktu prawnego bądź innego dokumentu. Wprowadzenie graficznych form prezentowania najważniejszych procesów i wymogów opisanych w regulaminach.

- Wykorzystanie doradców (opracowujących wnioski o wsparcie, świadczących usługi w zakresie rozliczania projektów), jako ważnego ogniwa komunikacji z beneficjentami (np. poprzez wspólne targi i spotkania dla doradców i beneficjentów, na których doradcy mogliby przedstawiać swoje oferty potencjalnym beneficjentom). Dedykowane spotkania i szkolenia dla doradców mogą być okazją do przekazania im ważnych informacji i ukierunkowania ich działań w interesie publicznym.
- Wsparcie wnioskodawców w egzekwowaniu ich „praw i obowiązków” w kontaktach z doradcami (broszura / poradnik – dobre praktyki współpracy z doradcami, obejmujący takie zagadnienia jak: modele współpracy, modele wynagradzania doradców, wymogi wobec doradców, jak identyfikować dobrego doradcę.
- Udoskonalenie narzędzi przekazu informacji tj. internetowych portali informacyjnych (przede wszystkim Portalu Funduszy Europejskich). Opis celów i działań podany w sposób dopasowany do percepcji odbiorców przekazu (pozycjonowanie strony www, stosowanie języka „korzyści dla przedsiębiorcy”, a nie „dokumentów / wymagań”, prezentacja dobrych praktyk i udanych projektów – oparcie przekazu o logikę: „Oni skorzystali, czemu Ty miałbyś nie móc”, rozmaite inne usprawnienia podnoszące skuteczność przekazu informacyjnego).
- Wprowadzenie modyfikacji w generatorze wniosków, prowadzących do uproszczenia wniosku, rozwiązań wspomagających wypełnienie wniosku (instrukcje do poszczególnych pól generatora, wyświetlane w momencie ich wypełniania) i lepiej działającego mechanizmu walidacji. Wprowadzenie mechanizmu szybkiej publikacji odpowiedzi na pytania wnioskodawców (FAQ – odpowiedzi generowane maksymalnie w ciągu 48 godz.). Natomiast na etapie uzupełnień wniosku – spersonalizowana komunikacja, umożliwienie bezpośredniego kontaktu w celu doprecyzowania niezbędnych zmian).

Status rekomendacji

Status wymienionych powyżej rekomendacji jest rozmaity, przy czym przeważają rekomendacje zatwierdzone do wdrożenia. Nadal jednak konieczne jest doskonalenie strony technicznej dokumentacji konkursowej.

Całościowe uwzględnienie wszystkich tych wskazań zapewni podniesienie jakości funkcjonowania mechanizmów wdrażania interwencji publicznej. Wskazywane powyżej kierunki ulepszeń mają charakter inkrementalny, ale wszystkie one prowadzą do lepszego funkcjonowania szeroko rozumianej współpracy z wnioskodawcami. Dlatego też, niezależnie od programu i perspektywy finansowej, pozostają one aktualne. Organizowany w przyszłości system realizacji wsparcia w nowych programie powinien je uwzględniać, w sposób odpowiednio dostosowany do nowych rozwiązań. Tytułem przykładu, szczególnie ważny

będzie segment informacyjny, dotyczący – przewidywanych – nowych zasad konstrukcji strony merytoryczno-finansowej projektów, umożliwiających zarówno finansowanie części badawczo-rozwojowej, jak i wdrożeniowej, czy też modułowe konstruowanie projektów, umożliwiające samodzielne określanie zakresu wsparcia w projekcie przez beneficjenta – w świetle innych wyników ewaluacji⁹⁸ są to rozwiązania interesujące i słuszne, ale przewidzieć można, że będą odpowiednio uwarunkowane, co z kolei rodzić będzie potrzebę odpowiedniego komunikowania nowych rozwiązań, z wykorzystaniem dostępnego i przejrzystego języka, dostosowanego do specyfiki potencjalnych wnioskodawców / beneficjentów, informowania o interpretacjach nowych regulacji, udzielania odpowiedzi na nowe pytania, czy też uwzględnianie rozmaitych sytuacji specyficznych (trudnych obecnie do przewidzenia). Wzrośnie zatem znaczenie sprawnie i efektywnie funkcjonujących rozwiązań informacyjnych oraz innych wspomagających wnioskodawców na etapie pozyskiwania wsparcia, jak i beneficjentów na etapie jego wdrażania.

4.3.5 Podobszar: „Zagadnienia inne”

Opis podobszaru

Ta kategoria rekomendacji obejmuje rozmaite wskazania pojawiające się w badaniach ewaluacyjnych, które trudno jest jednoznacznie sklasyfikować. Jednocześnie są to rekomendacje na pewno interesujące i dlatego godne odnotowania. Zdaniem autorów niniejszej metaewaluacji, ich potencjał dla nowego programu jest wysoki, bowiem, mają one w dużej mierze charakter wskazań uniwersalnych.

Kwestie problemowe, które stanowiły podstawę wypracowania tych rekomendacji były następujące:

- W ewaluacjach analizowane są rozmaite sytuacje problemowe, generalnie związane z zakresem finansowania projektów badawczo-rozwojowych. Mianowicie:
  - Zwrócono uwagę na specyficzną sytuację, związaną z wykorzystaniem wypracowanych na danym etapie nieoczekiwanych, ale pozytywnych rezultatów projektów B+R. W przypadku wystąpienia takich sytuacji pojawia się problem np. finansowania kontynuacji badań (nie jest to możliwe w ramach aktualnie realizowanego projektu)⁹⁹. W efekcie, te szczególne rezultaty mogą zostać utracone, bowiem oparcie na nich nowego projektu wymagać będzie zbyt długiego czasu lub też okaże się, że trudno jest w ogóle skonstruować wyodrębniony projekt, którym można by objąć tego rodzaju nieoczekiwany rezultat,
  - Z kolei na poziomie regionalnym podkreślono konieczność zapewnienia finansowania infrastruktury badawczo-rozwojowej poprzez interwencję dopuszczającą wysoką intensywność wsparcia (przewyższającą regulacje obecne

⁹⁸ Zaprezentowane wcześniej, w częściach dotyczących komplementarności / ciągłości wsparcia.

⁹⁹ Por. Ewaluacja postępów wsparcia MŚP w województwie lubuskim w perspektywie 2014-2020.

w GBER¹⁰⁰). De facto, oznacza to konieczność stosowania w tym zakresie finansowania w ramach pomocy de minimis, co ewaluatorzy uznają za wskazane i pożyteczne w przypadku części firm podejmujących działalność B+R, w szczególności firm o niewielkim stażu rynkowym i o najmniejszych rozmiarach¹⁰¹. W istocie podobne ustalenia dotyczą intensywności wsparcia przewidzianej na badania przemysłowe i rozwojowe (sytuowanie jej na wysokim poziomie w ramach pomocy *de minimis*)¹⁰².

- Zwrócono także uwagę, na traktowane przez przedsiębiorców jako uciążliwe i zawite, procedury rozstrzygania sporów, zarówno na etapie wnioskowania, jak i realizacji projektów. Identyfikacja takich opinii prowadziła do poszukiwania rozwiązań organizacyjnych prowadzących do wzmocnienia rzecznictwa interesów wnioskodawców / beneficjentów, w tym mechanizmu mediacji. Uznano jednocześnie, że zadania i kompetencje powołanego wcześniej organu w osobie Rzecznika Funduszy Europejskich¹⁰³ (krajowego i rzeczników wojewódzkich), są zbyt ograniczone.
- W obszarze realizacji wsparcia w formie instrumentów kapitałowych pojawiały się wskazania na potrzebę modyfikacji bardziej ogólnych rozwiązań regulacyjnych (dotyczących reguł procesów koncentracji w gospodarce)¹⁰⁴, w celu usprawnienia (skrócenia) procesów tworzenia funduszy VC z udziałem kapitału prywatnego.
- W niektórych badaniach ewaluacyjnych zwraca się również uwagę na wciąż problematyczne zagadnienie, wywołujące trudności i często negatywne konsekwencje, dotyczące stosowania przez beneficjentów dotacji procedur konkurencyjności przy wyborze dostawców usług, produktów w ramach wdrażanych projektów¹⁰⁵ – zdaniem ewaluatorów nadal w tym zakresie występują

---

¹⁰⁰ Rozporządzenie Komisji (UE) Nr 651/2014 z 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu, Dz.Urz. UE z 26.06.2014, L 187.

¹⁰¹ A zatem, wysoka intensywność wsparcia, na co pozwala pomoc *de minimis*, powinna być stosowana selektywnie, w przypadku firm o najmniejszym potencjale finansowym i stażu rynkowym.

¹⁰² Por. Ewaluacja wsparcia w zakresie wzmocnienia badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji w ramach 1. osi priorytetowej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

¹⁰³ Obecnie zakres zadaniowy RFE obejmuje: przyjmowanie i analizowanie zgłoszeń dotyczących utrudnień i propozycji usprawnień w realizacji programów operacyjnych, udzielaniem wyjaśnień w zakresie tych zgłoszeń, dokonywanie przeglądów procedur realizacji programów operacyjnych; formułowanie propozycji usprawnień dla instytucji. Rzecznicy powoływani są przez instytucje zarządzające programami operacyjnymi; działają w oparciu o przepisy ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020, Dz.U. 2020 poz. 818 tj.

¹⁰⁴ Por. Efektywność systemu funduszy venture capital wspartych przez KFK S.A. ze środków PO IG, 2007-2013; Ewaluacja systemu realizacji instrumentów finansowych w ramach PO IR. Chodzi tu o wyłącznie funduszy VC kapitalizowanych z udziałem środków publicznych spod rygorów regulacji, dotyczących kontroli koncentracji w gospodarce, obecnych w ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Dz.U. 2020 poz. 1076 tj. (przepisy dotyczące kontroli koncentracji, art. 18 w związku z art. 13).

¹⁰⁵ Por. Ocena obciążeń administracyjnych beneficjentów Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 oraz (na poziomie regionalnym) oraz Ewaluacja wsparcia konkurencyjności, innowacyjności i umiędzynarodowienia małopolskich MŚP w ramach 3 osi priorytetowej RPO WM na lata 2014-2020 – etap I.

niezaspokojone potrzeby informacyjne oraz związane z poszerzaniem wiedzy na ten temat (zagadnienie to traktowane jest jako ważne przede wszystkim z uwagi na jego ewentualne, negatywne konsekwencje finansowe dla beneficjenta w sytuacji popełnienia błędu w konkurencyjnym wyborze dostawców). Problemy te często wynikały również z braku dostosowania rozwiązań dotyczących „wyboru konkurencyjnego” do specyfiki projektów badawczo-rozwojowych¹⁰⁶.

Rekomendacje możliwe do wykorzystania w PO IR+

Dla przedstawionych powyżej zagadnień, w ewaluacjach rekomendowano następujące rozwiązania:

- Wprowadzenie mechanizmu zwiększenia budżetu projektu B+R w sytuacji uzyskania dodatkowego (pozytywnego) rezultatu, niespodziewanego i nieprzewidzianego we wniosku o dofinansowanie.
- Na poziomie regionalnym – szersze stosowanie, ale oczywiście odpowiednio selektywnie, tak jak pisaliśmy wcześniej, wsparcia w formule *de minimis* w zakresie prowadzenia prac przemysłowych i rozwojowych oraz nabywania infrastruktury badawczo-rozwojowej o mniejszej wartości (z wysokim udziałem wsparcia kosztów kwalifikowanych), w celu aktywizacji działalności B+R (dzięki korzystnym poziomom dofinansowania) wśród przedsiębiorstw nie mających w tym zakresie doświadczeń.
- Wprowadzenie funkcji mediatora przy instytucjach wdrażających wsparcie B+R lub rozszerzenie zakresu kompetencji Rzecznika Funduszy Europejskich, w celu wzmocnienia reprezentacji wnioskodawców / beneficjentów wsparcia w sporach z instytucjami wdrażającymi interwencję publiczną.
- Za uzasadnione uznano zgłoszenie propozycji zmian w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów celem zniesienia przez tworzony fundusz VC obowiązku zgłaszania zamiaru koncentracji, a w pewnych przypadkach konieczności uzyskania zgody Prezesa UOKiK na koncentrację.
- Należy realizować działania poprawiające dostęp beneficjentów do aktualnej wykładni wymagań dotyczących procedury konkurencyjności m.in. poprzez publikowanie ich na stronach internetowych, a także poprzez możliwość bezpośredniego (telefonicznego) kontaktu ze specjalistami świadczącymi pomoc w stosowaniu tych procedur. Ponadto, wskazane jest dostosowanie tego mechanizmu do specyfiki projektów badawczo-rozwojowych.

Status rekomendacji

Status omówionych rekomendacji w grupie „inne” jest oczywiście zróżnicowany; wszystkie rekomendacje prawidłowo określiły ich adresatów. W analizowanym katalogu wszystkie rekomendacje poza dwiema, zostały zatwierdzone do realizacji.

---

¹⁰⁶ Por. Ocena skuteczności wdrażania PO IR przez NCBR, sprawności obsługi projektów oraz identyfikacji dobrych praktyk w Działaniu 1.1 - MODUŁ I skuteczność wdrażania PO IR.

Wspomniane powyżej dwie rekomendacje odrzucone to:

- wskazanie dotyczące powołania funkcji mediatora przy instytucjach wdrażających instrumenty wsparcia oraz
- wskazanie dotyczące modyfikacji regulacji prawnych (ustawy o ochronie konkurencji i konsumenta), dotyczących zgłaszania zamiaru koncentracji (wyłączenia funduszy VC finansowanych z udziałem środków publicznych spod rygorów kontroli koncentracji).

Bliższa analiza ww. zagadnień (szczególnie zaś drugiego z wymienionych) prowadzi do wniosku, że nie mają one obecnie pierwszorzędного znaczenia. Zresztą, w przypadku drugiej rekomendacji ewaluatorzy zaznaczyli, że została ona sformułowana jako zalecenie „rozważenia” tych zmian. Obecnie natomiast dodać można, że tego typu rozwiązanie jest skomplikowane, a dodatkowo jego wprowadzenie czyniłoby ewidentny wyłom w przepisach koncentracyjnych, z trudnymi do przewidzenia konsekwencjami). Z kolei pierwsza z tych rekomendacji wydaje się dyskusyjna, szczególnie w świetle obecności procedur odwoławczych na etapie wnioskowania o wsparcie oraz – na etapie wdrażania – istniejących możliwości dochodzenia do konsensusu na linii beneficjent-instytucja wdrażająca wsparcie. Dodać należy również, że instytucja Rzecznika Funduszy Europejskich nigdy nie planowana była jako mechanizm mediacji w sporach związanych z pozyskiwaniem / wykorzystywaniem wsparcia publicznego. Oznacza to, że jej logika funkcjonalna pozostaje daleka od sedna tej rekomendacji, czyli zapewnienia funkcji mediacyjnej w sporach zachodzących w związku z pozyskiwaniem wykorzystywaniem wsparcia unijnego.

Jeśli chodzi o mechanizm zwiększania budżetów projektów, to rozwiązanie to jest adekwatne również dla nowego programu. W związku z tym rekomendacja ta została zatwierdzona do wdrożenia z terminem realizacji w I kw. 2021 r. Będzie mogła być uwzględniona w mechanizmie wsparcia nowego programu, po stwierdzeniu możliwości i ustaleniu zasad zwiększania wartości projektów. Natomiast rekomendacja dotycząca szerszego stosowania pomocy *de minimis* w finansowaniu zakupów (niskonakładowych) infrastruktury badawczej oraz finansowaniu badań przemysłowych i rozwojowych (w obu przypadkach chodzi o zapewnienie wysokiej intensywności wsparcia) pozostaje bardziej właściwa dla programów regionalnych, we wszystkich przypadkach finansowania projektów B+R+I o stosunkowo niższej wartości (ewentualnie, również dla nowego programu ogólnokrajowego). W przyszłości powinna być ona brana pod uwagę głównie w ramach regionalnych programów operacyjnych.

4.3.6 Podsumowanie – rekomendacje kluczowe dla obszaru „System wdrażania PO IR+”

Optymalne zaprojektowanie, usprawnienie oraz, tam gdzie to możliwe, uproszczenie systemu wdrażania jest niezwykle ważnym wyzwaniem dla programu kolejnej perspektywy finansowej. Spośród analizowanych rekomendacji najważniejsze w tym obszarze wydają się dotyczyć redukcji obciążeń administracyjnych oraz procesu oceny wniosków.

Obciążenia administracyjne związane z procesem pozyskiwania wsparcia i realizacji projektów skutecznie zniechęcają niektóre firmy od aplikowania o środki unijne, a w przypadku innych podnoszą koszty projektu (z uwagi na konieczność zatrudnienia firm doradczych). Dlatego z całą pewnością **należy dążyć do redukcji obciążeń występujących na etapie aplikowania o wsparcie oraz wdrażania projektu**. Warto w tym kontekście wykorzystać doświadczenia z obecnej perspektywy finansowej i wnioski, i rekomendacje z badania obciążeń administracyjnych w PO IR. Istotną poprawę może przynieść również pogłębiona analiza zakresu danych zbieranych przez IP, w ramach której możliwe będzie zidentyfikowanie tych kategorii informacji, które beneficjent przekazuje instytucji kilkakrotnie w ramach różnych sprawozdań. Wdrożenie zaleceń z obecnego okresu programowania może się jednak okazać niewystarczające, ponieważ nowy program oznacza przygotowanie nowych systemów i wymogów sprawozdawczych, w których z dużym prawdopodobieństwem wystąpią inne problemy/obciążenia. Z tego powodu sugerujemy, aby na początku kolejnej perspektywy finansowej, co najmniej po roku (najlepiej po dwóch latach) od rozpoczęcia realizacji pierwszych projektów przeprowadzić pogłębione badanie obciążeń administracyjnych występujących na poszczególnych etapach wdrażania. Proces ten obejmować powinien zarówno proces aplikowania (tu wskazane jest przeprowadzenie badania obejmującego wnioskodawców i beneficjentów), jak i weryfikację zakresu informacji pozyskiwanych od beneficjenta na różnych etapach (od momentu składania wniosku o dofinansowanie, po sprawozdawczość dot. postępów realizacji projektów oraz monitorowanie jego efektów i trwałości). Ten ostatni etap przeprowadzony może być samodzielnie przez instytucje wdrażające (najlepiej we współpracy wszystkich instytucji zaangażowanych w proces wdrażania programu). Wskazane byłoby też uzupełnienie go przynajmniej o konsultację z przedstawicielami ewaluatorów. Dzięki temu, przy okazji przeglądu pozyskiwanych danych możliwe będzie zidentyfikowanie tych, które w przyszłości mogłyby być wykorzystywane w procesie ewaluacji, bez potrzeby zwracania się do beneficjentów po dane, które już są dostępne w systemie. Jednocześnie ewaluatorzy mogliby wskazać jakiś minimalny zakres dodatkowych informacji, które można pozyskiwać od beneficjentów (np. w ramach sprawozdań rocznych), i które również można by wykorzystać w ewaluacji.

W obszarze systemu wyboru projektów za kluczowe należy uznać wprowadzenie od początku realizacji programu kluczowych rozwiązań wypracowanych w obecnej perspektywie, tj. wprowadzonej nowelizacją „ustawy wdrożeniowej” z 2017 r., możliwości poprawiania wniosku pod kątem spełnienia odpowiednich kryteriów wyboru projektów. Należy przy tym pamiętać o skutkach tych zmian po stronie obciążeń zespołów i instytucji odpowiedzialnych za ocenę. Konieczne jest ustalenie „gotowości” poszczególnych instytucji i komórek do oceny określonej liczby wniosków, z ustaleniem wartości krytycznych. W nowej perspektywie finansowej wskazane jest również opracowanie udoskonalonej formuły oceny projektów, ukierunkowanej na podniesienie jakości pracy ekspertów dokonujących oceny wniosków.

Spośród rekomendacji zidentyfikowanych w obszarze współpracy z wnioskodawcami wskazać można na następujące, które w perspektywie potrzeb PO IR+ mają pierwszorzędne znaczenie. Po pierwsze, chodzi o podnoszenie atrakcyjności instrumentów finansowych, z uwagi na ich rosnące znaczenie w mechanizmie dystrybucji wsparcia. Biorąc pod uwagę pryzmat niniejszego obszaru rekomendacji powinno być to osiągnięte poprzez wdrażanie uproszczonych procedur selekcji odbiorców ostatecznych, przy wykorzystaniu przejrzystej (przyjaznej) dokumentacji formalnoprawnej. Ponadto, konieczne jest propagowanie tej formy wsparcia, na co wskazaliśmy w obszarze rekomendacji dotyczących bezpośrednio instrumentów finansowych. Po drugie, z badań ewaluacyjnych wynika, że konieczne jest zadbanie o przyjazny przekaz informacyjny, opisujący całą interwencję przewidzianą w nowym programie. Na czoło wysuwają się tu kwestie jasności przekazu i adekwatnego języka komunikacji informacji o programie, odpowiadającego percepcji reprezentowanej przez adresatów wsparcia. Działania w tym zakresie powinny być kontynuowane dla celów nowego programu – uznajemy, że doskonalenie w tym obszarze powinno stanowić proces ciągły, zapewniający przyrostowe, pozytywne zmiany jakości procesów komunikowania wszelkich informacji o programie, począwszy od jego celów, poprzez działania, aż po konkretne wskazania, interpretacje, czy dokumentację konkursową. Po trzecie, doskonalenie powinno dotyczyć elektronicznych mechanizmów kierujących procesami naborów, jak również wspomagających stronę realizacyjną (rozliczeniową projektów). Jak wskazuje się w rekomendacjach, w nowym programie, należy zadbać o sprawnie funkcjonujących generator wniosków.

Wśród rekomendacji z obszaru „Inne zagadnienia” za kluczową kwestię uznajemy wsparcie beneficjentów prowadzące do odpowiedniego rozumienia i stosowania procedury konkurencyjności (należy przy tym dodać, iż wdrożone zostały rozwiązania dostosowujące zasady „konkurencyjnego wyboru” do specyfiki projektów badawczo-rozwojowych). Wskazana powyżej rekomendacja zapewni redukcję ryzyk po stronie beneficjentów na etapie wdrażania dofinansowanych projektów, co z kolei stanowić będzie dodatkową zachętę do podejmowania projektów badawczo-rozwojowych z wykorzystaniem wsparcia publicznego. W tym znaczeniu jest to rekomendacja ważna z punktu widzenia potrzeb skutecznego wdrażania interwencji. Rekomendacja ta prowadzi do kształtowania bardziej przyjaznego środowiska formalnoprawnego, związanego z wdrażaniem wsparcia publicznego. Jest szczególnie istotna z punktu widzenia beneficjentów, bowiem redukuje ryzyko sankcji finansowych w związku z nieprawidłowym stosowaniem procedur konkurencyjności. To zaś, skutkować będzie pozytywnie w sferze *image* programu, jako narzędzia efektywnego i skutecznego wspierania rozwoju biznesu.

5. Planowanie ewaluacji na okres 2021-2027 dla PO IR+

5.1 Benchmarking badań ewaluacyjnych – przykłady dobrych praktyk w zakresie metodyki badawczej

W poniższej części przedstawiono wyniki analiz benchmarkingowych badań ewaluacyjnych. Obejmuje ona badania zrealizowane przez Państwa Członkowskie UE, Komisję Europejską, i Bank Światowy. Do identyfikacji i selekcji badań ewaluacyjnych wykorzystane zostały pomocniczo narzędzia stosowane w projekcie European Commission – Evaluation Helpdesk. Jednym z elementów projektu jest analiza i ocena planów ewaluacji oraz badań ewaluacyjnych realizowanych przez Państwa Członkowskie. Stąd na pierwszym etapie analizy benchmarkingowej wybrana została pula 15 badań ewaluacyjnych realizowanych przez Państwa Członkowskie w ramach CT1 i CT3 polityki spójności. Badania zaproponowane przez wykonawcę projektu¹⁰⁷ zostały uzupełnione przez przegląd również innych badań (nie są w nim wykazywane badania realizowane np. przez BŚ lub na zlecenie Komisji Europejskiej).

W kontekście przedstawianych dalej wyników analizy, należy już na wstępie zaznaczyć, że ewaluacje realizowane w ramach polskiego systemu ewaluacji, w tym w odniesieniu do rozpatrywanych w przedmiotowym badaniu instrumentów wsparcia przedsiębiorstw (CT1 i CT3) są zaawansowane biorąc pod uwagę wykorzystywane metody. Powszechne stało się m.in. stosowanie podejścia ewaluacji wpływu oraz bazującego na teorii programu. Z tego powodu, przedstawiane w dalszej części podrozdziału przykłady dobrych praktyk nie oznaczają, że dane rozwiązanie/ podejście badawcze nie jest stosowane na gruncie polskim (podobna uwaga dotyczy dobrych praktyk w zakresie komunikacji wyników badań ewaluacyjnych). Dlatego też, przedstawione przykłady badań zrealizowanych za granicą, często stanowią raczej punkt wyjścia do zaprezentowania badań z Polski oraz do dyskusji na temat możliwych – w naszej opinii – dalszych usprawnień.

W ramach badania zidentyfikowano dobre praktyki, w takich obszarach jak:

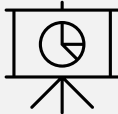
- Wykorzystanie podejścia ewaluacji wpływu z wykorzystaniem rygorystycznych metod szacowania efektów przyczynowych interwencji (np. metody kontryfakcyjne) oraz danych jednostkowych przedsiębiorstw gromadzonych w ramach systemów statystyki publicznej oraz rejestrów administracyjnych.
  - Z zaprezentowanego badania płynie w szczególności rekomendacje dotyczące potrzeby wykorzystania w ewaluacjach PO IR+, w jeszcze większym zakresie danych administracyjnych, w tym gromadzonych przez Statystykę publiczną ale również Krajowy Rejestr Sądowy (Ministerstwo Sprawiedliwości).
- Wykorzystanie podejścia ewaluacji opartej na teorii, ukierunkowanej na dogłębne zrozumienie mechanizmów oddziaływania interwencji publicznej. Badanie wskazało na:

---

¹⁰⁷ Projekt realizuje na zlecenie KE firma Applica, przy wsparciu podmiotów z poszczególnych Państw Członkowskich.

- możliwość wykorzystania analizy kontrybucji (wariantu TBE) w procesie ewaluacji PO IR+. Zastosowane podejście stanowić może wzór dla odtwarzania logiki programu wdrażanego za pomocą zróżnicowanego zestawu instrumentów jakim będzie w założeniu planowany PO IR+;
- użyteczność łączenia podejścia opartego na teorii z podejściem opartym o analizy kontrfaktyczne;
- dużą spójność analizy kontrybucji z szeroko stosowaną w procesie ewaluacji programów B+R+I (w tym także w ramach ewaluacji PO IR 2014-2020) metodą studiów przypadku.
- Wykorzystanie podejścia biografii innowacyjności użytecznego w szczególności w kontekście ustalania efektów pośrednich wsparcia w obszarze innowacyjności. Zaproponowane do wykorzystania w procesie ewaluacji PO IR+ podejście badawcze:
  - jest spójne z najbardziej aktualnymi modelami teoretycznymi wskazującymi na nieliniowy (złożony, interaktywny, rozproszony, sprzężeniowy etc.) charakter procesów innowacyjnych;
  - ułatwia analizę mechanizmów pośredniego oddziaływania realizacji PO IR+;
  - ułatwia analizę mechanizmów oddziaływania planowanych do wdrożenia w ramach PO IR+ instrumentów ukierunkowanych na rozwój współpracy firm z sektorem naukowo- badawczym, współpracy sektorowej i międzysektorowej firm czy też inicjatyw klastrowych.
- Wykorzystanie w analizach efektów porównań skuteczności instrumentów dotacyjnych z instrumentami finansowymi. Przeprowadzona analiza wskazuje na:
  - możliwość wykorzystania podejścia kontrfaktycznego do badania efektów wsparcia zwrotnego (instrumentów finansowych) oraz analiz porównawczych skuteczności wsparcia zwrotnego i bezzwrotnego MŚP;
  - potrzebę objęcia monitoringiem ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych.
- Wreszcie zastosowanie dłuższej niż programowa perspektywy badawczej w ocenie efektów przyczynowych wsparcia. Przeprowadzona analiza wskazuje na:
  - dużą użyteczność prowadzenia badań efektów przyczynowych w perspektywie średnio i długoterminowej;
  - użyteczność łączenia podejścia kontrfaktycznego z metodą studium przypadku;
  - konieczność dostosowywania metodyki do perspektywy badawczej (analiza wskazuje m.in. na malejącą użyteczność wywiadów z przedsiębiorcami proporcjonalnie do czasu jaki upłynął od momentu zakończenia projektu).

Tabela 1 Przykład dobrej praktyki nr 1: Ocena wpływu funduszy UE na badania i rozwój w firmach hiszpańskich, w latach 2007 - 2011¹⁰⁸

Nazwa badania		An Impact evaluation of EU Funds for R&D in Spanish companies in 2007 – 2011
Informacje kontekstowe	Kraj/region	Hiszpania
	Instytucja zlecająca badanie	Ministerstwo Finansów Hiszpanii
	Wykonawca badania	Instytut Studiów Podatkowych (Instituto de Estudios Fiscales)
	Program	Programy regionalne realizowane w ramach perspektywy 2007-2013
	Cel tematyczny	<ul style="list-style-type: none"> • Cel tematyczny 1
	Rodzaj ewaluacji	Ewaluacja wpływu
Ustalenia badania	Metodologia badania 	<p>W badaniu wykorzystane zostało podejście ewaluacji wpływu (CIE), w której zastosowano quasi-eksperymentalne podejście do ustalenia efektów przyczynowych wsparcia przedsiębiorstw w zakresie badań i rozwoju. Zastosowane zostały techniki <i>propensity score matching</i> wraz z techniką <i>difference in differences</i>.</p> <p>W badaniu wykorzystano dane z systemu monitorowania wsparcia publicznego, połączone z badaniem panelowym przedsiębiorstw (lata 2005-2011), prowadzonym przez Hiszpański Urząd Statystyczny.</p> <p>Analizowane były efekty wsparcia w zakresie wielkości sprzedaży, wydatków na wewnętrzne prace badawczo-rozwojowe, wielkość działu B+R oraz wielkość zatrudnienia. W badanej próbie podmiotów było ponad 700 beneficjentów, którzy otrzymali wsparcie na projekcie B+R oraz ok. 5 000 jednostek kontrolnych.</p> <p>W wyniku przeprowadzonych analiz kontrfaktycznych udało się uzyskać porównywalną (wolną od tzw. obciążenia selekcyjnego) próbę kontrolną.</p>
	Wyniki badania 	<p>Najważniejsze ustalenia badania:</p> <p>W badaniu ustalono pozytywny wpływ wsparcia B+R na wielkość uzyskiwanych przychodów oraz wartość wewnętrznych nakładów na B+R w grupie beneficjentów wsparcia. Ponadto badanie wykazało pozytywny wpływ zrealizowanych projektów na zatrudnienie, w tym w działach odpowiedzialnych za prowadzenie prac badawczo-rozwojowych.</p> <p>W badaniu zidentyfikowano rozmaite czynniki sprzyjające uzyskaniu wsparcia publicznego. Zaliczono do nich m.in. wielkość firmy, wiek firmy (młode firmy, częściej korzystały ze wsparcia programu). Wyższe prawdopodobieństwo wsparcia dotyczyło również firm z wcześniejszym doświadczeniem w realizacji prac B+R.</p>

¹⁰⁸ Por. [Link do dokumentu.](#)

Nazwa badania	An Impact evaluation of EU Funds for R&D in Spanish companies in 2007 – 2011
<p data-bbox="331 293 501 322">Dobre praktyki</p> 	<p data-bbox="582 293 1394 658">Przedstawione badanie zostało wyróżnione przez Komisję Europejską jako jedno z najlepiej ukończonych ewaluacji podczas VII Europejskiej Konferencji Ewaluacyjnej w Sofii, Bułgaria w 2016 roku¹⁰⁹. Aktualnie stanowi jeden z przykładów analizy, w której do oceny wpływu zastosowano rygorystyczne podejście pomiaru efektów wsparcia (analizy kontrfaktyczne). Dodatkowo na uwagę zasługuje wykorzystanie w badaniu danych pochodzących rejestrów statystyki publicznej, w szczególności wykorzystanie danych panelowych, z relatywnie długim (jak na tego typu analizę) szeregiem czasowym, na temat aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw.</p> <p data-bbox="582 683 1394 1458">Jak wskazano we wprowadzeniu do niniejszej części raportu, analogiczne podejście było również z powodzeniem kilkakrotnie stosowane na gruncie polskim. W tym kontekście warto chociażby wskazać realizowane ostatnio badania pomocy publicznej udzielanej zarówno w ramach PO IR jak i pomocy udzielanej za pośrednictwem RPO. Mamy tu na myśli odpowiednio następujące ewaluacje: <i>Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju; Ewaluacja pomocy publicznej PARP w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 oraz Ewaluacja regionalnej pomocy inwestycyjnej w zakresie celu tematycznego 3 w obszarze wzmocnienia konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020</i>. Polska ma zresztą doświadczenia w przedmiotowym zakresie sięgające jeszcze ewaluacji programów przedakcesyjnych (Phare), realizowanych w PARP. Jednocześnie to co dodatkowo wyróżnia przykłady ostatnich badań zrealizowanych na gruncie polskim, to ich dodatkowe uzupełnienie o podejście ewaluacji opartej na teorii. Pozwoliło ono lepiej zrozumieć mechanizmy działania instrumentów ukierunkowanych na wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw.</p> <p data-bbox="582 1482 1394 1921">Należy podkreślić, że przedstawione badania przynoszą bardzo cenną wiedzę na temat skuteczności wsparcia. Ich szczególna wartość polega z jednej strony na zastosowanym rygorystycznym podejściu metodycznym, a z drugiej na wykorzystaniu rzetelnych danych, pochodzących z rejestrów statystyki publicznej. Jednocześnie w kontekście drugiego zagadnienia należy pamiętać, że krytycznym warunkiem możliwości realizacji przedmiotowych badań jest właśnie dostęp do odpowiednich danych. W obecnej perspektywie finansowej realizacja większości przedmiotowych badań była możliwa dzięki współpracy instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie programów UE a GUS (i szerszej koordynacji procesu na poziomie MFiPR). Co do zasady stoimy na stanowisku, że podobna współpraca jest również niezbędna w perspektywie 2021-2027.</p>

¹⁰⁹ Por. [Link do strony konferencji](#).

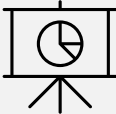

Nazwa badania	An Impact evaluation of EU Funds for R&D in Spanish companies in 2007 – 2011
	<p>Jednocześnie warto rozszerzyć zakres analizowanych danych o inne uzupełniające źródła danych, które pojawiły się w ostatnich latach, wraz z postępującymi procesami cyfryzacji polskiej administracji publicznej. Mamy tu w szczególności na myśli dane udostępniane w ramach Krajowego Rejestru Sądowego, które obejmują sprawozdania finansowe przedsiębiorstw. Od kilku już lat są one przedstawiane w wystandaryzowanej postaci (pliki xml) i są upubliczniane. Znane są już pierwsze doświadczenia ich wykorzystania w ramach przywoływanego badania pomocy publicznej PARP. Sądzymy, że dane te powinny stanowić stały element systemu monitorowania i oceny w ramach programów wsparcia przedsiębiorstw przyszłej perspektywy finansowej.</p> <p>Jednocześnie konieczne jest podjęcie kilku działań, które pozwolą w pełni korzystać z potencjału tych danych. W przypadku danych KRS problemem pozostaje bowiem ich „masowe” pozyskanie dla większej grupy jednostek. Dane są co prawda upubliczniane i nie ma problemu z analizą pojedynczych sprawozdań, czy nawet grupy sprawozdań, to staje się to stosunkowo kłopotliwe i czasochłonne w przypadku większych populacji. Z tego powodu należałoby podjąć kroki w celu nawiązania formalnej współpracy między MFiPR a Ministerstwem Sprawiedliwości, które zarządza systemem eKRS¹¹⁰. W minimalnym zakresie efektem współpracy powinna być możliwość pozyskania „kompletu” złożonych sprawozdań, dla wyszczególnionej grupy podmiotów. W wariantcie optymalnym, warto rozważyć realizację wspólnego projektu informatycznego, którego efektem byłoby opracowanie dedykowanego API, które umożliwiłoby poszczególnym instytucjom pozyskiwanie pożądaných danych w zautomatyzowany sposób.</p>

Źródło: opracowanie własne

¹¹⁰ Por. [Link do serwisu eKRS.](#)

Tabela 2 Przykład dobrej praktyki 2: Program Operacyjny Berlin 2014-2020 EFRR

Nazwa badania	Evaluation of PA 1 'Innovation' in the Berlin OP, 2014-2020	
Informacje kontekstowe	Kraj/region	Niemcy/Berlin
	Instytucja zlecająca badanie	Departament Gospodarki, Energii i Przedsiębiorstw Senatu Berlina (SenWiEnBe)
	Wykonawca badania	IfS Institut für Stadtforschung und Strukturpolitik GmbH.
	Program	Program Operacyjny Berlin 2014-2020 EFRR
	Cel tematyczny	<ul style="list-style-type: none"> • Cel tematyczny 1 • Priorytet inwestycyjny 1b
	Rodzaj ewaluacji	Ewaluacja wpływu
Ustalenia badania	<p>Metodologia badania</p> 	<p>Jest to badanie ewaluacyjne realizowane w latach 2014-2020. Wstępne wyniki ewaluacji zaprezentowane zostały w raporcie częściowym (2018). Pełne wyniki badania przedstawione zostaną w raporcie końcowym do końca roku 2020.</p> <p>Ewaluacja bazuje na innowacyjnej metodzie badawczej <i>Innovation Biography</i>. Celem metody jest odtworzenie procesu innowacyjnego od momentu powstania pomysłu do jego wdrożenia. Istotnym elementem badania jest analiza systemowego kontekstu procesu opracowywania i wdrażania innowacji. Metoda pozwala na uchwycenie sposobów dyfuzji wiedzy w czasie i przestrzeni, identyfikację kluczowych etapów procesu oraz ocenę znaczenia kontekstu społeczno- ekonomicznego i współpracy pomiędzy głównymi aktorami.</p> <p>Metoda zakłada systematyczne powtarzanie prac badawczych (badań terenowych) w określonych odstępach czasu. W przypadku niniejszej ewaluacji badania terenowe powtarzane były dla każdego studium przypadku raz w roku.</p> <p>Badanie obejmowało analizę 23 studiów przypadku i zrealizowane zostało w ramach następujących etapów z zastosowaniem odpowiadających im narzędzi badawczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etap I: faza przygotowawcza w postaci analizy danych zastanych (analiza dokumentacji aplikacyjnej, danych monitoringowych i statystycznych, danych biznesowych badanych firm etc.) • Etap II: wywiady narracyjne zakładające swobodne wypowiedzi respondentów strukturyzowane przez badacza za pomocą odpowiedniej <i>check listy</i> zawierającej pytania kierunkujące. Celem tego etapu było odtworzenie historii innowacji od momentu powstania pomysłu do jego wdrożenia z uwzględnieniem interakcji wewnętrznych i zewnętrznych w stosunku do firmy i projektu.

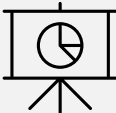
Nazwa badania	Evaluation of PA 1 'Innovation' in the Berlin OP, 2014-2020
	<ul style="list-style-type: none"> • Etap III: analiza sieciowa służąca odtworzeniu systemu interakcji aktorów zaangażowanych w badany proces innowacji. Na tym etapie wykorzystywane były zarówno narzędzia analizy sieci społecznych jak i jakościowe metody zbierania danych w postaci wywiadów indywidualnych z głównymi aktorami wewnętrznymi i zewnętrznymi. • Etap IV: obserwacja uczestnicząca oraz wywiady częściowo ustrukturyzowane zrealizowane w celu uzupełnienia, uszczegółowienia i wzbogacenia materiału badawczego. Na tym etapie po dokonaniu analizy sieciowej szczególną uwagę poświęcono perspektywie aktorów zewnętrznych w stosunku do badanych firm i projektów (użytkowników/klientów, kooperantów, instytucji otoczenia biznesu, przedstawicieli administracji). • Etap V: triangulacja danych. • Etap VI: dokumentacja „biografii innowacji” i przygotowanie raportów ze studiów.
<p>Wyniki badania</p> 	<p>Udzielone wsparcie badawczo-rozwojowe przyczyniło się przede wszystkim do obniżenia kosztów prac B+R ponoszonych przez beneficjentów, a tym samym związanego z tym ryzyka. Ponadto sprzyjało zwiększeniu intensywności i szybkości rozwoju opracowywanych produktów. Projekty przekładały się także pośrednio na poprawę jakości i rozwój procesów i produktów nieobjętych bezpośrednio wsparciem. Zaobserwowano także poprawę jakości zarządzania innowacjami, w tym w szczególności w zakresie planowania rozwoju produktów. Wsparte prace B+R miały wpływ na zmianę modeli biznesowych badanych firm (np. specjalizacja jako rezultat projektu) co było szczególnie widoczne w przypadku firm małych i funkcjonujących na rynku stosunkowo krócej.</p> <p>Firmy podniosły swój potencjał innowacyjny także dzięki zwiększeniu dostępności do zasobów partnerów dysponujących większym doświadczeniem i zapleczem badawczym. Istotnym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi firm była ich korzystna lokalizacja w innowacyjnych <i>hotspotach</i> na terenie miasta.</p>
<p>Dobre praktyki</p> 	<p>Całościowe podejście badawcze zastosowane w ramach analizowanej ewaluacji (metoda <i>Innovation Biography</i>) stanowi przykład dobrej praktyki z możliwością wykorzystania w procesie ewaluacji PO IR+.</p> <p>Opisana metoda wynikająca z aktualnych teoretycznych modeli procesów innowacji jest możliwa do wykorzystania w procesie ewaluacji PO IR+ w szczególności w przypadku oceny efektów pośrednich programu oraz badań obejmujących swoim zakresem interwencje ukierunkowane na wspieranie współpracy w ramach systemu innowacji (w tym współpracy z sektorem nauki).</p>

Nazwa badania	Evaluation of PA 1 'Innovation' in the Berlin OP, 2014-2020
	<p>Zastosowane w ramach analizowanej ewaluacji metoda <i>Innovation Biography</i> to stosunkowo nowe podejście badawcze służące odtworzeniu procesu powstawania innowacji ze szczególnym uwzględnieniem interakcji zachodzących pomiędzy głównymi uczestnikami procesu w ramach systemu innowacji. Celem metody jest odtworzenie relacji przyczynowo- skutkowych zaistniałych w konkretnym kontekście terytorialnym i sektorowym.</p> <p>Metoda bazuje na teoretycznych założeniach nowej geografii ekonomicznej i przybiera formę studiów przypadku realizowanych w ramach kilkuletnich (3-4 lata) i powtarzanych systematycznie badań. Wieloletnia perspektywa badawcza umożliwia obserwację długoterminowej ewolucji projektu w interakcji z najbliższym otoczeniem a tym samym pozwala na odtworzenie złożonego modelu oddziaływania wsparcia udzielanego w ramach programów B+R+I.</p> <p>W przypadku ewaluacji PO IR+ metoda ta może zatem zostać zaadoptowana do wieloletnich i powtarzalnych procesów badawczych jako element podejścia opartego na teorii. Jednym z głównych atutów metody jest jej systemowe i interakcyjne podejście do badanych interwencji dzięki czemu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stanowi ona użyteczne narzędzie badawcze spójne z najbardziej aktualnymi modelami teoretycznymi wskazującymi na nieliniowy (złożony, interaktywny, rozproszony, sprzężeniowy etc.) charakter procesów innowacyjnych; • ułatwia analizę mechanizmów pośredniego oddziaływania realizacji PO IR+ tj. efektów programu dla najbliższego otoczenia beneficjentów i projektów co jak wskazują doświadczenia z obecnej perspektywy stanowi wciąż wyzwanie badawcze dla uczestników systemu ewaluacji zarówno po stronie zamawiających jak i wykonawców; • ułatwia analizę mechanizmów oddziaływania szeregu specyficznych i planowanych do wdrożenia w ramach PO IR+ instrumentów ukierunkowanych na rozwój współpracy firm z sektorem naukowo- badawczym, współpracy sektorowej i międzysektorowej firm czy też inicjatyw klastrowych.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3. Przykład dobrej praktyki 3: Ewaluacja ex-post polityki spójności 2007-2013 w zakresie wsparcia dużych przedsiębiorstw

Nazwa badania		Ex post evaluation of Cohesion Policy programmes 2007-2013, focusing on the European Regional Development Fund (ERDF) and the Cohesion Fund (CF)
Informacje kontekstowe	Kraj/region	Badanie obejmowało 8 Państw Członkowskich UE: Austria, Czechy, Hiszpania Niemcy, Węgry, Włochy, Polska, Portugalia.
	Instytucja zlecająca badanie	Komisja Europejska
	Wykonawca badania	Konsorcjum: <ul style="list-style-type: none"> • KPMG Hungary Ltd. • Prognos AG
	Program	8 programów operacyjnych (uwzględniających wsparcie dużych przedsiębiorstw) wdrażanych w Państwach Członkowskich objętych badaniem.
	Cel tematyczny	<ul style="list-style-type: none"> • Cel tematyczny 1 • Cel tematyczny 3
	Rodzaj ewaluacji	Ewaluacja wpływu
Ustalenia badania	<p>Metodologia badania</p> <p>W badaniu wykorzystane zostało podejście ewaluacji opartej na teorii (TBE) polegające na odtworzeniu i weryfikacji teorii interwencji. W przypadku niniejszej ewaluacji zastosowana została konkretna metoda (odmiana) ewaluacji opartej na teorii tj. analiza kontrybucji uzupełniona o analizę porównawczą studiów przypadku. Celem badania była zatem weryfikacja odtworzonej teorii interwencji w ramach iteracyjnego procesu testowania w oparciu o zgromadzone dowody tj. dostępną literaturę i wyniki badań w zakresie wsparcia dużych przedsiębiorstw oraz wyniki studiów przypadków.</p> <p>Proces badawczy przebiegał w ramach następujących kroków w zastosowaniu odpowiednich metod i narzędzi badawczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krok I i II: odtworzenie relacji przyczynowo- skutkowych interwencji ukierunkowanych na wsparcie dużych przedsiębiorstw i stworzenie na tej podstawie teorii zmiany (przegląd literatury i wywiady z przedstawicielami instytucji zarządzających) • Krok III: zgromadzenie materiały badawczego (dowodów) na użytek weryfikacji teorii zmiany (przegląd wyników badań ewaluacyjnych, konsultacje z ekspertami) 	

Nazwa badania	Ex post evaluation of Cohesion Policy programmes 2007-2013, focusing on the European Regional Development Fund (ERDF) and the Cohesion Fund (CF)
	<ul style="list-style-type: none"> • Krok IV: ocena udziału (kontrybucji) interwencji w zaobserwowanych zmianach (konsultacje z ekspertami oraz przedstawicielami instytucji zarządzających i wdrażających • Krok V: zebranie dodatkowego materiału badawczego (przeprowadzenie 45 studiów przypadków, w tym około 130 wywiadów) • Krok VI: rewizja i wzmocnienie opisu udziału interwencji w zaobserwowanych zmianach (konsultacje z ekspertami oraz przedstawicielami instytucji zarządzających i wdrażających, w tym seminarium podsumowującego z udziałem 40 uczestników). <p>Kluczowym elementem i przedmiotem badania były odtworzone i testowane w ramach ewaluacji teorie interwencji. Z uwagi na międzynarodowy charakter badania (8 programów operacyjnych objętych analizą) odtworzonych zostało łącznie 27 specyficznych teorii zmian dla poszczególnych krajów, które po wieloetapowym procesie klasyfikacji sprowadzone zostały do 4 ogólnych teorii wsparcia dużych przedsiębiorstw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • LE (<i>Large Enterprises</i>) 1: Inwestycje dużej skali • LE2: Rozwój technologiczny • LE3: Wsparcie innowacji • LE4: Wsparcie potencjału B+R.
<p>Wyniki badania</p> 	<p>Najważniejsze ustalenia badania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • W 20% przypadków nastąpiła pożądana zmiana zachowania dużych przedsiębiorstw i wsparcie było jedną z głównych przyczyn realizacji projektu (największa zmiana obserwowana była w przypadku firm dotkniętych skutkami kryzysu finansowego). • W 50% przypadków udzielone wsparcie miało pozytywny wpływ na czas realizacji i zakres wdrożonych projektów (w tym na zakres współpracy z kooperantami czy też poziom zatrudnienia). • W 30% przypadków wsparcie miało niewielki wpływ na zachowanie dużych przedsiębiorstwa. • W zdecydowanej większości wsparcie przełożyło się na pozytywne efekty bezpośrednie (95%) i efekty pośrednie (75%), niemniej nie wszystkie zaobserwowane rezultaty udało się zweryfikować jako skutek udzielonego wsparcia. Jednym z czynników ograniczających zakres oddziaływania pośredniego był brak jego uwzględnienia na etapie planowania. • Długoterminowa trwałość projektów dużych przedsiębiorstw jest niepewna. Czynnikiem sprzyjającym trwałości efektów jest trafne dopasowanie projektów do struktury lokalnego przemysłu i ich wpisywanie się w lokalne strategii rozwoju. • Do najbardziej skutecznych rodzajów interwencji należały:

Nazwa badania	Ex post evaluation of Cohesion Policy programmes 2007-2013, focusing on the European Regional Development Fund (ERDF) and the Cohesion Fund (CF)
	<ul style="list-style-type: none"> - projekty przekładające się na finansowe i pozafinansowe korzyści dla MŚP i regionalnego system innowacji (efekty takie obserwowane były gdy wspierane przedsiębiorstwa odpowiadały regionalnej strukturze przemysłu oraz prowadziły współpracę z lokalnymi firmami i lokalnymi ośrodkami naukowymi). - wsparcie udzielone dużym przedsiębiorstwom definiowanym jako firmy „średniej kapitalizacji” (w szczególności firmy zatrudniające niewiele powyżej 250 pracowników) umożliwiające im inwestowanie w przyszły wzrost, - wsparcie udzielona dużym firmom, które kontynuowały inwestycje na obszarze UE.
<p>Dobre praktyki</p> 	<p>Analizowana ewaluacja stanowi jako całość przykład dobrej praktyki zastosowania podejścia ewaluacji opartej o teorię (TBE). Jest to jeden z pierwszych przykładów usystematyzowanego sposobu wykorzystania TBE w Europie w tej skali na poziomie międzynarodowym (badaniem objętych 8 krajów i przeprowadzonych 45 pogłębionych studiów przypadku).</p> <p>Wykorzystany w ramach badania konkretny wariant TBE w postaci analizy kontrybucji stanowić może użyteczne narzędzie (podejście) badawcze w procesie ewaluacji PO IR+. Jedną z zalet metody jest możliwość jej wykorzystania do badania złożonych i zróżnicowanych interwencji. Jako dobrą praktykę z niniejszego badania uznać bowiem należy m.in. syntetyczne i jednocześnie wyczerpujące (uwzględniające założenia, czynniki zewnętrzne oraz efekty pośrednie) ujęcie relacji przyczynowo-skutkowych zachodzących w ramach różnych programów wdrażanych za pomocą różnych instrumentów. Proces ten stanowić może zatem wzór dla odtwarzania logiki programu wdrażanego za pomocą zróżnicowanego zestawu instrumentów jakim będzie w założeniu planowany PO IR+.</p> <p>Zaletą analizowanego badania było także bazowanie na etapie testowania teorii zmiany na wynikach ewaluacji wpływu wykorzystujących podejście kontrybucyjne. Pozwoliło to na rzetelną weryfikację zaistnienia spodziewanych efektów na poziomie mikroekonomicznym (na poziomie przedsiębiorstw). Ze względu na porównawczy charakter badania pewną barierę stanowił jednak brak dostępności wyników analiz kontrybucyjnych dla wszystkich zidentyfikowanych w ramach analizy kontrybucji związków przyczynowo-skutkowych. Stąd w przypadku ewaluacji PO IR+ rekomendujemy przeprowadzanie osobnych analiz kontrybucyjnych dla poszczególnych badań ewaluacyjnych z wykorzystaniem podejścia ewaluacji opartej na teorii w tym z zastosowaniem analizy kontrybucji.</p>

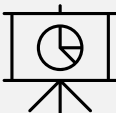
Nazwa badania	Ex post evaluation of Cohesion Policy programmes 2007-2013, focusing on the European Regional Development Fund (ERDF) and the Cohesion Fund (CF)
	<p>Wyniki ewaluacji wskazują także na dużą spójność analizy kontrybucji z szeroko stosowaną w procesie ewaluacji programów B+R+I (w tym także w ramach ewaluacji PO IR 2014-2020) metodą studiów przypadku. Metoda ta jako uzupełnienie ewaluacji opartej na teorii okazała użytecznym narzędziem badawczym do analizy wpływu interwencji służących wsparciu dużych przedsiębiorstw. W tym przypadku bowiem poza efektami ekonomicznymi na poziomie wspartych firm (weryfikowanymi m.in. za pomocą analiz kontrfaktycznych) równie istotne, a dla niektórych rodzajów interwencji nawet istotniejsze, są efekty pośrednie i efekty mnożnikowe dla otoczenia (małych i średnich przedsiębiorstw, systemu innowacji, regionalnego rozwoju społeczno-ekonomicznego itp.). Studia przypadków ułatwiają analizę tego typu mechanizmów oddziaływania interwencji (Por. Przykład 2).</p> <p style="text-align: center;">***</p> <p>Warto podkreślić, że na gruncie polskim również mamy badania, które wpisują się kompleksowo w podejście oparte na teorii. Są nimi m.in. najnowsze badania pomocy publicznej – odpowiednio programu pomocowego NCBR oraz PARP¹¹¹. Zastosowano w nich podobnie jak w badaniu WP4 pogłębioną analizę służącą odtworzeniu i weryfikacji teorii programu. Dodatkowo badania oparte na teorii zostały wsparte wynikami analiz kontrfaktycznych, co dodatkowo wzmacnia siłę formułowanych wniosków i rekomendacji. Praktyka ta jest zdecydowanie warta kontynuacji również w kolejnej perspektywie finansowej.</p>

Źródło: opracowanie własne

¹¹¹ Oba badania realizowane były w związku z formalnym wymogiem Komisji Europejskiej, w zakresie dużych programów, w których udzielana jest pomoc publiczna przedsiębiorstwom.

Tabela 4. Przykład dobrej praktyki 4: Analiza porównawcza skuteczności wsparcia zwrotnego i bezzwrotnego.

Nazwa badania		Comparative counterfactual impact evaluation of repayable and non-repayable financial assistances to SMEs in Hungary
Informacje kontekstowe	Kraj/region	Węgry
	Instytucja zlecająca badanie	Biuro Prezesa Rady Ministrów na Węgrzech
	Wykonawca badania	Equinox Consulting Ltd.
	Program	Program Operacyjny Rozwój Gospodarczy 2007-2013
	Cel tematyczny	<ul style="list-style-type: none"> • Cel tematyczny 3
	Rodzaj ewaluacji	Ewaluacja wpływu
Ustalenia badania	Metodologia badania 	<p>Badanie zrealizowane zostało w ramach procesu ewaluacji ex- ante dla okresu programowania 2014-2020. Celem badania było porównanie skuteczności wsparcia zwrotnego i bezzwrotnego udzielanego MŚP w okresie 2007-2013. Badanie zrealizowane zostało z wykorzystaniem dwóch metod kontrfaktycznych tj. 1. <i>propensity score matching</i> (PSM) oraz 2. <i>difference-in-differences</i> (DiD).</p> <p>Analiza przeprowadzona została dla czterech ogólnych schematów wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie zwrotne w regionie lepiej rozwiniętym (Węgry Centralne), • wsparcie bezzwrotne w regionie lepiej rozwiniętym (Węgry Centralne), • wsparcie zwrotne w regionach słabiej rozwiniętych, • wsparcie bezzwrotne w regionach słabiej rozwiniętych. <p>Umożliwiło to przeprowadzenie analizy porównawczej wsparcia także w wymiarze terytorialnym.</p>
	Wyniki badania 	<p>Wyniki badania wskazały na wyraźnie wyższą relatywną skuteczność wsparcia udzielanego za pomocą instrumentów zwrotnych na obszarze regionu lepiej rozwiniętego (Węgry Centralne) i nieco wyższą skuteczność instrumentów bezzwrotnych dla regionów słabiej rozwiniętych.</p> <p>Należy jednak podkreślić, że wnioski te odnoszą się jedynie do niewielkiego segmentu systemu wsparcia MŚP na Węgrzech. Badaniem</p>

Nazwa badania	Comparative counterfactual impact evaluation of repayable and non-repayable financial assistances to SMEs in Hungary
	objęte zostały bowiem jedynie wybrane instrumenty o stosunkowo niskiej średniej wartości dofinansowania (około 20 000 – 40 000 euro).
<p data-bbox="331 495 502 524">Dobre praktyki</p> 	<p data-bbox="584 465 1342 568">Badanie stanowi przykład dobrej praktyki w zakresie wykorzystania metod kontrfaktycznych do przeprowadzania analiz porównawczych skuteczności i efektywności zwrotnego i bezzwrotnego wsparcia MŚP.</p> <p data-bbox="584 613 1385 1016">W bieżącym okresie programowania większość badań ewaluacyjnych, zarówno na poziomie regionalnym jak i centralnym, dotyczących instrumentów finansowych koncentrowała się na ocenach wdrożeniowych i systemowych oraz analizach dotyczących zapotrzebowania finansowego i inwestycyjnego (m.in. badania luki finansowej w ramach ocen ex-ante). Brak jest natomiast ewaluacji wpływu, w tym z wykorzystaniem podejścia kontrfaktycznego. Z uwagi na przewidywaną istotną rolę finansowania zwrotnego w przyszłym okresie programowania (w tym także w postaci instrumentów łączących wsparcie zwrotne i bezzwrotne) należałoby rozważyć realizację tego typu ewaluacji w większym zakresie.</p> <p data-bbox="584 1061 1390 1352">Jedną z barier utrudniających ewaluację wsparcia zwrotnego jest sygnalizowany w badaniach ewaluacyjnych i opisany we wcześniej części raportu problem dostępności do informacji na temat ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych. Informacje te nie są bowiem zbierane w ramach systemu monitoringu (SL2014). Stąd w tym kontekście na znaczeniu zyskuje rekomendacja zaklasyfikowana we wcześniej części raportu jako kluczowa mówiąca o potrzebie objęcia monitoringiem także odbiorców ostatecznych.</p>

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5. Przykład dobrej praktyki 5: Program Operacyjny Badania i Konkurencyjność 2007-2013 Kalabria, Kampania, Apulia i Sycylia

Nazwa badania		Evaluation of R&D interventions funded by the Research and competitiveness OP, 2007-2013
Informacje kontekstowe	Kraj/region	Włochy/Kalabria, Kampania, Apulia, Sycylia
	Instytucja zlecająca badanie	Ministerstwo Rozwoju Ekonomicznego
	Wykonawca badania	Konsorcjum: <ul style="list-style-type: none"> Istituto di Management Scuola Superiore Sant'Anna Vision e Value
	Program	Program Operacyjny Badania i Konkurencyjność 2007-2013 Kalabria, Kampania, Apulia i Sycylia
	Cel tematyczny	<ul style="list-style-type: none"> Cel tematyczny 1 Priorytet inwestycyjny 1.2
	Rodzaj ewaluacji	Ewaluacja wpływu
Ustalenia badania	Metodologia badania 	<p>W ramach badania zastosowane zostały następujące metody badawcze:</p> <ul style="list-style-type: none"> Analiza dokumentów programowych, Analiza danych monitoringowych, Wywiady (IDI) z przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie programu Analizy kontrfaktyczne z użyciem trzech metod: <i>difference-in-differences</i> (DiD), <i>propensity score matching</i> (PSM) oraz <i>regression discontinuity design</i> (RDD), Pogłębiona studia przypadków (6) przedsiębiorstw objętych wsparciem <p>Podstawę dla szacowania efektów i identyfikacji mechanizmów oddziaływania a następnie formułowania wniosków stanowiły głównie analizy kontrfaktyczne (pomiar wpływu) oraz komplementarne wobec nich studia przypadków (wyjaśnienie mechanizmów oddziaływania).</p>
	Wyniki badania 	<p>Zgodnie z wynikami badania udzielone wsparcie:</p> <ul style="list-style-type: none"> miało największy wpływ na obrót i dostęp do kredytu oraz umiarkowany wpływ na wzrost zatrudnienia, było najskuteczniejsze w przypadku małych przedsiębiorstw (o obrocie od 2 do 10 mln euro) skutecznie aktywizowało kapitał relacyjny przedsiębiorstw, ograniczyło ryzyko finansowe, w tym ryzyko związane z realizacją projektów B+R+I (w tym dzięki poprawie dostępu do kredytu),

Nazwa badania	Evaluation of R&D interventions funded by the Research and competitiveness OP, 2007-2013
<p data-bbox="331 472 501 499">Dobre praktyki</p> 	<ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="639 353 1393 421">• przełożyło się na widoczne pozytywne efekty wizerunkowe w wyniku realizacji projektów B+R+I. <p data-bbox="582 477 1385 728">Ewaluacja stanowi przykład dobrej praktyki badania łączącego analizy kontrfaktyczne z komplementarnymi analizami jakościowymi na poziomie mikro (studia przypadków). Dodatkową zaletą badania jest moment jego realizacji (4 lata po zakończeniu wdrażania projektów) pozwalający na uchwycenie efektów mających szansę materializacji w dłuższym okresie. Analiza niniejszej ewaluacji pozwala także na identyfikację ograniczeń badawczych związanych z oceną efektów długoterminowych.</p> <p data-bbox="582 752 1380 1003">Badanie należy ocenić jako przykład dobrej praktyki ewaluacji wpływu wykorzystującej metody kontrfaktyczne w powiązaniu z metodami jakościowymi (studia przypadków). Podejście takie umożliwiło z jednej strony weryfikację zaistnienia efektów przyczynowych wsparcia (moduł kontrfaktyczny badania), z drugiej zaś pozwoliło na identyfikację, opis i wyjaśnienie mechanizmów oddziaływania (moduł jakościowy ze studiami przypadków).</p> <p data-bbox="582 1028 1380 1391">Dodatkową zaletą badania był moment przeprowadzenia analiz. Ewaluacja zrealizowana została w latach 2018-2019 i dotyczyła interwencji z okresu programowania 2007-2013 (konkursów ogłoszonych w roku 2009). Faktyczne rozpoczęcie analizowanych projektów (inwestycji) nastąpiło w roku 2010 a ich średni czas trwania wynosił 3,5 roku. Pełne dane finansowe niezbędne do dokonania analiz kontrfaktycznych dostępne były dla roku 2017. Stąd horyzont badawczy uznać można jako średnioterminowy (około 4 lata od zakończenia projektów) a tym samym dłuższy niż w przypadku większości badań ewaluacyjnych realizowanych w Polsce.</p> <p data-bbox="582 1415 1390 1632">Badanie dostarczyło szeregu pogłębionych obserwacji możliwych do uchwycenia w perspektywie średnioterminowej i pozwalających na sformułowanie użytecznych rekomendacji dla perspektywy 2021+. Umożliwiło także na wyciągnięcie wniosków dotyczących planowania i realizacji procesów badawczych zmierzających do oceny efektów średnio i długoterminowych.</p> <p data-bbox="582 1657 1390 2020">Po pierwsze, pomimo stosunkowo długiego okresu od momentu zakończenia projektów (4 lata) nie wszystkie efekty procesów innowacyjnych we wspartych przedsiębiorstwach miały szansę zaistnieć w pełnym wymiarze (pomimo zidentyfikowanych w ramach studiów przypadków pozytywnych zmian np. w podejściu przedsiębiorstw do prac B+R czy percepcji ryzyka). Potwierdza to długoterminowy charakter oddziaływania programów wsparcia innowacyjności opartej o procesy badawczo- rozwojowe. Wskazuje także na potrzebę przywiązywania większej wagi do identyfikacji „wstępnych sygnałów” świadczących o pozytywnej reakcji beneficjentów na udzielone wsparcie (np. w postaci</p>

Nazwa badania	Evaluation of R&D interventions funded by the Research and competitiveness OP, 2007-2013
	<p>większej skłonności do współpracy z sektorem badawczym czy planów dotyczących kontynuacji prac podjętych w ramach wspartych projektów). Pozwoli to zachować użyteczność ewaluacji jako źródła informacji w sytuacji braku możliwości oceny pełnego wpływu wsparcia (np. w postaci poprawy sytuacji ekonomiczno- finansowej przedsiębiorstw) na danym etapie wdrażania programu.</p> <p>Po drugie horyzont czasowy badania utrudniał realizację badań jakościowych w postaci studiów przypadków. Poziom wiarygodności i szczegółowości danych pozyskiwanych w ramach wywiadów z przedsiębiorcami maleje bowiem proporcjonalnie do czasu jaki upłynął od momentu zakończenia projektu. Dlatego w celu zachowania użyteczności studiów przypadków i przeprowadzanych w ich ramach badań jakościowych (wywiadów) należy rozważyć ich stosowanie dla wcześniejszych etapów oceny po zakończeniu projektów lub w różnych punktach czasu (powtarzanie badań) w ramach dłuższych procesów badawczych (por. Przykład 4)</p> <p>Uzupełniająco jako przykład dobrej praktyki w zakresie zastosowania odpowiednio długiego horyzontu czasowego służyć może także podejście zastosowane w ramach badania zrealizowanego przez Bank Światowy na zlecenie KE „Zwrot z inwestycji publicznych wsparcia MŚP i innowacji w Polsce”¹¹². Badanie to jest ewaluacją wpływu wykorzystującą do pomiaru efektów analizy kontrfaktycznej i dotyczy interwencji wdrażanych w okresie 2007-2013. Przyjęty horyzont czasowy umożliwił uchwycenie ekonomicznych efektów wsparcia przedsiębiorstw mających szansę zaistnieć w perspektywie średnioterminowej (m.in. w postaci wzrostu produktywności, sprzedaży, eksportu czy zatrudnienia). Pozwoliło to na sformułowanie wniosków i rekomendacji możliwych do wykorzystania w procesie programowania wsparcia dla okresu 2021-2027. Z uwagi na wprowadzone w obecnym okresie programowania zmiany i dostosowania w stosunku do okresu poprzedzającego bardziej użyteczne dla prac nad PO IR+ byłyby oczywiście wyniki badań dotyczące okresu 2014-2020. Niemniej efekty ekonomiczne wdrażanego obecnie wsparcia przedsiębiorstw będą możliwe do obserwacji dopiero około roku 2025. Jak słusznie zauważają autorzy badania „decydenci nie mogą czekać tak długo. Potrzebują informacji już teraz, aby podejmować decyzje dotyczące nadchodzącego okresu programowania”. Ze względu na fakt iż cele, beneficjenci, instrumenty oraz instytucje wdrażające w tych dwóch okresach nie uległy zasadniczym zmianom.</p>

Źródło: opracowanie własne

¹¹² Zwrot z inwestycji publicznych wsparcia MŚP i innowacji w Polsce. Raport podsumowujący, 2019.

5.2 Studium przypadku – dobre praktyki w zakresie komunikacji wyników badań ewaluacyjnych

W niniejszej części przedstawiono podsumowanie analizy studiów przypadku opracowań badawczych, zarówno realizowanych w Polsce (dwa przypadki), jak i poza granicami kraju (trzy przypadki zagraniczne)¹¹³. Przypadki te dobrano spośród kilkudziesięciu poddanych przeglądowi wstępnemu w toku prowadzonych prac badawczych.

Przedstawione poniżej studia sporządzono z zastosowaniem jednolitej struktury, umożliwiającej porównywanie poszczególnych badań. Studia opisują zwięźle przedmiotowe badania, a następnie wskazują na obecne w nich, zidentyfikowane dla celów niniejszej metaewaluacji dobre praktyki w zakresie komunikowania wyników tych opracowań.

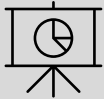

Identyfikując dobre praktyki starano się uwzględnić zróżnicowane rozwiązania, nadające się do stosowania / promowania w przyszłości (w PO IR+). W rezultacie katalog tych rozwiązań obejmuje zagadnienia dotyczące:

- organizacji procesu badawczego (studium przypadku nr 1) wraz z komentarzem na temat stosowania w badaniach ewaluacyjnych tzw. etapu asysty,
- tworzenia i udostępniania narzędzi analitycznych oraz tworzenia przewodników po treści opracowań, biorąc pod uwagę potrzeby różnych typów odbiorców badania (studium przypadku nr 3),
- praktyki związanej z udostępnianiem danych źródłowych (studium nr 4), oraz
- formy prezentacji wyników badań (studia przypadku nr 2, 3 i 5), którą również należy uznać za istotny element procesu komunikowania wyników działalności badawczej.

---

¹¹³ W praktyce studia przypadków odwołują się do nieco większej liczby badań, bowiem przykłady niektórych można było zidentyfikować w większej liczbie opracowań (w takich sytuacjach, przywołano również te inne badania).

Tabela 6 Studium przypadku 1 (doświadczenia / praktyka krajowa)

Nazwa badania		Ocena ex-ante dla instrumentów finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa pomorskiego na lata 2014-2020 – etap 1: Analiza zapotrzebowania i dotychczasowych doświadczeń oraz etap 2: Przygotowanie strategii inwestycyjnej instrumentów finansowych
Kontekst	Kraj/region	Polska, województwo pomorskie
	Instytucja zlecająca	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
	Wykonawca badania	Konsorcjum Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o.o. oraz Imapp Sp. z o.o.
Założenia i najważniejsze wyniki badania	Pytania lub zagadnienia (cele) badawcze 	<p>Etap 1 badania:</p> <ul style="list-style-type: none"> Określenie, w jakim stopniu i w ramach jakich priorytetów inwestycyjnych, wskazanych w projekcie RPO WP 2014-2020 występują nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku lub nieoptymalny poziom inwestycji i zapotrzebowanie na inwestycje publiczne. Określenie, w jakim zakresie uzasadnione jest pod względem społeczno-ekonomicznym zastosowanie instrumentów finansowych w ramach zaplanowanego ukierunkowania interwencji. <p>Etap 2 badania:</p> <ul style="list-style-type: none"> Przygotowania strategii inwestycyjnej instrumentów finansowych w ramach RPO Województwa Pomorskiego 2014-2020.
	Metodologia badania 	W ramach badania zastosowany został typowy zestaw metod jakościowych i ilościowych w postaci analizy desk research, wywiadów ilościowych CATI i CAWI, a także indywidualnych wywiadów pogłębionych IDI (w ramach obu etapów badania zrealizowano ponad 40 wywiadów IDI). Specyfiką badania było natomiast podejście partycypacyjne oraz duża liczba warsztatów.
	Wyniki badania 	<ul style="list-style-type: none"> W wyniku realizacji 1. etapu badania określono wstępnie obszary interwencji w formie instrumentów finansowych w ramach RPO WP 2014-2020. W etapie 1. przeanalizowano i zaproponowano wstępne rozwiązania, jeżeli chodzi o system instytucjonalny wdrażania instrumentów finansowych. Z kolei w wyniku 2. etapu badania zaproponowano szczegółowe parametry instrumentów finansowych, a także inne kluczowe ich charakterystyki jak np. przeciętną kwotę transakcji, alokację na instrument ze środków EFSI, wielkość kosztów zarządzania, minimalny wkład odbiorcy ostatecznego, czy też szacunki wielkości dźwigni i wartości dodanej.
Dobre praktyki 	<p>Przykład dobrej praktyki nr 1</p> <p>W ramach opisywanego badania można zidentyfikować ważny przykład dobrej praktyki, jaką była realizacja badania w modelu partycypacyjnym. W ramach badania kilkakrotnie, zarówno na etapie 1., jak i etapie 2. badania, przeprowadzano warsztaty (trwające po 5-6 godzin) z kluczowymi interesariuszami. O ile bowiem same warsztaty są stosunkowo często spotykane w praktyce badań ewaluacyjnych, to stosunkowo rzadko (tak jak było w tym przypadku) są realizowane kilkakrotnie w trakcie badania i służą one bieżącemu omawianiu postępu badania, a także kolejnych posunięć. Stosunkowo rzadko też w warsztatach licznie i aktywnie uczestniczą przedstawiciele Zamawiającego, tak jak miało to miejsce w przypadku opisywanego badania. Materiał analityczny przygotowywany w ramach każdej części badania był poddawany dyskusji</p>	

Nazwa badania	Ocena ex-ante dla instrumentów finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa pomorskiego na lata 2014-2020 – etap 1: Analiza zapotrzebowania i dotychczasowych doświadczeń oraz etap 2: Przygotowanie strategii inwestycyjnej instrumentów finansowych
	<p>z zamawiającym. W rezultacie raport końcowy był w znacznej mierze oparty na treściach przygotowanych w ramach ww. prac, uzupełnionych i rozwiniętych zgodnie z wynikami dyskusji warsztatowych i innych kontaktów z zamawiającym. Można wskazać, że takie podejście jest bardzo korzystnym rozwiązaniem, gdyż pozwala wykorzystać doświadczenie i pomysły zarówno zamawiającego, jak i wykonawcy, a także innych kluczowych interesariuszy, minimalizuje ryzyko powstania raportu znacznie odbiegającego od oczekiwań. Wymaga ono jednak (co miało miejsce w ramach badania) licznych (także poza warsztatami) kontaktów z zamawiającym i konsultacji dotyczących kolejnych elementów raportu. Tego typu podejście badawcze można z całą pewnością zastosować w ramach wybranych ewaluacji dla następcy programu PO IR. Doświadczenia wskazują jednak niestety, że podejście takie wyraźnie lepiej sprawdza się na poziomie regionalnym, niż w ramach programów krajowych. W tym ostatnim przypadku mamy do czynienia z różnymi instytucjami, o różnych wzajemnych zależnościach i oczekiwaniach, często konkurencyjnych (na poziomie regionalnym kluczowy jest zawsze samorząd województwa); trudno też zapewnić odpowiednią frekwencję.</p> <p>Przykład dobrej praktyki nr 2</p> <p>Drugim ważnym elementem badania było jego odpowiednie rozłożenie w czasie i logicznie uzasadniony podział na etapy. Pierwszy etap badania był realizowany w okresie od kwietnia do września 2014 roku, z kolei drugi etap od kwietnia do grudnia 2015 roku. Dodatkowo, na końcowym etapie została jeszcze przygotowana aktualizacja wyników badania, uwzględniająca najnowsze wytyczne Komisji Europejskiej, dotyczące wdrażania instrumentów finansowych – tego typu rozwiązanie (czyli swego rodzaju uzupełnienie wyników badania, w świetle nowych aktów prawnych lub innych dokumentów) wydaje się też być interesującym, godnym rozważenia rozwiązaniem. W rezultacie cały proces przebiegał równoległe do programowania RPO i wyniki ewaluacji były uwzględniane w konkretnych rozwiązaniach programowych. Tego typu podejście jest stosunkowo rzadko stosowane (wymaga bowiem bardzo dobrego przygotowania odpowiednich dokumentów formalnych – w przypadku drugiego etapu został zastosowany rzadko spotykany, a bardzo korzystny, gdyż pozwalający na doprecyzowanie opisu zamówienia, tryb negocjacji z ogłoszeniem), a także zaangażowania ze strony pracowników zamawiającego.</p> <p>W przypadku następcy PO IR szanse na wykorzystanie takiego podejścia dla zaprojektowania programu wydają się już być niestety (ze względów czasowych¹¹⁴) niewielkie, można natomiast zastosować je w ramach innych badań realizowanych w trakcie wdrażania PO IR. Przykładowo, tego typu podejście może się sprawdzić w przypadku projektowania innowacyjnych schematów wsparcia, na przykład łączących instrumenty finansowe i dotacje¹¹⁵. W takiej sytuacji ewaluator – doradca – byłby zaangażowany już na etapie projektowania danego schematu wsparcia, następnie zaś mógłby okresowo (w ramach kolejnych etapów) analizować wraz, z odpowiednią instytucją wdrażającą, doświadczenia wynikające</p>

¹¹⁴ Proces programowania PO IR jest już po prostu za bardzo zaawansowany.

¹¹⁵ Tego typu proces musiałby zapewne zabrać co najmniej kilka miesięcy do pół roku.

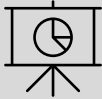
Nazwa badania	Ocena ex-ante dla instrumentów finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa pomorskiego na lata 2014-2020 – etap 1: Analiza zapotrzebowania i dotychczasowych doświadczeń oraz etap 2: Przygotowanie strategii inwestycyjnej instrumentów finansowych
	<p>z realizacji konkursów i przebiegu wdrażania projektów oraz wspólnie proponować ewentualne korekty w kształcie programu wsparcia.</p> <p>Komentarz uzupełniający w związku z tzw. asystą w precyzowaniu i komunikowaniu wyników badań ewaluacyjnych</p> <p>Dobre praktyki, dotyczące organizacji procesu badawczego, przedstawione w niniejszym studium przypadku, czyli (1) system bieżącej konsultacji i komunikacji wyników prac badawczych oraz (2) odpowiednie rozłożenie w czasie procesu badawczego, łączą się z zagadnieniem tzw. asysty, dotyczącej finalizacji wyników badania. Asysta, w obecnym jej rozumieniu, polega na wydłużeniu czasu zaangażowania ewaluatorów w proces konsultowania wyników z Zamawiającym oraz ich komunikacji. Założenia te spełnia proces konsultacyjny opisany powyżej z tą różnicą, że odbywał się on w całym okresie prac badawczych (de facto równoległe, oczywiście z niewielkim przesunięciem w czasie), kształtując jednak bardziej „partycypacyjny” charakter tego procesu, skupiony na dyskusowaniu i precyzowaniu kolejnych etapów prac badawczych.</p> <p>Z naszych doświadczeń badawczych wynika (w tym obecnie prowadzonego badania), że tego typu organizacja procesu badawczego występuje w praktyce ewaluacyjnej rzadko. Co więcej, jeśli jest spotykana, to raczej jako proces „ex post”, a więc zachodzący już po opracowaniu raportu końcowego z badania. W takiej sytuacji w praktyce proces asysty sprowadza się do skonsultowania i sfinalizowania zestawu rekomendacji, przede wszystkim zaś sposobów ich wdrożenia. Bywa również, że obejmuje on kolejną prezentację wyników badania. Doświadczenia dotyczące stosowania etapu „asysty” wskazują jednak, że proces ten ma przede wszystkim charakter „punktowy” – tzn. sprowadza się najczęściej do zgłoszenia kolejnych (nowych) uwag do rekomendacji (głównie sposobów ich wdrożenia) zaproponowanych w raporcie (a więc, już uzgodnionych w ramach jego wersji końcowej).</p> <p>Co charakterystyczne, w procesie asysty w polskich badaniach ewaluacyjnych, rzadkością jest głębsza dyskusja, która – idealnie – mogłaby być prowadzona w ramach przynajmniej jednego / dwóch (być może kilku) spotkań konsultacyjnych. Wydaje się, że w takiej sytuacji proces ten mógłby okazać się bardziej efektywny, co pokazują opisane powyżej doświadczenia z ewaluacji w województwie pomorskim (wskazaliśmy tam na liczne, realizowane równoległe z procesem badawczym, spotkania konsultacyjne, które skupiały się na komentowaniu aktualnych wyników badania, a także stanowiły forum bardziej ogólnych dyskusji dotyczących przedmiotu badania – dyskusje te dały szansę zespołowi badawczemu do lepszej (bardziej precyzyjnej) komunikacji wyników badania, jednocześnie umożliwiając jego dalsze kierunkowanie (pod wpływem rezultatów dyskusji). Z drugiej strony, umożliwiły one pozyskiwanie przez interesariuszy badania wyjaśnień i doprecyzowania kwestii istotnych z punktu widzenia ich potrzeb. Wszystko wskazuje więc na to (potwierdzają to również nasze doświadczenia badawcze), że użyteczność wyników badań rośnie w toku trwania procesu asysty.</p> <p>Potwierdzeniem powyższego wniosku jest przykład „Ewaluacji pomocy publicznej PARP w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020”</p>

Nazwa badania	Ocena ex-ante dla instrumentów finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa pomorskiego na lata 2014-2020 – etap 1: Analiza zapotrzebowania i dotychczasowych doświadczeń oraz etap 2: Przygotowanie strategii inwestycyjnej instrumentów finansowych
	<p>realizowanej na zlecenie PARP. W ramach zamówienia na badanie przewidziano kilkietapowy etap asysty, trwający w maksymalnym wariantcie (kolejne etapy asysty uruchamiane są warunkowo), nawet 1,5 roku. Pierwszy obligatoryjny etap asysty, trwał rozpoczynał się w momencie przyjęcia wstępnej wersji raportu. W kolejnych tygodniach raport był przedmiotem licznych konsultacji, na który składał się cykl warsztatów i spotkań. Po realizacji analiz właściwych przeprowadzono m.in. pięć warsztatów eksperckich, uwzględniających zarówno poziom operacyjny zarządzania Programem jak również strategiczny, z przedstawicielami kierownictwa PARP oraz IZ PO IR. Cały pierwszy etap asysty trwał łącznie pół roku. Finalnym produktem tego procesu była zaktualizowana wersja raportu końcowego. Po jego przygotowaniu PARP ma dalej możliwość współpracy z Wykonawcą badania, przewidzianą w szczególności na okoliczność konsultacji wyników badania z przedstawicielami KE.</p> <p>Jest więc oczywiste, że standardowy etap asysty powinien być organizowany bardziej jako proces dyskusji – podkreślmy „proces”, a więc nie tylko „punktowy” etap zgłoszenia uwag, w zasadzie bez możliwości ich szerszego przedyskutowania. W obecnej sytuacji trudno jest mówić w większości przypadków o rzeczywiście konsultacyjnym charakterze tego „procesu”, co oznacza, że traci się możliwość lepszego skonfigurowania rekomendacji i sposobów ich wdrażania.</p> <p>Innym interesującym zagadnieniem jest skład uczestników dyskusji / ustaleń w procesie asysty. Obecna praktyka sprowadza się do wymiany informacji pomiędzy przedstawicielami zamawiającego oraz członkami zespołu ewaluatorów (zespół wykonawczy badania). Można jednak wyobrazić sobie, że w procesie tym powinni brać udział również przedstawiciele innych instytucji – interesariuszy wyników badania ewaluacyjnego (w gronie tym wskazać należy przynajmniej na bezpośrednich adresatów rekomendacji). Jest to najczęściej szersze grono, co oznacza, że walor „komunikacyjny” procesu asysty mógłby w ten sposób zostać znacznie zwielokrotniony. Z sytuacją taką mamy do czynienia m.in. w przywołanym studium przypadku ewaluacji pomorskiej czy też ewaluacji PP PARP. W przypadku tego pierwszego badania, w proces konsultacyjny włączeni byli przedstawiciele różnych jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego, jak również osoby spoza urzędu (reprezentujące zewnętrzne jednostki samorządowe) – w sumie było to dość szerokie grono interesariuszy wsparcia w formie instrumentów finansowych w województwie pomorskim. Warto w tym miejscu dodać, że szersze włączanie w proces komunikowania i finalizacji wyników badania można również spotkać w przypadku niektórych badań realizowanych za granicą (choć nie udało się nam zidentyfikować licznych tego typu przypadków). Przykładowo, dla potrzeb ewaluacji mid-term niderlandzkiego Programu Rozwoju Wiedzy i Innowacyjności ('Mid-term Evaluation of Knowledge Development and Innovation Operational ERDF Programme 2014-2020', 2018) utworzono zewnętrzny wobec zespołu wykonawcy badania (Uniwersytet w Groningem), siedmioosobowy komitet wspomagający (Guidance Committee), składający się z przedstawiciela Uniwersytetu w Amsterdamie, rządu (Ministra Polityki Gospodarczej i Klimatu), regionu, organizacji pozarządowych, w tym reprezentujących biznes. Ciało to stanowiło organ konsultacyjny dla zespołu</p>

Nazwa badania	Ocena ex-ante dla instrumentów finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa pomorskiego na lata 2014-2020 – etap 1: Analiza zapotrzebowania i dotychczasowych doświadczeń oraz etap 2: Przygotowanie strategii inwestycyjnej instrumentów finansowych
	<p>wykonawcy. Jego skład zapewnił warunki do dyskusji nad wynikami badania, w tym lepszej komunikacji i precyzowania tych wyników (ciało to funkcjonowało w całym okresie realizacji projektu; jak można się domyślać analizując wyniki badania, było wielokrotnie konsultowane). Zatem, rozwiązania tego typu wydają się jak najbardziej wskazane, jednak w praktyce polskiej nie występują one często. Zapewne powodem takiego stanu rzeczy jest większe skomplikowanie procesu badawczego, którym musi kierować zamawiający (mowa tu o utworzeniu określonego ciała, organizacji jego działania, licznych innych zagadnieniach o charakterze koordynacyjnym). Z drugiej jednak strony nie sposób nie dostrzec pozytywnych efektów takich rozwiązań, zarówno w sferze ustaleń merytorycznych, jak i w zakresie komunikacji wyników badania – ponownie przywołać by tu można opisane studium przypadku ewaluacji pomorskiej instrumentów finansowych oraz przykład ewaluacji PP PARP. Należy również dodać, że sam etap asysty (zorganizowany jako proces) oraz dobrze skonfigurowany skład uczestników tego procesu prowadzą do podniesienia użyteczności wyników badania, jak również motywują do faktycznego wykorzystywania wyników ewaluacji (w tym aspekcie przesądza o tym zaangażowanie w proces różnych interesariuszy poszczególnych badań ewaluacyjnych).</p> <p>Obecnie w Polsce proces asysty może być stosowany elastycznie, bowiem nie ma odgórnie sformułowanych wymogów jego stosowania; brak jest również wskazań dotyczących zawartości takiego procesu.</p> <p>Odwołując się do wyników badań, sądzimy, że rozwiązanie, polegające na elastycznym korzystaniu z etapu asysty stanowi generalnie korzystne rozwiązanie, bowiem nie wszystkie badania wymagają takiej samej (w domyśle dużej) „intensywności” konsultacyjnej. Z drugiej strony, brak wskazań dotyczących wykorzystywania asysty w badaniach ewaluacyjnych (raczej mamy tu na myśli prezentację dobrych praktyk i ich pozytywnych efektów), powoduje, że etap ten wykorzystywany jest sporadycznie, a w sytuacji, gdy jest stosowany, nie udaje się odpowiednio eksploatować możliwości z niego wynikających.</p>

Źródło: opracowanie własne

Tabela 7 Studium przypadku nr 2 (doświadczenia / praktyka krajowa)

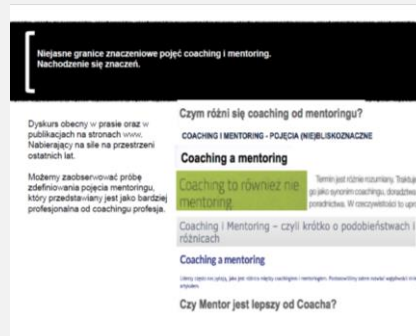
Nazwa badania		Ewaluacja tematyczna „Mentoring w praktyce polskich przedsiębiorstw”
Kontekst	Kraj/region	Polska
	Instytucja zlecająca badanie	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
	Wykonawca badania	Polskie Stowarzyszenie Mentoringu (komponent 1), Semiotic Solutions (komponent 2), Realizacja sp. z o.o. (komponent 3 i 4)
Założenia i najważniejsze wyniki badania	Pytania lub zagadnienia (cele) badawcze 	<p>Celem badania było dostarczenie wiedzy dotyczącej praktyk związanych z wykorzystaniem mentoringu w polskich przedsiębiorstwach (w tym: rozpowszechnienia mentoringu, form mentoringu, funkcji mentoringu, zasad doboru mentorów i ich uczniów), zagranicznych trendów w dziedzinie mentoringu oraz doświadczeń polskich firm związanych z wykorzystaniem mentoringu, standardów dotyczących kształcenia mentorów, realizacji programów mentoringowych, a także kodów kulturowych obecnych we współczesnej kulturze masowej, związanych z następującymi pojęciami: „mentoring”, „lider”, „przywódcą / przywództwo”; słabych i mocnych stron mentoringu jako formy rozwoju zawodowego; korzyści dostarczanych przedsiębiorstwom przez mentoring.</p>
	Metodologia badania 	<p>Komponent 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analiza dokumentów i innych danych zastanych (<i>desk-research</i>), obejmująca zagraniczne standardy kształcenia mentorów i realizacji programów mentoringowych, wyniki badań dotyczących mentoringu, dokumenty dotyczące interwencji publicznych związanych z upowszechnianiem mentoringu i wspieraniem rozwoju mentoringu, kodeksy etyczne regulujące prace mentorów; • Pogłębione wywiady indywidualne z przedstawicielami organizacji zajmujących się mentoringiem, osobami koordynującymi programy mentoringowe w przedsiębiorstwach, mentorami, uczniami (<i>mentees</i>); • Warsztaty kreatywne z udziałem mentorów, uczniów (<i>mentees</i>), osób zarządzających działami kadr, przedstawicielami organizacji zajmujących się mentoringiem; <p>Komponent 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analiza semiotyczna pojęć: „mentor / mentoring”, „lider”, „przywódcą / przywództwo”; <p>Komponent 3 i 4:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studia przypadków poświęcone programom mentoringowych realizowanym w wybranych przedsiębiorstwach; • Badanie ilościowe na ogólnopolskiej próbie firm małych i średnich.
	Wyniki badania 	<p>Wynikiem badania było opracowanie raportów cząstkowych z poszczególnych elementów badania, prezentujących ich wyniki, bez szczegółowych wniosków i rekomendacji.</p> <p>Wyniki badania miały być podstawą do projektowania konkretnych działań wspierających lub też komponentów działań wspierających przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości.</p>

Dobre praktyki

Przykład dobrej praktyki

Przykładem dobrej praktyki jest sposób prezentacji wyników komponentu 2 badania: „Przywódca, lider, mentor. Audyty semiotyczny”.

Wyniki badania są zaprezentowane wyłącznie (oprócz oddzielnego, w tradycyjnej formie, zestawu źródeł) w postaci liczącej 100 stron broszury/prezentacji z bogatym wykorzystaniem elementów graficznych.

Dzięki temu można się stosunkowo łatwo zapoznać z wynikami tego elementu badania, gdyż na poszczególnych stronach prezentacji znajduje się znacznie mniej tekstu niż na typowej stronie raportu (średnio od 300 do 700 znaków). Oznacza to, że przeczytanie całej prezentacji zajmuje znacznie mniej, niż tradycyjnego raportu (około 50 tysięcy znaków wobec 350 – 400 tysięcy znaków w przeciętnym raporcie). Dodatkowo poszczególne strony są bogato ozdobiane elementami graficznymi, wykorzystuje się także różne kroje i kolory czcionek, co uatrakcyjnia prezentację i ułatwia zapoznawanie się z nią.

Tego typu formę prezentacji ułatwia bardzo tematyka badania, dotycząca ewolucji pojęcia przywództwa w kulturze polskiej, pewne elementy mogą być jednak wykorzystane także w innych badaniach.

Oczywiście można dyskutować, czy, a jeżeli tak, to jakie badania należałoby prezentować w taki sposób, dodatkowo zaś można się zastanawiać, czy nie będzie to prowadzić do przerostu formy nad treścią i koncentracji na stronie wizualnej, zamiast na meritum. Już obecnie zresztą w ramach wielu zamówień wymaga się stworzenia broszury opisującej skrótowo wyniki badania, na ogół w takich wypadkach powstają trzy produkty: raport, prezentacja i broszura. To zaś nie do końca wydaje się być odpowiednim kierunkiem, zdaniem autorów niniejszego raportu zmiany powinny się raczej koncentrować na formie prezentacji samego raportu, nie zaś na multiplikowaniu produktów badania. Naturalnie, formę prezentacji należy dostosować do jego kluczowych odbiorców i ich kompetencji. Z drugiej jednak strony w przypadku zasadniczo różnych odbiorców badania, o różnych oczekiwaniach i kompetencjach, należy też odpowiednio dobierać formę i treść przekazu, w ostateczności przygotowując jednak odrębne produkty z badania. Warto zatem raczej uatrakcyjniać (w miarę możliwości) kształt raportów, ale także zmniejszać ich objętość, aby czytał je ktoś inny poza autorami i osobą odbierającą raport po stronie zamawiającego. To jednak wymaga także ograniczenia oczekiwań, jeżeli bowiem Zamawiający oczekuje (przykładowo) odpowiedzi na 42 pytania badawcze, to niesłuchanie trudno jest napisać krótki i łatwy do przeczytania raport.

Tabela 8 Studium przypadku nr 3 (doświadczenia / praktyka zagraniczna)

Nazwa badania		Evaluation of support services for would-be entrepreneurs and newly established businesses
Kontekst	Kraj/region	Unia Europejska – wszystkie kraje członkowskie, dodatkowo kraje uczestniczące w Programie COSME nie będące krajami członkowskimi oraz USA, Kanada i Izrael
	Institucja zlecająca badanie	EASME – Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises (Agencja Wykonawcza Komisji Europejskiej ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw)
	Wykonawca badania	Konsorcjum wykonawcze w ramach Kontraktu Ramowego EASME/COSME/2016/028, w składzie: CSES – Centre for Strategy & Evaluation Services (Wielka Brytania), Csil – Centre for Industrial Studies (Włochy), IDEA Consult (Belgia), SPI – Sociedade Portuguesa de Inovação (Portugalia)
Założenia i najważniejsze wyniki badania	Pytania lub zagadnienia (cele) badawcze 	<ul style="list-style-type: none"> Ocena dostępności, jakości i wpływu (znaczenia) usług wsparcia tworzenia i rozwoju biznesu, przeznaczonych dla młodych przedsiębiorców, jak i osób podejmujących działalność gospodarczą, niezależnie od wieku, płci i pochodzenia, ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych i kobiet. W warstwie merytorycznej zadanie Wykonawcy dotyczyło zgromadzenia danych źródłowych, przeprowadzenie ewaluacji efektywności usług wsparcia, identyfikacji i opisu dobrych praktyk w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorstw o krótkim stażu rynkowym (do ok. 3 lat) oraz osób podejmujących działalność gospodarczą, wypracowanie narzędzi benchmarkingu do wieloaspektowej oceny usług wsparcia. W zakresie stworzenia narzędzia benchmarkingowego, identyfikacja i opis instytucji świadczących usługi wsparcia uwzględniająca 10 wymiarów (specjalizacji): (•) podnoszenie świadomości, komunikacja i promocja, (•) edukacja / działalność szkoleniowa, (•) asysta prawna i sprawy regulacyjne, (•) usługi wsparcia indywidualnego, (•) mentoring, (•) networking, (•) udostępnienie przestrzeni fizycznej i infrastruktury dla prowadzenia działalności gospodarczej, (•) wsparcie w zakresie pozyskiwania źródeł finansowania (źródła standardowe i niekonwencjonalne), (•) usługi specyficzne dedykowane dla osób młodych i kobiet, (•) cyfryzacja biznesu. Przykłady dobrych praktyk, wynikające z opisu działalności 50 instytucji świadczących usługi wsparcia służą jako materiał referencyjny dla projektowania programów wspierania procesów rozwoju i podejmowania działalności gospodarczej w krajach Unii Europejskiej.
	Metodologia badania 	<ul style="list-style-type: none"> Podejście ewaluacyjne oparte na teorii (Theory based evaluation), w szczególności bazujące na tzw. podejściu realistycznym, z wykorzystaniem analizy literaturowej, wywiadów indywidualnych na szczeblu Komisji Europejskiej i EASME oraz techniki studium przypadku instytucji świadczących usługi wsparcia w zakresie rozwoju biznesu i wspierania osób podejmujących działalność gospodarczą. Trzyetapowy proces badawczy obejmujący: (1) identyfikację 300 przypadków programów / instytucji świadczących usługi wsparcia z obszaru 42 państw, w tym wszystkich państw członkowskich UE, (2) selekcja 100 przypadków, jako efekt konsultacji z Komisją Europejską

Nazwa badania	Evaluation of support services for would-be entrepreneurs and newly established businesses
<p data-bbox="309 483 485 510">Wyniki badania</p> 	<p data-bbox="592 277 1394 342">i EASME oraz badania pogłębionego, (3) wybór 50 przypadków, uznanych za wiodące, poddanych dalszemu badaniu pogłębionemu.</p> <ul data-bbox="560 356 1394 763" style="list-style-type: none"> • Kompleksowy opis ekosystemów wspierania procesów rozwoju młodych firm oraz osób podejmujących działalność gospodarczą w 42 krajach, wraz z identyfikacją luk i niedoskonałości. • Rekomendacje strategiczne, dotyczące działań doskonalących krajowe i ogólnoeuropejski ekosystem wsparcia wraz ze wskazaniem wymiarów specjalizacyjnych o kluczowym znaczeniu w przyszłości w związku z trendami gospodarczymi i demograficznymi. • Identyfikacja głównego ukierunkowania usług wsparcia w przekroju badanych wymiarów specjalizacyjnych. • Wypracowanie ogólnodostępnych narzędzi analitycznych do benchmarkingu.
<p data-bbox="212 1308 236 1473" style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Dobre praktyki</p> <p data-bbox="312 1312 481 1339">Dobre praktyki</p> 	<p data-bbox="549 779 871 806">Przykład dobrej praktyki nr 1</p> <p data-bbox="549 817 1374 992">Z uwagi na wieloaspektowość badania oraz bardzo zróżnicowany jego przedmiot (w tym zasięg geograficzny), jak również samą objętość raportu (szczególnie załączników, obrazujących analizowane przypadki / dobre praktyk) w raporcie wprowadzono sekcję pn. „Jak korzystać z raportu” (<i>‘1.2 How to Read the report’</i>).</p> <p data-bbox="549 1003 1394 1442">W sekcji tej (w postaci tabelarycznej – <i>‘TO.1 Sections of interest to Different Kinds of Readers’</i>) wskazano rozmaite (potencjalne) grupy odbiorców raportu. Zidentyfikowano następujące grupy odbiorców lub dziedziny przedmiotowe opracowania: (•) doradcy, (•) osoby odpowiedzialne za formułowanie polityki wsparcia, (•) osoby odpowiedzialne za sprawy rozwoju gospodarczego i promowania innowacyjności, (•) podnoszenie świadomości w zakresie znaczenia usług rozwojowych, (•) mentorzy / specjaliści w zakresie rozwoju biznesu, (•) źródła finansowania, (•) rozwój strategiczny ekosystemów wsparcia, (•) przedsiębiorczość kobiet i ludzi młodych, (•) cyfryzacja i edukacja oraz (•) środowisko akademickie. Następnie, w odniesieniu do każdej z tych grup wskazano części opracowania uznane za najbardziej przydatne dla danego typu odbiorcy.</p> <p data-bbox="549 1453 1394 1664">Dzięki temu zabiegowi, stworzono swoisty przewodnik po treści raportu, dostosowany do potencjalnego odbiorcy raportu oraz umożliwiający szybkie odnalezienie danego fragmentu, który (zdaniem autorów) powinien leżeć w polu zainteresowania określonej grupy czytelników, czy też dziedziny tematycznej. W przypadku niektórych grup / dziedzin raportu zawarto uwagi dodatkowe, wskazujące na dalsze powiązania treści.</p> <p data-bbox="549 1675 1394 2000">Rozwiązanie to należy uznać za bardzo interesujące, ułatwiające dotarcie do treści, odpowiednio do zainteresowań lub ról zawodowych czytelnika raportu. Jest ono szczególnie przydatne w przypadku opracowań zakrojonych na szeroką skalę (w związku z tym – siłą rzeczy) bardzo pojemnych treściowo, których pełna i dogłębna analiza jest bardzo angażująca. Oczywiście, sedno tego rozwiązania tkwi w skomplikowanej (co do zasady) identyfikacji perspektyw zainteresowań treścią raportu oraz doboru adekwatnych treści w raporcie. Kwestie te wymagają dogłębnego przemyślenia na etapie konstruowania raportu.</p>

Nazwa badania	Evaluation of support services for would-be entrepreneurs and newly established businesses
<p data-bbox="312 943 480 969">Dobre praktyki</p> 	<p data-bbox="549 277 1382 454">Nie wydaje się, aby istniały jakiegokolwiek przeciwskazania do stosowania takiego podejścia w badaniach ewaluacyjnych związanych z tworzonym programem PO IR+. Oczywiście, będzie ono adekwatne w przypadku badań kompleksowych, obejmujących rozmaite (i co do zasady liczne) perspektywy oglądu ewaluowanej tematyki.</p> <p data-bbox="549 465 874 492">Przykład dobrej praktyki nr 2</p> <p data-bbox="549 504 1385 826">W ramach badania przygotowano dwa narzędzia do benchmarkingu instytucji świadczących usługi wsparcia (narzędzie do oceny zewnętrznej – przez usługobiorcę oraz do samooceny przez dostawcę usług). Są to rozbudowane, elektroniczne kwestionariusze, za pomocą których można zorientować się jak dany przypadek sytuuje się na tle wszystkich przypadków dostawców usług wsparcia, które uwzględniono w badaniu. Formularze do benchmarkingu są publicznie dostępne, a ich działanie zostało zautomatyzowane. Wyniki prezentują tworzące się automatycznie zestawienia.</p> <div data-bbox="699 837 1254 1335" style="text-align: center;"> <p>Self-assessment tool Would-be entrepreneur support services</p> <p>Legend: —●— Your support service score - - - ● - - - Benchmark score</p> </div> <p data-bbox="549 1352 1385 1603">W ten sposób, każdy odbiorcy usług danej instytucji lub ona sama ma możliwość spójnicjonowania wobec grupy referencyjnej uwzględnionej w badaniu. Z oczywistych powodów uznać można, że narzędzie tego typu może być przydatne do działań zmierzających do doskonalenia świadczonych usług (np. w ramach ewaluacji usług świadczonych przez IOB). Praktyka ta pokazuje również próbę praktycznego wykorzystania ogromnej ilości danych zebranych w trakcie badania.</p>
	<p data-bbox="549 1621 874 1648">Przykład dobrej praktyki nr 3</p> <p data-bbox="549 1659 1385 1832">Prezentowane badanie wykonane zostało na zamówienie służb Komisji Europejskiej i (jako takie) podlega stosowanej w KE praktyce publikacyjnej i zarządzania komunikacją (udostępniania opracowań) (link do dokumentu). W związku z tym opracowania te zostały udostępnione na portalu publikacyjnym. Do sekcji dotyczącej tego badania włączono:</p> <ul data-bbox="560 1843 1246 1993" style="list-style-type: none"> • Informacje redakcyjne / autorskie i publikacyjne, • Raport końcowy (wersja pełna), • Podsumowanie (Executive Summary) – odrębny dokument, • Załącznik 1 – 50 podstawowych studiów przypadku,

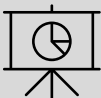

Nazwa badania	Evaluation of support services for would-be entrepreneurs and newly established businesses
	<ul style="list-style-type: none"> • Załącznik 2 – 100 studiów pogłębionych (grupa, z której wyselekcjonowano 50 studiów podstawowych, o pogłębionym opisie, • Dwa narzędzia benchmarkingowe, • Broszurę informacyjną (trzystronicowa). <p>Taki zestaw źródeł stanowi kompletny zasób informacji i ustaleń badawczych – wszystkie one zebrane są pod jednym adresem dostępowym. Tak prowadzone narzędzie komunikacyjne charakteryzuje walor uporządkowania i kompletności (zauważmy, iż nie ogranicza się wyłącznie do opublikowania raportu / opracowania końcowego, ale zawiera także ważne merytoryczne dokumenty towarzyszące.</p> <p>Prezentowana tu praktyka dotyczy technicznej strony komunikowania opracowań ewaluacyjnych – jako taka, ma ona charakter bardzo uniwersalny. W przypadku nowego programu PO IR+ i tworzonych dla jego celów lub w jego ramach ewaluacji / innych opracowań, wskazać można jako pożądane skonstruowanie odpowiedniej bazy danych z mechanizmem wyszukiwania (np. co najmniej według kryterium chronologicznego oraz przedmiotowego), gromadzącej opracowania badawcze, w zakresie stosownym dla danego rodzaju opracowania i jego przedmiotu.</p>

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 9 Studium przypadku nr 4 (doświadczenia / praktyka zagraniczna)

Nazwa badania		Enterprise Survey 2009-2018 Panel Data
Kontekst	Kraj/region	Świat (dane obejmujące 148 państw) ¹¹⁶
	Instytucja zlecająca badanie	Bank Światowy
	Wykonawca badania	Bank Światowy – Jednostka ds. Analiz Przedsiębiorstw
Założenia i najważniejsze wyniki badania	<p>Pytania lub zagadnienia (cele) badawcze</p> 	<ul style="list-style-type: none"> W ramach swojego strategicznego celu, jakim jest tworzenie sprzyjającego klimatu dla inwestycji, tworzenia miejsc pracy i zrównoważonego wzrostu, Bank Światowy promuje poprawę otoczenia biznesowego jako kluczową strategię rozwoju, co wymagało systematycznego dostępu do danych przedsiębiorstw z całego świata. Prezentowane badanie to realizowany w sposób ciągły projekt Banku Światowego polegający na zbieraniu danych obrazujących kondycję firm, jak i postrzegania przez przedsiębiorstwa zmian w środowisku, w którym działają. Panel przedsiębiorstw (ES) to badanie firm, obejmujące reprezentatywną próbę sektora prywatnego w gospodarce światowej. Badania tego Bank Światowy prowadzi od 1998 w ramach różnych swoich jednostek organizacyjnych. W latach 2005-2006 większość działań związanych z gromadzeniem danych została scentralizowana w ramach jednostki ds. Analiz przedsiębiorstwa (FPDEA). Ankiety są przeprowadzane we wszystkich regionach geograficznych i obejmują małe, średnie i duże firmy – obejmują szeroki zakres tematów związanych z otoczeniem biznesowym, w tym dostęp do finansowania, korupcję, infrastrukturę, przestępczość, konkurencję i mierniki wyników. Dane są wykorzystywane do ustalania wskaźników porównujących jakość biznesu i klimatu inwestycyjnego w różnych krajach. Dane służą do tworzenia statystycznie istotnych wskaźników otoczenia biznesowego, które są porównywalne w różnych krajach. Informacje te są również wykorzystywane do budowania panelu danych przedsiębiorstw, które umożliwią śledzenie zmian w środowisku biznesowym w czasie i pozwalają na przykład na ocenę wpływu reform (w danej gospodarce).
	<p>Metodologia badania</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Dane gromadzone w oparciu o dwa kwestionariusze: dla przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych (z uwzględnieniem handlu detalicznego). Kwestionariusze badawcze zawierają pytania typowe (moduł podstawowy) oraz dodatkowe pytania, dotyczące produkcji i usług. Badanie przeprowadzone dwukrotnie: w 2009 r i 2018 r. Badanie przeprowadzone w sposób bezpośredni, poprzedzony pilotażem telefonicznym

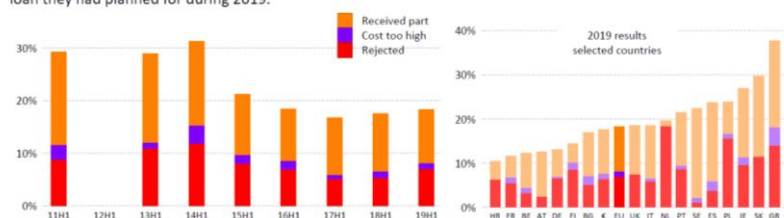
¹¹⁶ W tym studium przypadku, w części opisującej dobre praktyki przywołujemy także przypadki badań wraz z oferowanym w ich ramach (w różnym stopniu) dostępem do danych źródłowych, obecne na gruncie europejskim.

Nazwa badania	Enterprise Survey 2009-2018 Panel Data
<p data-bbox="309 286 485 315">Wyniki badania</p> 	<p data-bbox="550 275 1331 376">Dane z badań panelowych wykorzystywane przez jednostki Banku Światowego oraz innych zainteresowanych użytkowników – zależnie od potrzeb.</p> <p data-bbox="550 387 1382 450">W panelu dostępowym prezentowane są narzędzia badawcze oraz informacje o sposobie przeprowadzenia badania (dokumentacja badawcza)..</p>
<p data-bbox="212 1014 236 1178" style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Dobre praktyki</p> <p data-bbox="312 1021 481 1050">Dobre praktyki</p> 	<p data-bbox="550 465 831 495">Przykład dobrej praktyki.</p> <p data-bbox="550 504 1386 790">Dane źródłowe z badań są publicznie dostępne (format STATA), po uzyskaniu (na życzenie) kodów dostępowych do bazy danych (udostępnienie danych odbywa się na podstawie procedur / protokołu dostępowego obowiązującego w Banku Światowym). W ten sposób każda zainteresowana osoba może uzyskać dostęp do danych surowych, a następnie przetwarzać je dla własnych celów. Warto dodać, że w ten sposób dostępne są również dane z innych badań, wykonywanych przez Bank Światowy – dostępem do nich zarządza Jednostka ds. Analiz Przedsiębiorstw.</p> <p data-bbox="550 799 1386 1126">W świetle licznych badań ilościowych wykonywanych w ramach zadań ewaluacyjnych w Polsce, rozwiązanie tego typu, umożliwiającą dostęp do odpowiednio przygotowanych danych wydaje się rzeczą oczywistą i wskazaną. Przykładowo, sensowne byłoby udostępnienie danych z badań o szerszym zasięgu, a także realizowanych cyklicznie – za bardzo dobry przykład służyć tu mogą badania typu Barometr przedsiębiorstw PARP, czy też realizowanych ostatnio badań przez NCBR (badania dotyczące Programu Pomocy Publicznej NCBR (Jak również wszelkich innych badań realizowanych na próbach reprezentatywnych).</p> <p data-bbox="550 1135 1310 1198">Przykłady podobnych rozwiązań (jednak z różnym dostępem do mikro danych) spotkać można także na gruncie europejskim.</p> <p data-bbox="550 1207 1382 1310">Jako pierwszy przykład przywołać tu można realizowane cykliczne badanie ‘Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE)’ (badanie obejmujące wszystkie kraje Unii Europejskiej).</p> <p data-bbox="550 1319 1318 1422">W badaniu tym, realizowanym w cyklach rocznych od 2009 r. (ostatnio przeprowadzone w 2019 r.) regularnie w przypadku każdego badania rocznego udostępniane są:</p> <ul data-bbox="557 1435 1390 1729" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="557 1435 1390 1615">• Opracowanie analityczne pt. ‘Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE) – Analytical Report’; jest to merytoryczne podsumowanie badania wraz z analizą i wnioskami na temat sytuacji w dostępie do finansowania przedsiębiorstw w Unii Europejskiej i krajach członkowskich), <li data-bbox="557 1624 1390 1729">• Infografika podsumowująca główne ustalenia badawcze (58 kart prezentujących wyniki ogólne oraz w podziale na poszczególne kraje członkowskie)

Bank loans in the European Union - SMEs' applications and outcome

Bank loans remain the relevant form of external financing for 46% of SMEs in the European Union. Between April and September 2019, 24% of SMEs in the European Union actually applied for a bank loan. 4% did not apply because of fear of rejection.

In the European Union, of those SMEs who applied, 7% of bank loan applications were rejected. In addition to the problem of loan applications being rejected, 10% of companies who successfully applied received less than they applied for and 1% reported that they declined the loan offer from the bank because they found the cost unacceptable. It means that, in total, 18% of SMEs in the European Union did not manage to get the full bank loan they had planned for during 2019.

- Zestawy wyników odpowiedzi na pytania badawcze w formacie Excel, w podziale: (•) wyniki według charakterystyk przedsiębiorstw – MŚP (uzupełniająco także inne), (•) w podziale na kraje członkowskie – zestawy te nie obejmują danych źródłowych / surowych, a jedynie zbiorcze wyniki dla poszczególnych pytań badawczych.

Drugi przykład stanowi w istocie podobne badanie (również dotyczące dostępu do finansowania), realizowane cyklicznie (w cyklach półrocznych) przez Europejski Bank Centralny ('Survey on the access to finance of enterprises') – badanie to dotyczy krajów strefy euro.

W tym przypadku, w dokumentacji dla użytkowników dostępny jest:

- Raport analityczny (plik wersji w pdf lub dostępny poprzez panel nawigacyjny na stronie internetowej – zasadniczo jest to dokument zwięzły) oraz
- podobnie jak w zaprezentowanym wcześniej badaniu panelowym przedsiębiorstw Banku Światowego – dane źródłowe nadające się do dalszej obróbki statystycznej,
- Kwestionariusz ankiety badawczej oraz informacje towarzyszące (podstawowe z nich to: informacja uzasadniająca przeprowadzenie badania, list polecający do badania, informacja metodologiczna).

W celu pozyskania mikro danych niezbędne jest podpisanie deklaracji poufności oraz wystąpienie z wnioskiem o udostępnienie danych (wymagane jest uzyskanie zgody na udostępnienie danych).

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 10 Studium przypadku nr 5 (doświadczenia / praktyka zagraniczna)

Nazwa badania		Ex post evaluation 'Evaluation of investments from European Union funds support for entrepreneurship for the 2007-2013 programming period, and measuring of impact of these investments'
Kontekst	Kraj/region	Republika Litewska
	Instytucja zlecająca badanie	Ministerstwo Finansów Republiki Litewskiej
	Wykonawca badania	Ernst & Young
Założenia i najważniejsze wyniki badania	<p>Pytania lub zagadnienia (cele) badawcze</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Ewaluacja podzielona na dwa zadania: (1) Ewaluacja efektywności wsparcia w ramach litewskiego Programu Operacyjnego „Przedsiębiorczość i innowacje” w zakresie działań wspierających, dotyczących przedsiębiorczości i innowacyjności, z uwzględnieniem wybranych działań Programu Operacyjnego „Zasoby ludzkie i zatrudnienie” oraz (2) Analiza ekonometryczna (kontrafaktyczna) efektów wsparcia. Dziewięć pytań badawczych, w tym cztery dla zadania pierwszego oraz pięć dla zadania drugiego. Główne wątki objęte pytaniami badawczymi objęły ocenę: <ul style="list-style-type: none"> stopnia dostosowania wsparcia do wyzwań stających przed litewskim sektorem przedsiębiorstw (MŚP), (zadanie 1.), rezultatów jakościowych i ilościowych, wynikających z transferu wsparcia do sektora przedsiębiorstw (MŚP), (zadanie 1.) funkcjonowania mechanizmu transferu wsparcia (skuteczność i efektywność), (zadanie 1.) Identyfikację sukcesów i porażek związanych z transferem i wykorzystaniem wsparcia w sektorze przedsiębiorstw (MŚP) Wpływu wsparcia unijnego na zmiany poziomu konkurencyjności beneficjentów wsparcia oraz wprowadzanie na rynek nowych produktów i usług, technologii, wpływ na współpracę sektora przedsiębiorstw z instytucjami nauki oraz tworzenie nowych przedsiębiorstw, (zadanie 2.) stopnia przyciągania inwestorów prywatnych dzięki wykorzystaniu instrumentów finansowych w programie, (zadanie 2) efektywności wsparcia ze środków unijnych, (zadanie 2.).
	<p>Metodologia badania</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Standardowa metodyka badawcza stosowana dla badań ewaluacyjnych wpływu wsparcia. Techniki wskazane odrębnie dla poszczególnych pytań badawczych, obejmujące: (•) analizę dokumentów programowych, danych z monitoringu Programu, statystyk publicznych i literatury, (•) indywidualne wywiady pogłębione na szczeblu zarządczo-wdrożeniowym Programu, (•) badania ekonometryczne (z wykorzystaniem statystyk publicznych i danych z monitoringu wdrażania wsparcia w Programie) – kontrafaktyczne, wspomagane badaniami ilościowymi.

Nazwa badania	Ex post evaluation 'Evaluation of investments from European Union funds support for entrepreneurship for the 2007-2013 programming period, and measuring of impact of these investments'
<p data-bbox="309 584 485 613">Wyniki badania</p> 	<ul data-bbox="560 315 1385 1010" style="list-style-type: none"> • Wyniki badania w postaci wniosków zaprezentowane w podziale na trzy bloki tematyczne: (1) wnioski ogólne – odnoszące się do całego programu i wywołanych zmian, (2) wnioski dotyczące efektywności wsparcia w kontekście celów Programu oraz rozwiązań mechanizmu dystrybucji wsparcia ze środków Unii Europejskiej, (3) wnioski wynikające z analiz kontrfaktycznych, skupione na wywołanej przez interwencję publiczną zmianie w zakresie konkurencyjności, innowacyjności oraz współpracy sektora przedsiębiorstw z instytucjami nauki. • Na podstawie wniosków z badania oraz licznych ustaleń częściowych sformułowano 11 rekomendacji; wskazują one na generalnie wysoką ocenę wsparcia i jego rzeczywisty wpływ (pozytywny) na kondycję beneficjentów wsparcia. Rekomendacje objęły kilka wskazań, w tym propozycję zwiększenia jako mechanizmu transferu wsparcia instrumentów finansowych, doskonalenia mechanizmu monitoringowego, lepszego powiązania wskaźników realizacji projektów z mechanizmem sankcji za brak ich osiągnięcia, wdrożenie działań prowadzących do lepszej (bardziej) równomiernej dystrybucji wsparcia w układzie terytorialnym.
<p data-bbox="213 1447 237 1608" style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Dobre praktyki</p> <p data-bbox="312 1451 481 1480">Dobre praktyki</p> 	<p data-bbox="549 1028 871 1057">Przykład dobrej praktyki nr 1</p> <p data-bbox="549 1066 1390 1951">Interesujące rozwiązanie polega na zastosowanym układzie raportu podsumowującego badanie. Raport ten (w części szczegółowej) prezentuje ustalenia badawcze w przekroju poszczególnych pytań ewaluacyjnych. Każdy taki segment zawiera omówienie metodologii, źródeł danych oraz wniosków badawczych. Struktura opiera się na numerowanych akapitach, (w założeniu) począwszy od najważniejszego merytorycznie do mniej ważnych. W sumie, mamy tu do czynienia z dość przejrzystym układem treści. Układ ten – z uwagi na hierarchiczną prezentację ustaleń badawczych ułatwia sporządzenie podsumowania badania. Oczywiście, w przypadku takiego podejścia ogromne wyzwanie stanowi odpowiednio uporządkowany opis, uwzględniający znaczenie treści obecnej w danym akapicie (w przypadku niniejszego badania trzeba stwierdzić, iż w pewnych przypadkach hierarchiczność jest dyskusyjna). Warto dodać, że tego rodzaju podejście (występują jednak różne jego mutacje) jest również widoczne w wielu badaniach nurtu wykonawców anglosaskich. Spośród analizowanych dla celów niniejszej ewaluacji badań przywołać można: (•) ewaluację wstępną walijskiego programu 'Sêr Cymru II: Inception Evaluation' (konsorcjum Ymchwil OB3 Research / Regeneris, opracowanie wydane w 2017 r.), czy też (•) ewaluację pt. 'Stage 2. Final Evaluation of the Customer Engagement and New Business Start up Support Projects – Business Wales, Final Report' (Cardiff University, opracowanie wydane w 2016 r.). W obu tych opracowaniach stosowane jest analogiczne podejście ciągłego numerowania akapitów z uwzględnieniem logiki wagi wywodów (przy czym z pominięciem podziału na pytania ewaluacyjne).</p> <p data-bbox="549 1960 1350 2024">Tego rodzaju układ raportu, podnoszący przejrzystość prezentowanych treści, może być oczywiście stosowany również w badaniach ewaluacyjnych</p>

Nazwa badania	Ex post evaluation 'Evaluation of investments from European Union funds support for entrepreneurship for the 2007-2013 programming period, and measuring of impact of these investments'
<p data-bbox="312 958 480 987">Dobre praktyki</p> 	<p data-bbox="549 315 1382 640">dotyczących PO IR+. Pomimo wielu jego zalet, nie sądzimy jednak, że taka prezentacja powinna przyjąć postać obowiązującego standardu. Warto jednak pozostawić w tym względzie swobodę wykonawcom badań. Należy też pamiętać, że ta forma prezentacji wydaje się szczególnie użyteczna w sytuacji ograniczonej liczby pytań ewaluacyjnych. W analizowanych przypadkach oscyluje ona w granicach 8 – 12 pytań (co zresztą – w jakimś zakresie – uznać można również za dobrą praktykę, zapewniającą konkretyzację i niezbędne skupienie prac badawczych i generowanych w ich ramach ustaleń).</p> <p data-bbox="549 651 874 680">Przykład dobrej praktyki nr 2</p> <p data-bbox="549 689 1390 1458">Przykładem drugiej dobrej praktyki, dotyczącej formy prezentacji, jest postać podsumowania raportu z badania (Executive summary). Po pierwsze, warto zauważyć, że tego rodzaju podsumowanie badania jest dość łatwe do sporządzenia w sytuacji modułowego układu treści raportu. Tak też jest w przywołanym tu badaniu litewskim. Sporządzone tu podsumowanie ma również postać modułową i zostało przygotowane w podziale na trzy części tematyczne w zakresie wniosków i ustaleń (podział ten jest specyficzny dla tego badania) oraz wyodrębnioną część rekomendacyjną. De facto, powstaje tu dokument, który stanowi zamkniętą całość, a z uwagi na jego ograniczoną objętość, jest on łatwy w odbiorze (w zasadzie może funkcjonować niezależnie od raportu głównego) – podobne konkluzje sformułować można w również przypadku przywołanych wcześniej badań walijskich (przy czym podsumowania te stanowią część raportu głównego – nie są wyodrębnionymi dokumentami – co jednak byłoby łatwo wykonalne). Oczywiście tego rodzaju rozwiązanie jest całkowicie uzasadnione do stosowania w przyszłych badaniach dotyczących PO IR+. Trzeba przy tym przyznać, że w praktyce krajowych badań ewaluacyjnych spotykane są również zwięzłe (dobrze) przygotowane opracowania, umożliwiające zrozumienie procesu badawczego, jego ustaleń i wskazań bez konieczności sięgania do opracowania głównego (niestety sytuacja taka nie jest jednak powszechna).</p>

Źródło: opracowanie własne.

5.3 Benchmarking planów ewaluacji – przykłady dobrych praktyk

W poniższej części przedstawiono wyniki przeglądu wybranych planów ewaluacji. Stanowią one mogą przykład praktyk, które warto w naszej opinii uwzględnić na etapie projektowania planu ewaluacji PO IR+.

Wstępny materiał na potrzeby przeprowadzenia analiz w powyższym zakresie zgromadzono bazując – podobnie jak miało to miejsce w przypadku benchmarkingu badań oraz analizy dobrych praktyk – na wynikach projektu Evaluation Helpdesk¹¹⁷. Uzyskane plany ewaluacji w z wybranych krajów UE zostały przeanalizowane pod kątem jakości oraz możliwości wykorzystania w przedmiotowym badaniu. W trakcie tego procesu okazało się jednak, że większość planów jest wykonana w sposób relatywnie wystandaryzowany, co niewątpliwie miało swoje źródło w dosyć jednoznacznych wytycznych KE, w tym zakresie, ustanowionych dla perspektywy 2014-2020¹¹⁸. Co więcej, polskie plany ewaluacyjne, w tym plan ewaluacji PO IR¹¹⁹ na tle tych opracowań wyróżniały się, biorąc pod uwagę zarówno poziom szczegółowości oraz jakości opisu. W praktyce okazało się, że spośród analizowanych planów, tylko jeden element z dwóch krajów warty jest upowszechnienia.

Z powyższych powodów zdecydowano się rozszerzyć zakres poszukiwań. W dalszej części zaprezentowano wybrane rozwiązania stosowane w opracowywaniu planów badawczych z wykorzystaniem koncepcji Learning Agenda, stosowanej w kontekście strategicznego podejścia do uczenia zastosowanego w Stanach Zjednoczonych Ameryki. W celu zaprezentowania podejścia przedstawiono przykład planu badawczego jednej z amerykańskich agencji rządowych - The Small Business Administration¹²⁰, odpowiedzialnej za wsparcie powstawania i rozwój małych przedsiębiorstw. Drugi z przykładów pochodzi z dwóch planów ewaluacyjnych opracowanych dla programów wsparcia w perspektywie 2014-2020 (odpowiednio francuskiego oraz rumuńskiego), wybranych w toku analizy planów będących przedmiotem oceny w ramach wspomnianego projektu Evaluation Helpdesk. Wreszcie trzecie z zaprezentowanych rozwiązań pochodzi z krajowego planu ewaluacji, opracowanego w ramach systemu oceny pomocy publicznej, nadzorowanego przez DG Competition jednak działającego równoległe do systemu ewaluacji działań finansowanych z funduszy europejskich.

Wszystkie trzy z zaprezentowanych koncepcji/ rozwiązań proponujemy uwzględnić na w drugim etapie niniejszego badania, w którym przewidziano opracowanie głównych założeń planu ewaluacji PO IR +.

---

¹¹⁷ Por. [Link do strony internetowej firmy Applica.](#)

¹¹⁸ Por. [Link do wytycznych KE.](#)

¹¹⁹ Por. [Link do planu ewaluacji PO IR.](#)

¹²⁰ Por. [Link do serwisu internetowego agencji SBA.](#)

Tabela 11 Przykład dobrej praktyki nr 1: Enterprise Learning Agenda – plan badawczy U.S. Small Business Administration¹²¹

Nazwa planu		Enterprise Learning Agenda FY 2018-2022
Informacje kontekstowe	Kraj/region	Stany Zjednoczone Ameryki
	Instytucja opracowująca plan	The Small Business Administration (SBA) – agencja federalna
	Program/Interwencja	Plan strategiczny dla lat podatkowych 2018-2022 (FY 2018-2022 Strategic Plan)
	Cel tematyczny	Nie dotyczy (działania związane ze wsparciem przedsiębiorstw oraz ich otoczenia)
Wyniki przeglądu	Główne założenia planu badawczego 	<p>Plan badawczy (Enterprise Learning Agenda) opracowany został w związku z formalnym wymogiem uchwalonej przez Kongres w styczniu 2019 r. ustawy o tworzeniu polityki opartej na dowodach. Zgodnie z paragrafem 312 ustawy, każda agencja federalna jest obecnie zobowiązana do posiadania na poziomie agencji "planu tworzenia dowodów" – innymi słowy, planu uczenia/planu badawczego (Learning Agenda). Ustawa wskazuje, że: "Szef każdej agencji zawiera w planie strategicznym wymagany na mocy art. 306 systematyczny plan udzielania odpowiedzi na pytania ważne z punktu widzenia polityk publicznych, właściwe dla poszczególnych programów, polityk i przepisów agencji"¹²². Warto zauważyć, że koncepcja uczenia w oparciu o systematyczne i planowane podejście badawcze ma w stanach zjednoczonych długą tradycję. Pojęcie „Learning agenda”, w prezentowanym tutaj znaczeniu sięga korzeniami jeszcze lat 60 ubiegłego wieku.</p> <p>W Polsce pomysł wykorzystania tego podejścia był pierwotnie przedstawiony w badaniu realizowanym na zlecenie Krajowej Jednostki Ewaluacji: „Ewaluacja w krajach V4+4 - Przegląd praktyk”¹²³ w roku 2017.</p>
	Dobre praktyki 	<p>Ducha planu badawczego (Learning Agenda) SBA, najlepiej oddaje jego skrótowy opis, mający zachęcić do lektury dokumentu:</p> <p><i>Plan badawczy przekazuje najważniejsze pytania, które po uzyskaniu odpowiedzi pomogą nam skuteczniej i wydajniej realizować naszą misję¹²⁴.</i></p> <p>W istocie punktem wyjścia do opracowania szczegółowego planu badań, jest określenie kluczowych pytań na jakie odpowiedzi mają znaleźć badania włączone do planu. W odróżnieniu więc od większości kompleksowych planów badawczych realizowanych w perspektywie 2014-2020 plan zorganizowany jest wokół problemów/ kluczowych pytań badawczych, a nie zbioru badań.</p>

¹²¹ Por. [Link do dokumentu.](#)

¹²² Por. [Link do dokumentu.](#)

¹²³ Por. Badanie zrealizowane przez zespół EGO – [link to prezentacji.](#)

¹²⁴ Por. [Link do serwisu internetowego SBA.](#)

Nazwa planu	Enterprise Learning Agenda FY 2018-2022
	<p>Powyższa różnica – wydawałoby się niewielka – ma zasadnicze znaczenie w ustanowieniu roli całego planu oraz strategicznego doboru badań wchodzących w jego skład. Dane badanie jest o tyle istotne o ile wpisuje się w całościowy proces uczenia, ukierunkowany na znalezienie pytań na postawione strategiczne (zarówno krótko jak i długo okresowe) pytania badawcze. Plan ewaluacji można w istocie postrzegać jako swego rodzaju osobny program/interwencję, który ma jasno określony cel, i który należy osiągnąć w przewidzianym czasie.</p> <p>Zgodnie z formalnymi wymogami przywołanej wyżej ustawy, każdy plan badawczy powinien zawierać m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Listę pytań istotnych z punktu widzenia polityk publicznych, w odniesieniu do których agencja zamierza gromadzić dowody w celu wsparcia procesu kształtowania tych polityk. (2) Wykaz danych, które agencja zamierza gromadzić, wykorzystywać lub pozyskiwać w celu ułatwienia wykorzystania dowodów w procesie tworzenia polityki. (3) Wykaz metod i podejść analitycznych, które mogą być wykorzystywane do opracowywania dowodów wspierających kształtowanie polityki. (4) Wykaz wszelkich wyzwań związanych z opracowywaniem dowodów na potrzeby kształtowania polityki, w tym wszelkich ustawowych lub innych ograniczeń w dostępie do odpowiednich danych. <p>Co istotne Learning Agenda ma charakter ramowy. Wskazuje co prawda dla poszczególnych obszarów badawczych konkretne działania/ ewaluacje, jakie są zaplanowane do realizacji, jednak ich doprecyzowanie następuje w trybie rocznym, kiedy to kierownik agencji przedstawia szczegółowy zaktualizowany plan badań jakie mają być zrealizowane w kolejnym roku.</p> <p>W regulacji zwrócono również uwagę na ważną rolę konsultacji, czyniąc w praktyce z niej formalny obowiązek – kierownik danej agencji konsultuje się w zakresie planu badań z zainteresowanymi stronami, w tym ze społeczeństwem, innymi agencjami, organami władzy centralnej i lokalnej oraz przedstawicielami świata nauki.</p> <p>W przykładzie SBA warto zwrócić uwagę na układ samego planu. Jest on zorganizowany wg. celów planu strategicznego dla lat podatkowych 2018-2022. Wyróżniono łącznie cztery cele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie wzrostu przychodów i zatrudnienia w małych firmach; 2. Budowanie zdrowych ekosystemów przedsiębiorczości i tworzenie środowisk przyjaznych dla prowadzenia biznesu; 3. Wsparcie małych przedsiębiorstw i społeczności po katastrofach; 4. Wzmocnienie zdolności programu SBA do obsługi małych przedsiębiorstw.

Nazwa planu	Enterprise Learning Agenda FY 2018-2022
	<p>W ramach każdego celu Agenda, obejmuje każdorazowo następujące elementy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Krótkie podsumowanie ustaleń dotychczas przeprowadzonych badań i wiedzy jaką przyniosły w kontekście kluczowych pytań badawczych. 2. Wskazanie kluczowych pytań badawczych dla danego celu strategicznego w podziale na pytania długo i krótko okresowe. 3. Zaplanowane działania badawcze w kolejnych dwóch latach (aktualna wersja planu przewiduje działania na rok 2020 i 2021) – wskazanie badań wraz z kluczowymi pytaniami dla tych badań. <p>Lista pytań strategicznych dla danego celu jest relatywnie niedługa. Dla przykładu dla pierwszego celu interwencji (<i>Wspieranie wzrostu przychodów i zatrudnienia w małych firmach</i>) postawiono następujące pytania:</p> <p>Pytania długoterminowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W jaki sposób pomoc techniczna wpływa na wyniki osiągnięte dzięki pożyczkom? 2. W jaki sposób małe przedsiębiorstwa wykorzystują kapitał zewnętrzny do rozwoju i pozyskiwania dodatkowego kapitału? 3. Jakie metody promują udzielanie pożyczek w ramach programu Small Business Act i budują potencjał kredytodawcy? 4. Jaki wpływ ma udzielanie pożyczek na tworzenie długoterminowych miejsc pracy, wzrost dochodów, eksport i sprzedaż? 5. W jaki sposób program SBA może najlepiej wspierać rozwój małych przedsiębiorstw w społecznościach w niekorzystnej sytuacji społecznej i ekonomicznej? 6. Jakie zmiany należy wprowadzić do programu SBIC, aby utrzymać lub poprawić jego przydatność w kontekście nowoczesnego tworzenia kapitału oraz dojrzałych prywatnych rynków kapitałowych? 7. W jaki sposób SBA może zwiększyć wykorzystanie swojego Programu Gwarancji Obligacji Poręczeniowych przy jednoczesnym zminimalizowaniu ryzyka? <p>Pytania krótkoterminowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jakie usprawnienia regulacyjne, w obszarze polityk publicznych lub procesów można wprowadzić w celu wzmocnienia nadzoru SBA i zarządzania ryzykiem związanym realizacją podległych programów? 2. W jaki sposób SBA może w kontynuować budowę krajowych i terytorialnych zdolności eksportowych? 3. Czy SBA powinien różnicować swoje wsparcie eksportowe w zależności od segmentu rynku?

Nazwa planu	Enterprise Learning Agenda FY 2018-2022
	<p>4. W jaki sposób SBA może poprawić swoją zdolność do zarządzania ryzykiem kredytowym, kredytodawcy i osób trzecich oraz do redukcji tego ryzyka?</p> <p>Ostatnim punktem wartym odnotowania w podejściu do opracowywania Learning Agenda, jest struktura organizacyjna i zasoby osobowe zaangażowane w nadzór i realizację planu. Przywoływana regulacja ustawowa wskazuje na wymóg, zaangażowania trzech grup urzędników. Są to odpowiednio – pracownik ds. danych (Chief Data Officer), pracownik ds. ewaluacji (Evaluation Officer) oraz statystyk (Statistical Official). Regulacja szczegółowo reguluje również wymogi jakie powinny spełniać osoby na poszczególnych stanowiskach. Plan SBA czyni zadość tym wymogom, wskazując, że mianowano głównego urzędnika ds. danych, urzędnika ds. ewaluacji i urzędnika ds. statystyki zgodnie z ustawą o dowodach i wytycznymi Urzędu ds. zarządzania i budżetu (OMB). Urzędnicy ci będą nadal promować wykorzystywanie danych i dowodów, a także zasiądą w nowo utworzonej Radzie Zarządzania Danymi SBA. Rada ta sporządzi spis danych SBA i określi priorytetowe zbiory danych do publikacji.</p> <p>Zapewnienie powyższej reprezentacji, ma na celu zapewnienie jakości całego procesu. Wskazuje również na kluczowe obszary techniczne, które wymagają odpowiednich kompetencji i przygotowania.</p>

Źródło: opracowanie własne

Tabela 12 Przykład dobrej praktyki nr 2: Plan ewaluacji pomocy publicznej PARP w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020

Nazwa planu		Plan ewaluacji pomocy publicznej PARP w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020
Informacje kontekstowe	Kraj/region	Polska
	Instytucja opracowująca plan	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
	Program/Interwencja	PO IR 2014-2020 – w zakresie instrumentów wdrażanych przez PARP
	Cel tematyczny	CT1, CT3
Wyniki przeglądu	Główne założenia planu badawczego 	<p>Plan ewaluacji został opracowany w związku wymogiem¹²⁵ wynikającym z rozporządzenia Komisji Europejskiej (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r.¹²⁶, uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu¹²⁷. W przypadku programów pomocowych, w których średni roczny budżet przekracza 150 mln EUR, KE może postanowić, że wskazane rozporządzenie ma zastosowanie przez okres dłuższy niż 6 miesięcy, pod warunkiem, iż dla danego programu państwo członkowskie przedstawi Komisji Europejskiej (DG Comp) odpowiedni plan ewaluacji. Taka sytuacja miała miejsce w przypadku programu pomocowego PARP (PO IR w części instrumentów wdrażanych przez PARP), dla którego opracowany oraz w 2016 r. zatwierdzony został plan ewaluacji¹²⁸.</p> <p>Analogiczne plany ewaluacyjne zostały opracowane dla innych programów pomocy publicznej, w tym części PO IR realizowanej przez NCBR, ale również w odniesieniu do Regionalnych Programów Operacyjnych w zakresie realizacji CT3, czy też programów wsparcia przedsiębiorstw na obszarze Specjalnych Stref Ekonomicznych.</p> <p>Co istotne plan ewaluacji musi być zgodny z wytycznymi KE, w zakresie wymogów związanych z organizacją badania, metodologią, sposobem realizacji, w tym zapewnienia odpowiednich danych¹²⁹.</p> <p>Plany ewaluacji pomocy publicznej są niezależne od systemu ewaluacji programów finansowanych z funduszy europejskich, choć w przypadku zarówno badania PARP jak i NCBR, zostały ono włączone jako element planu ewaluacji PO IR (mając jednocześnie własne, niezależne plany oceny).</p>

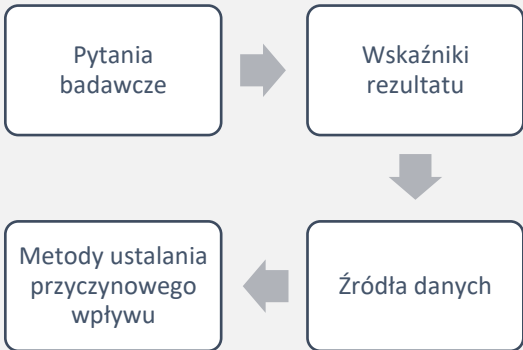
¹²⁵ Por. Ewaluacja pomocy publicznej PARP w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020. PARP, 2020.

¹²⁶ *General Block Exemption Regulation (GBER)* - ogólne rozporządzenie w sprawie włączeń blokowych - rozporządzenie Komisji (UE) z dnia 17 czerwca 2014 r. nr 651/2014 uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014 r., ze zm.)

¹²⁷ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dziennik Urzędowy C 326, 26/10/2012 P. 0001 – 0390.

¹²⁸ Por. PARP evaluation plan, Decyzja z dnia 8 lutego 2016 r., Brussels, 08.02.2016, C(2016) 654 EN ACTE final [link do dokumentu](#) – dostęp 08.09.2020.

¹²⁹ Por. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT, Common methodology for State aid evaluation, Brussels, 28.5.2014 SWD(2014) 179 final.

Nazwa planu	Plan ewaluacji pomocy publicznej PARP w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020
<p>Dobre praktyki</p> 	<p>Plany ewaluacji opracowane w oparciu o przywołane wytyczne DG Comp mają szereg pożądanych właściwości. Jednak zwłaszcza jeden element wymaga wyróżnienia w kontekście planowania konkretnych badań ewaluacyjnych. Sprowadza się on do ustanowienia klarownego i bezpośredniego powiązania: pytań badawczych, ze wskaźnikami pomiaru, metodami badawczymi służącymi ustaleniu przyczynowego wpływu badanej interwencji oraz źródłami danych, które zostaną w tym celu wykorzystane.</p> <p><i>Rysunek 4. Powiązanie kluczowych elementów badania</i></p> <pre> graph TD A[Pytania badawcze] --> B[Wskaźniki rezultatu] B --> C[Źródła danych] C --> D[Metody ustalania przyczynowego wpływu] </pre> <p><i>Źródło: opracowanie własne</i></p> <p>Każdy z powyższych elementów badania musiał być na etapie tworzenia planu ewaluacji szczegółowo i jednoznacznie określony. Powiązanie poszczególnych elementów było również przedmiotem weryfikacji przez przedstawicieli DG Comp. W przypadku przedmiotowego planu ewaluacji PARP, owa relacja została odzwierciedlona w tzw. Matrycy metodologicznej Planu ewaluacji programu pomocowego PARP (por. Tabela nr 3). Znalazł się w niej wszystkie pytania badawcze, przyporządkowane do nich wskaźniki i wreszcie źródła danych oraz metody analizy, mające na celu oszacowanie efektów udzielonej pomocy publicznej. W praktyce badań ewaluacyjnych, ćwiczenie takie jest dokonywane zazwyczaj na etapie opracowywania oferty na realizację badania, czy też na etapie raportu metodologicznego. W praktyce oznacza to jednak konieczność dopasowania dostępnych źródeł danych i metod do tego co jest dostępne. W praktyce zwykle możliwości istotnego rozszerzenia prac badawczych na tym etapie są mocno ograniczone.</p> <p>Wprowadzenie przedmiotowego rozwiązania na etapie planowania badania (tj. przed jego formalnym zleceniem), jest oczywiście dużym i pracochłonnym wyzwaniem. Jednocześnie jego zastosowanie maksymalizuje prawdopodobieństwo uzyskania wartościowych odpowiedzi na postawione uprzednio pytania badawcze.</p> <p>Jest to szczególnie ważne w przypadku tak skomplikowanych projektów badawczych, w ramach których przewidziano równoległe procesy badawcze (m.in. realizację badania panelowego Barometr Innowacyjności PARP, realizację badań tematycznych itp.) oraz nawiązanie współpracy z</p>

Nazwa planu	Plan ewaluacji pomocy publicznej PARP w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020
	<p>instytucjami zewnętrznymi w zakresie zagwarantowania dostępu do danych wynikowych z równoległe prowadzonych analiz (GUS – w zakresie zaplanowanych analiz kontrfaktycznych).</p> <p>Realizacja badania pomocy publicznej – zarówno PARP jak i NCBR – bez uprzednio opracowanego planu wg przytoczonych wytycznych, byłaby pewnie niemożliwa w skali i zakresie, w jakim udało się to finalnie wykonać.</p> <p>Należy jednocześnie podkreślić, że nie jest pożądane, aby tego typu proces był prowadzony dla każdego badania wpisanego do planu ewaluacji. Działanie takie narzybyt komplikowałoby proces opracowania badań, m.in. istotnie ograniczając możliwość udziału w procesie planowania np. metodologii badania po stronie wykonawców ewaluacji. Jednocześnie sądzimy, że działanie takie powinno dotyczyć ewaluacji kluczowych, do których zaliczyć można w szczególności ewaluację ex post poszczególnych instrumentów wsparcia, której celem jest dokonanie oszacowania efektów przyczynowych wsparcia PO IR+. Kluczem jest jednak zachowanie wysokiego rygorizmu na etapie planowania oraz opracowanie – np. analogicznej do matrycy PARP – tj. zapewnienie faktycznego powiązania między konkretnymi pytaniami, a wskaźnikami oraz przypisanymi do nich źródłami danych oraz metodami analizy.</p>

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13 Przykład dobrej praktyki nr 3: Plany ewaluacji programów wsparcia przedsiębiorstw – przykłady z Rumunii i Francji

	Nazwa planu	Plan ewaluacji
Informacje kontekstowe	Kraj/region	Rumunia oraz Francja
	Instytucja opracowująca plan	Evaluation Plan for the Operational Programme Competitiveness 2014-2020 (Rumunia); Evaluation plan for the ERDF/ESF/IEJ Operational Programme Languagedoc-Roussillon 2014-2020 (Francja)
	Program/Interwencja	Programme Competitiveness 2014-2020 (Rumunia); Operational Programme Languagedoc-Roussillon 2014-2020 (Francja)
	Cel tematyczny	CT1, CT3
Wyniki przeglądu	Główne założenia planu badawczego 	<p>Oba plany ewaluacyjne opracowane zostały w związku z obowiązkiem ewaluacji realizowanych dla programów finansowanych w perspektywie 2014-2020. Oba powstały w oparciu o wytyczne KE (wspólny dokument DG regio oraz DG Employment), w zakresie tworzenia planów ewaluacji¹³⁰. Te same wytyczne były również podstawą opracowania planu ewaluacji PO IR 2014-2020.</p>
	Dobre praktyki 	<p>Wskazane plany, jak zaznaczone zostało na wstępie, nie wyróżniają się istotnie na tle planów ewaluacyjnych funkcjonujących w Polsce. Wszystkie plany są ze sobą porównywalne. Potwierdzają to wyniki oceny przeprowadzonej w ramach projektu Evaluation HelpDesk, które oscyływały w przedziale od 3,4 do 3,8, w czteropunktowej, syntetycznej skali oceny. W praktyce plany te różnią się niuansami, co wynika z zapewnienia odpowiedniego procesu standaryzacji przez KE, na skutek wprowadzonych wytycznych, jak również kontroli jakości (czemu służył m.in. właśnie projekt Evaluation HelpDesk). Co więcej w naszej pod względem jakości opisu, kompleksowości itp. plan ewaluacji PO IR wyróżnia się zdecydowanie na tle pozostałych dokumentów.</p> <p>Jednym z elementów o który plan ewaluacji mógłby zostać uzupełniony, a pojawia się zarówno w rumuńskim jak i francuskim planie ewaluacji, to wskazanie wprost odbiorców/ adresatów badania już na etapie ich opracowania planu ewaluacji. W obu przypadkach, w opisie każdego badania wskazane zostały kluczowe instytucje lub departamenty, które powinny być włączone w proces badania, konsultowania wyników etc.</p> <p>Działanie jest to istotne w kontekście właściwego procesu komunikacji, bowiem nie tylko od samego początku włącza odpowiednie instytucje do procesu badawczego, ale również narzuca konieczność odpowiedniego sposobu komunikacji wyników – dopasowanego do danej grupy odbiorców. Kluczowym na tym etapie jest oczywiście odpowiednie ich zdefiniowanie oraz uniknięcie w tym procesie fasadowości (np.</p>

¹³⁰ Por. ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/working/evaluation_plan_guidance_en.pdf

Nazwa planu	Plan ewaluacji
	<p>stworzenie jednej wspólnej listy odbiorców wyników badań, niezależnie od ich tematyki). Idealnym rozwiązaniem jest możliwe precyzyjne wskazanie nie tylko pożądaných instytucji, czy komórek organizacyjnych wchodzących w ich skład, ale również osób ze względu na stanowisko pełnione w strukturze organizacyjnej danej instytucji. W przypadku części badań ważne będzie włączenie w proces konsultacji wyników kierownictwa danej jednostki – w randze Dyrektora w innych właściwe będzie przede wszystkim skonsultowanie wyników ze szczeblem menedżerskim danej organizacji. Wreszcie w innych badaniach głównym odbiorcą może być opinia publiczna.</p> <p>Precyzyjne określenie odbiorców badania stanowi kluczowy punkt wyjścia do zdefiniowania produktów w badaniach ewaluacyjnych oraz ich formy – zoptymalizowanej pod kątem danego odbiorcy ewaluacji.</p> <p>Podobne wnioski płyną z resztą z przytoczonego pierwszego przykładu dobrych praktyk (Learning Agenda). W przedstawionym tam procesie, jako pierwszy punkt do ustalenia planu badawczego wskazuje się potrzebę zgromadzenia interesariuszy oraz zdiagnozowanie kluczowych obszarów badawczych</p> <p><i>Rysunek 5. Proces tworzenia planów badawczych z wykorzystaniem podejścia stosowanego w ramach Learning Agenda</i></p> <p>Źródło: link do strony</p> <p>Wierzmy, że przedmiotowe badanie metaewaluacyjne wpisuje się w tę potrzebę. Kolejnym wyrazem uwzględnienia tej praktyki powinno być zmapowanie interesariuszy i kluczowych odbiorców poszczególnych badań włączonych do planu ewaluacji PO IR+.</p>

Źródło: opracowanie własne

6. Załączniki

6.1 Bibliografia

- 1) Aktualizacja analizy ex-ante w zakresie możliwości zastosowania instrumentów finansowych w województwie dolnośląskim w okresie 2014-2020. Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o. o, Imapp Consulting Sp. z o.o., 2020.
- 2) Aktualizacja oceny ex ante instrumentów finansowych w ramach RPO WP 2014-2020. Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o. o, Imapp Consulting Sp. z o.o., 2019.
- 3) Aktualizacja oceny ex-ante instrumentów finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 wraz z oceną ryzyka dla gwarancji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020. WYG PSDB Sp. z o.o., Evalu Sp. z o.o., 2017.
- 4) Analiza porównawcza instrumentów w ramach działania 3.2 PO IR Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R. Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o.o., 2018.
- 5) Analiza wybranych działań PO IG na poziomie sektorowym i makroekonomicznym za pomocą modelu przepływów międzygałęziowych. Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych, 2017.
- 6) Analiza zasadności zastosowania poszczególnych form finansowania projektów w ramach I osi priorytetowej Przedsiębiorcza Polska Wschodnia POPW 2014-2020. PAG Uniconsult Sp. z o.o. i IMAPP Sp. z o.o., 2017.
- 7) Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju B+Radar -Pakiet I-mid term. Fundacja IDEA Rozwoju, IMAPP Sp. z o.o., Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o.o. (PAG Uniconsult), Uniwersytet Jagielloński - Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych, 2017.
- 8) Badanie ewaluacyjne pomocy publicznej udzielanej w ramach Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju B+Radar -Pakiet II - raport mid term. Taylor Economics sp. z o.o.
- 9) Bariery i problemy w sprawnej realizacji projektów w Działaniu 4.2 oraz Panda 2 - moduł I. EGO s.c. i LB&E sp. z o.o. 2019
- 10) Efektywność systemu funduszy venture capital wspartych przez KFK S.A. ze środków PO IG, 2007-2013. Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o. o., Taylor Economics Sp. z o.o., 2017.
- 11) Efektywność świadczenia usług proinnowacyjnych w modelu popytowym – identyfikacja barier wsparcia PO IR. Danae Sp. z o.o., Realizacja Sp. z o.o., Fundacja Instytut Przedsiębiorczości i Rozwoju Regionalnego, 2018.
- 12) Ewaluacja bieżąca kryteriów i systemu wyboru projektów RPO WD 2014-2020. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Rynku Pracy „S-to-S”. 2017.
- 13) Ewaluacja bieżąca kryteriów i systemu wyboru projektów RPO WK-P na lata 2014-2020. Pracownia Badań i Doradztwa “Re-Source” Korczyński Sarapata sp.j, 2017.

- 14) Ewaluacja bieżąca kryteriów i systemu wyboru projektów RPOWŚ na lata 2014-2020. Pracownia Badań i Doradztwa "Re-Source" Korczyński Sarapata sp.j., 2017.
- 15) Ewaluacja bieżąca systemu wyboru projektów i kryteriów w ramach WRPO 2014+. ECORYS Polska Sp. z o.o., 2017.
- 16) Ewaluacja bieżąca wdrażania działania 1.2 Badania, rozwój i innowacje w przedsiębiorstwach w ramach RPO WSL na lata 2014-2020., ECORYS Polska Sp. z o.o., 2017.
- 17) Ewaluacja Działania 4.1 Wspólne Przedsięwzięcie SYNChem. Bluehill Sp. z o.o., Quality Watch Sp. z o.o., 2018
- 18) Ewaluacja efektów wsparcia inwestycji w infrastrukturę B+R przedsiębiorstw w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka w kontekście realizacji działania 2.1 PO IR. 2017.
- 19) Ewaluacja ex post Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 – podsumowanie realizacji i efektów Programu. WYG PSDB Sp. z o.o., EVALU Sp. z o.o., 2016.
- 20) Ewaluacja ex post Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. EVALU Sp. z o.o., WiseEuropa, 2017.
- 21) Ewaluacja ex-post pilotażu Działania 1.1 POPW 2014-2020 Platformy startowe dla nowych pomysłów. Fundacja Instytut Przedsiębiorczości i Rozwoju Regionalnego, Realizacja, sp. z o.o., 2017.
- 22) Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów RPO WP 2014-2020. Pracownia Badań i Doradztwa „Re-Source” Korczyński Sarapata Spółka jawna, 2017.
- 23) Ewaluacja mid term postępu rzeczowego WRPO 2014+ na potrzeby przeglądu śródkresowego. WYG PSDB Sp. z o.o., EVALU Sp. z o.o., WiseEuropa, 2019.
- 24) Ewaluacja mid-term dot. postępu rzeczowego RPO WM 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania. LB&E sp. z o.o. EGO s.c., 2019.
- 25) Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego i finansowego RPO-L2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania. Openfield Sp. z o.o., 2019.
- 26) Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WK-P 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania. Imapp Sp. z o.o., 2019.
- 27) Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO Wł 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania. ECORYS Polska Sp. z o.o., EVALU Sp. z o.o. 2019 r.
- 28) Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WP 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania. LB&E Sp. z o.o., EGO S.C, 2019 r.
- 29) Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WSL 2014-2020 oraz wkładu Programu w realizację unijnej strategii EU 2020 dla potrzeb przeglądu

- śródkresowego, Pracownia Badań i Doradztwa "Re-Source" Korczyński Sarapata Sp. J., 2019.
- 30) Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPOWŚ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu średniookresowego, w tym zapisów ram i rezerwy wykonania. LB&E Sp. z o.o., EGO S.C, 2019 r.
  - 31) Ewaluacja mid-term postępu rzeczowego i systemu realizacji Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania. : IBC GROUP Central Europe Holding S.A, 2019.
  - 32) Ewaluacja mid-term postępu rzeczowego i systemu realizacji RPO WL 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji ram i rezerwy wykonania. ECORYS Polska Sp. z o.o., EVALU Sp. z o.o. 2019 r.
  - 33) Ewaluacja mid-term postępu rzeczowego Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020. LB&E Sp. z o.o., EGO S.C, 2019 r.
  - 34) Ewaluacja mid-term postępu rzeczowego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego. ECORYS Polska Sp. z o.o., EVALU Sp. z o.o., 2019.
  - 35) Ewaluacja mid-term postępu rzeczowego RPO WD 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania. 2019
  - 36) Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach. LB&E Sp. z o.o., EGO-Evaluation for Government Organizations S.C. 2020.
  - 37) Ewaluacja pomocy publicznej PARP w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020. IDEA Instytut, Fundacja IDEA Rozwoju, CEAPP UJ, 2020.
  - 38) Ewaluacja postępów wsparcia MŚP w województwie lubuskim w perspektywie 2014-2020. Bluehill Sp. z o.o., Quality Watch Sp. z o.o. 2018.
  - 39) Ewaluacja systemu oceny i wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020. SM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o., 2016.
  - 40) Ewaluacja systemu oceny i wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013. Zachodniopomorska Pracownia Badawcza Marta Rzekkowska-Owczarek, Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. z o.o., 2014.
  - 41) Ewaluacja systemu realizacji instrumentów finansowych w ramach PO IR. Taylor Economics Sp. z o.o., Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o. o., 2019.
  - 42) Ewaluacja systemu wyboru i oceny projektów ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Openfield, 2016.
  - 43) Ewaluacja systemu wyboru projektów i kryteriów wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020. ECORYS Polska Sp. z o.o. 2016.
  - 44) Ewaluacja systemu wyboru projektów PO IR – etap II. IMAPP sp. z o.o., Fundacja Idea Rozwoju, Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o.o. (PAG Uniconsult), Uniwersytet Jagielloński - Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych, 2017.

- 45) Ewaluacja systemu wyboru projektów PO IR 2014-2020 – ocena wybranych zmian. IDEA Instytut, Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o.o. (PAG Uniconsult), 2019.
- 46) Ewaluacja systemu wyboru projektów w Programie Operacyjnym Polska Wschodnia 2014-2020. Policy & Action Group Uniconsult sp. z o.o., imapp sp. z o.o 2016.
- 47) Ewaluacja systemu wyboru projektów w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020. IMAPP sp. z o.o., Fundacja Idea Rozwoju, Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o.o. (PAG Uniconsult), Uniwersytet Jagielloński - Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych, 2017.
- 48) Ewaluacja systemu wyboru projektów ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów wyboru projektów. Pracownia Badań i Doradztwa "Re-Source" Korczyński Sarapata sp.j 2017.
- 49) Ewaluacja systemu wyboru projektów ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów wyboru projektów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. Stowarzyszenie STOS, 2016.
- 50) Ewaluacja wpływu Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 PO RPW na rozwój przedsiębiorczości w Polsce Wschodniej. EVALU Sp. z o.o., WYG PSDB Sp. z o.o, EGO - Evaluation for Government Organizations s. c., 2016.
- 51) Ewaluacja wsparcia konkurencyjności, innowacyjności i umiędzynarodowienia małopolskich MŚP w ramach 3 osi priorytetowej RPO WM na lata 2014-2020 – etap I. EVALU Sp. z o.o., Stowarzyszenie STOS, 2018.
- 52) Ewaluacja wsparcia podlaskich inteligentnych specjalizacji w dziedzinie innowacyjności oraz badań i rozwoju. IPC Instytut badawczych, Openfield, 2019.
- 53) Ewaluacja wsparcia w ramach PO IR w zakresie Krajowych Inteligentnych Specjalizacji. Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o. o. 2018.
- 54) Ewaluacja wsparcia w zakresie wzmocnienia badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji w ramach 1. osi priorytetowej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. LB&E Sp. z o.o., 2019.
- 55) Inkubacja i co dalej – ewaluacja efektów inicjowania działalności innowacyjnej MŚP, przy wsparciu instrumentów III osi priorytetowej PO IG. Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o. o, Taylor Economics Sp. z o.o., 2018.
- 56) Komplementarność i synergia wsparcia przedsiębiorstw makroregionu w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020, Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 oraz 5 Regionalnych Programów Operacyjnych. IDEA Instytut, 2019.
- 57) Ocena bezpośredniego i pośredniego wsparcia sektora MŚP w ramach RPO WZ oraz uzyskanie rekomendacji z zakresu wsparcia MŚP na przyszłą perspektywę finansową na lata 2014-2020. WYG PSDB sp. z o.o.
- 58) Ocena bieżąca kryteriów i systemu wyboru projektów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020. WYG PSDB sp. z o.o., Stowarzyszenie STOS, 2017.

- 59) Ocena efektów realizacji projektów Działania I.3 PO RPW. Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o. o. Maciej Ciechanowicz Mands - Badania Rynku i Opinii, 2016.
- 60) Ocena efektów realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013. IMAPP sp. z o.o., Instytut Badań Strukturalnych, 2017.
- 61) Ocena efektów wsparcia ośrodków innowacyjności w ramach działania 5.3 Wspieranie ośrodków innowacyjności PO IG oraz ich potencjału w świadczeniu usług proinnowacyjnych. EVALU Sp. z o.o., WYG PSDB Sp. z o.o., 2016.
- 62) Ocena ex ante wsparcia z instrumentów finansowych w ramach PO PW 2014-2020, w tym ocena ryzyka dla gwarancji. Stowarzyszenie STOS, 2017.
- 63) Ocena ex-ante zastosowania instrumentów finansowych w ramach priorytetu inwestycyjnego 6e RPO WSL 2014-2020. Imapp Consulting sp. z o. o., 2019.
- 64) Ocena gotowości polskich przedsiębiorstw do realizacji zadań publicznych. Instytut Badawczy ProPublicum sp. z o.o. sp.k., 2018.
- 65) Ocena instrumentów finansowych wdrażanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. Ocena instrumentów finansowych wdrażanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020., 2019.
- 66) Ocena kryteriów i systemu wyboru projektów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Openfield, 2017.
- 67) Ocena kryteriów i systemu wyboru projektów RPO WL 2014-2020. racownia Badań i Doradztwa „Re-Source” Korczyński Sarapata sp.j., 2017.
- 68) Ocena mid-term postępu rzeczowego i finansowego Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 PO WER oraz wyliczenie wartości wskaźnika rezultatu długoterminowego. IDEA Instytut sp. z o. o., 2019.
- 69) Ocena przebiegu i efektów wdrożenia projektów wspartych w postaci bonów na innowacje w ramach 1 osi priorytetowej RPO WM na lata 2014-2020. Openfield Sp. z o. o., 2019.
- 70) Ocena przyczyn niewielkiego zainteresowania dużych przedsiębiorstw realizacją projektów w ramach działania 1.1 Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój. Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o.o., 2017.
- 71) Ocena skuteczności wdrażania PO IR przez NCBR, sprawności obsługi projektów oraz identyfikacji dobrych praktyk w Działaniu 1.1 - MODUŁ I skuteczność wdrażania PO IR. EGO – Evaluation for Government Organizatons s.c., 2018.
- 72) Ocena skuteczności wdrażania PO IR przez NCBR, sprawności obsługi projektów oraz identyfikacji dobrych praktyk w Działaniu 1.1 - MODUŁ II: Komunikacja oferty. EGO – Evaluation for Government Organizatons s.c., 2018.
- 73) Ocena skuteczności wdrażania PO IR przez NCBR, sprawności obsługi projektów oraz identyfikacji dobrych praktyk w Działaniu 1.1 - MODUŁ III: Dobre praktyki. EGO – Evaluation for Government Organizatons s.c., 2018.

- 74) Ocena trafności wsparcia sfery B+R w ramach RPO Wł 2014-2020. LB&E Sp. z o.o. oraz Stowarzyszenie STOS, 2019.
- 75) Ocena trafności zastosowania instrumentów finansowych oraz możliwości wdrażania pomocy zwrotnej i wsparcia opartego na wejściach kapitałowych w ramach RPO Wł 2014-2020. Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o.o., IMAPP Sp. z o.o., 2017.
- 76) Ocena użyteczności agend badawczych w projektach badawczo-rozwojowych w ramach RPO WM 2014-2020. ECORYS sp. z o.o., 2017.
- 77) Ocena wpływu środków unijnych na rozwój sektora B+R. ECDF Badania i Szkolenia Ewa Joachimczak, 2016.
- 78) Ocena wsparcia udzielonego w ramach działania 1.2 PO IR na rozwój wybranych sektorów gospodarki. IBC GROUP Central Europe Holding S.A, Fundacja Rozwoju Badań Społecznych. 2018.
- 79) System wyboru projektów ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów wyboru projektów. ITTI Sp. z o.o., 2017.

6.2 Tabela aktualizująca rekomendacje z obecnego okresu programowania w zakresie dot. wsparcia B+R oraz systemu wdrażania PO IR

Tabelę przedstawiono w formie osobnego załącznika, w formacie programu Excel.